

Ondřej Matula

ČESKÝ DEN

Manuál pro učitele

Člověk v tísni o.p.s.
Projekt Varianty
2007

**Tento manuál byl financován
v rámci Programů na podporu aktivit
v oblasti integrace cizinců na území ČR pro rok 2007
Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.**

**Autor: Mgr. Ondřej Matula
Odborná supervize: Mgr. Jana Čemusová
Odborné posudky: doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSs.
Mgr. Barbora Štindlová
Grafická úprava: Pavel Strnad
Vydal: Člověk v tísni, o. p. s. 2007**

ISBN 978-80-86961-43-9

OBSAH

Úvod	4
01 Povaha a vzhled	5
02 Zdraví a fyzický vztah	10
03 Každodenní život	13
04 Město a okolí	18
05 Vztahy mezi lidmi	22
06 Čistící a prací prostředky	26
07 Dům a domácnost	31
08 Cestování	35
09 Zločin a právo	40
10 Léky a indikace	44
11 Koníčky a počasí	49
12 Silniční provoz	54
13 Práce, služby	60
14 Zdravotnická zařízení	64
15 Vzdělání a kvalifikace	69

Úvod

Učební materiál Český den vznikl jako pokračování Manuálu pro učitele českého jazyka pro cizince bez znalosti latinky (www.varianty.cz) (dále Manuál I) a společně s Manuálem I dovádí studenty ke znalosti češtiny na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce. Učební materiál Český den (dále ČeD) vznikl na základě potřeb učitelů při výuce v azylovém zařízení ve Stráži pod Ralskem, kde byl materiál v značné míře také odzkoušen.

Potřeba po navazujícím učebním materiálu se objevila nedlouho poté, co byl Manuál I volně zpřístupněn na internetu a učitelé jej začali využívat zejména při výuce v nízkoprahových kurzech češtiny pro imigranty (a také pro výuku dětí). Přestože je Manuál I nejčastěji oceňován pro svou dostupnost, jeho hlavním kladem je důkladně zpracovaná příručka pro učitele. Ta z celého učebního materiálu činí jakýsi „instantní“ kurz, jenž je svou názorností vstřícný i k učitelům, kteří s výukou češtiny pro cizince nemají velkou zkušenost. Toto spojení učebnice a podrobného manuálu pro učitele pro práci s ním je zopakováno v ČeDu, který má dvě části: část určenou studentům (učebnici) a část určenou učitelům (manuál pro učitele). Zachováním volné přístupnosti na internetu ČeD nabízí široké možnosti využití. V první řadě bude využíván jako učební materiál splňující potřeby imigrantů, kteří budou po probrání Manuálu I pokračovat s prohlubováním znalostí češtiny. Další možností je využití ČeDu v běžných kurzech češtiny pro cizince, protože ČeD nabízí témata, která v učebnicích obvykle nejsou obsažena (např. Zločin a právo). V takovém případě je však třeba počítat s jeho spirálovitým uspořádáním (viz dále).

ČeD navazuje na Manuál I také tematicky a v patnácti lekcích spirálovitě rozvíjí čtyři základní tematické okruhy: „Lidé a vztahy“, „Zdraví“, „Každodenní život“ a „Cestování, město“. Lekce tedy nejsou zpracovány jako nezávislé panely, ale v každé z lekcí se počítá se znalostí slovní zásoby a mluvnice z lekcí předchozích. Podíl mluvnického učiva v ČeDu je v porovnání s Manuálem I výrazně posílen. Čeština totiž jako výrazně flexivní jazyk studenty od začátku konfrontuje s různými tvary téhož slova (např. pošta, na poštu, na poště) a bez zjednodušeného vysvětlení může tato mnohost studenty vylekat, či dokonce od studia odradit. Proto je do učebnice zařazeno „mluvnické minimum“. Mluvnické minimum má podobu oddílů vysvětlujících mluvnické jevy, které byly s ohledem na komunikativní charakter Manuálu II zvoleny podle popisu A1 Čeština jako cizí jazyk. V učebnici jsou tedy vysvětleny 3. a 4. pád vybraných osobních zájmen, 2., 4., 6. a 7. pád jednotného čísla, 1. a 4. pád množného čísla a spojky když a a tak, zatímco např. s rozkazovacím způsobem se studenti setkají jen u vybraných sloves a jeho tvary se učí jako fráze. Konečné rozhodnutí, zda mluvnická vysvětlení do výuky zahrnout nebo z ní naopak vypustit, ponechávám na učiteli.

V souvislosti s mluvnickými výklady je také třeba upozornit na to, že se v učebnici při výkladech mluvnických jevů (byť jen) v omezené míře pracuje s českým mluvnickým názvoslovím. Ačkoliv se obecně používání názvosloví a metajazyka považuje za nadbytečnou zátěž, praktická zkušenost z kurzů ukázala, že používání jednoduchého názvosloví jako např. jednotné číslo, sloveso, věta a otázka poskytuje studentům opěrné body při výkladech. V konečném důsledku tedy názvosloví práci v hodině může urychlit a díky významové příbuznosti (např. žena – ženský rod) studenty nezatížit tak jako terminologie latinská.

Manuál pro práci s učebnicí ČeD popisuje krok po kroku žádoucí průběh hodiny. Cílem manuálu ale není nahradit učitele, a tak až na několik výjimek nepřináší řešení příkladů. Výjimky se týkají příkladů, v nichž je studentům dán prostor pro improvizaci a současně je třeba je přivést k určitému způsobu řešení. Velký důraz je v návodu kladen na práci ve dvojicích, jejíž potenciál je nejlépe využit při jejich častém obměňování. Manuál však nemůže obsáhnout všechny možnosti, jak z výuky učinit proces, který baví jak studenty, tak učitele. V ideálním případě bude ČeD fungovat jako pevný základ, který však učitelé nesváže ruce a který každý učitel obohatí svým tvůrčím přístupem a svými vlastními zkušenostmi. Proto vyzývám učitele, aby nezapomínali na své osvědčené materiály, aby nezapomínali na materiály a jazykové hry dostupné na internetu a aby se nebáli doplňováním nebo ubíráním témat přizpůsobit potřebám studentů výuku podle učebnice Český den.

Ondřej Matula

01

Lekce 1: Povaha a vzhled

- 1.1** Učitel ukazuje na obrázky a – e a ptá se studentů: „Kdo je to?“. Studenti nebudou znát slova *dítě* a *pes*, která učitel vysvětlí pomocí obrázku. Po seznámení se všemi slovíčky učitel na každý obrázek ukáže, na slovíčko se zeptá („Kdo je to?“) a nechá studenty odpovídat. Po několika otázkách kladených frontálně studenti pokračují v párech. Učitel může studentům také klást složitější dotazy („Co dělá úřednice, inženýrka, dítě, dělník? Kde pracuje úřednice? Má pes rád kočku?“) a nechá studenty, aby odpovídali (např. úřednice píše, pes nemá rád kočku, dítě jde, inženýrka myslí, dělník pracuje). Na závěr učitel otázky napíše na tabuli, rozdělí třídu do dvojic a studenti si sami kladou procvičené otázky a odpovídají.
- Ve druhé fázi studenti kladou otázku „Kdo je to?“ učiteli, učitel odpovídá s adjektivem, např. „To je milá úřednice“. Sám přehrává významy adjektiv:
- milý*: usmívá se na vybraného studenta, jde mu vstříc, ptá se, jak se mu daří
zlý pes: ucukne rukou před imaginárním psem, bojí se
veselé dítě: směje se, tleská rukama
chytrá inženýrka: přepíše na tabuli příklad z inženýrčiny bubliny, krátce zapřemýšlí a rychle napíše výsledek
pracovitý dělník: možno vysvětlit tak, že dělník rád pracuje
- Poté učitel opakuje s důrazem všechna spojení a studenti opakují po něm, nakonec se studenti mohou zkoušet vzájemně- jeden řekne spojení, druhý pantomimicky přehrává význam.
- 1.2** Učitel se zeptá: „Kdo je to?“ a pantomimicky zahraje milou úřednici. Když studenti správně odpoví, učitel se zeptá: „Kdo je to?“ a zahraje protivnou úřednici - odsekává, mračí se atd. Když studenti význam pochopí, ukáže učitel na cvič. 1.2 a předvede studentům, že počet písmen odpovídá kombinaci mezer a písmen (příklad *pr _ t _ _ á* přepíše na tabuli, na prstech spočítá písmena a mezery dohromady a pak naoko hledá vhodné doplnění, až ho najde a doplní). Pak učitel znovu zopakuje *milá úřednice – protivná úřednice* i pantomimickou demonstrací. Důležité je, aby po nalezení správné možnosti učitel zopakoval její přeškrtnutí, jak je naznačeno v příkladu. Studenti si odškrtáváním už použitých možností zvyknou ulehčovat si práci a lépe se orientovat ve zbývajících možnostech. Studenti pak pracují samostatně, nakonec učitel provede se třídou frontální kontrolu, při níž jednotlivé studenty vyvolává a nechává je protiklady číst.
- 1.3** Učitel ukazuje vždy na jeden ze dvojice obrázků, které ukazují tutéž osobu či zvíře s dvěma různými povahami. Ptá se celé třídy: „Jaký je ten dělník?“, pak ukáže na druhý obrázek a ptá se: „Jaký je ten dělník?“ tak, aby studenti pochopili, jak funguje ukazovací zájmeno. Otázku ve všech třech variantách podle rodů nepíše na tabuli, ale poukáže na otázky v záhlaví cvičení. Studenti pak pracují ve dvojicích, učitel chodí mezi nimi a kontroluje náležité formy zájmena podle rodu. Pracovní dvojice je možno kvůli důkladnějšímu procvičení významů několikrát obměnit.

- 1.4** Studenti nejprve ústně určují rod pomocí ukazovacích zájmen ve dvojicích, pak učitel frontálně zkontroluje řešení s celou třídou (ten syn, ...) a nakonec nechá studenty řešení napsat do učebnice. Poté si je studenti ještě jednou ve dvojicích zkontrolují.
Ve druhé fázi se učitel ptá: „Pracovitá, pracovitě nebo pracovitý ředitel?“. Po správné odpovědi zopakuje na tabuli koncovky adjektiv pro jednotlivé rody a studenti je pak do cvičení samostatně doplňují. Po prvním řádku učitel práci zastaví a řešení s celou třídou frontálně zkontroluje, až potom studenti doplní druhý řádek.
- 1.5** Studenti hledají opačné významy přídavných jmen naznačeným způsobem. Kontrolu provedou studenti sami ve dvojicích.
- 1.6** Studenti doplňují správné koncovky přídavných jmen. Před řešením si studenti musejí zakrýt předchozí a následující cvičení, ve kterých se zájmena také objevují. Učitel pak studentům názorně ukáže, že kontrolu řešení udělají samostatně porovnáním se cvič. 1.5 (odkryje zakryté cvičení, přečte první slovo *chytrý*, dlouze jej pak hledá ve cvič. 1.6 a nakonec obě slova srovnává).
- 1.7** Toto cvičení by mohlo být studentům nepříjemné vzhledem k jejich životním osudům před příchodem do ČR. Namísto rodinných příslušníků je proto lze aplikovat na studenty ve třídě. Učitel nejprve frontálně položí všechny otázky třídy, prstem přitom ukazuje na vzor nad cvičením. Pokud studentům činí odpovědi potíže, nabízí učitel i odpovědi („Jaký je váš syn? Je milý?“). Studenti pak pokládají otázky o rodinných příslušnících podle naznačeného vzoru nejprve učiteli, který odpovídá celou větou, pak si stejné otázky pokládají vzájemně ve dvojicích. Nakonec vybrané popisy napíší.
- 1.8** Gramatické vysvětlení pracuje se dvěma novými slovy: *otázka* a *uvnitř*.
otázka: učitel vysvětlí napsáním studentům známé otázky zjišťovací (Pan X je z Y?), kterou přečte s tázací intonací
uvnitř: učitel otevře zásuvku nebo skříň, ukáže dovnitř a řekne *uvnitř*. Potom nakreslí na tabuli schematickou postavu, nakreslí jí srdce nebo mozek, ukáže na své srdce nebo na svůj spánek a zopakuje slovo *uvnitř*. Pak ukáže na libovolného studenta a zeptá se třídy: „Jaký/á je pan(i) XY?“ Ukáže na srdce nebo mozek na obrázku a řekne „Pan(i) XY je milý/á.“ Pak čte učitel celé pravidlo se studenty nahlas.
Význam tázacího zájmena *jaký* je v tomto přehledu záměrně zúžen, aby studenti snáze pochopili rozdíl mezi otázkou *jaký je?* a *jak vypadá?* Učitel tedy zájmeno *jaký* prozatím prezentuje jako slovo vztahující se k povahovým vlastnostem, na jeho možné užití v otázce na vzhled upozorňuje mluvnický přehled 3.3.
- 2.1** Tímto cvičením začíná tematický oddíl seznamující studenty se slovní zásobou pro popis vzhledu. V dalších cvičeních bude studentům také představena nová fráze *Jak vypadá...?*, která se zpočátku ostře vymezuje proti frázi *Jaký je ...?* Frázi *Jaký je...?* proto učitel nesmí při řešení a kontrole cvič. 2.1 použít.
Učitel čte nahlas jednotlivé charakteristiky, studenti po něm opakují. Učitel se pak studentů zeptá, kterým slovům rozumějí. Studenti by měli uvést slova *mladý*, *starý*, *malý*. Následně se učitel ptá: „Kdo je mladý?“ Naznačí studentům, že znakem Karlova mládí je čepice a že je k ní tedy možno připsat *mladý*, jak tomu napovídá první písmeno. Podobně postupuje u přídavného jména *starý* (brýle, pleš, vrásky, knír). Další přídavná jména nechá učitel studenty doplňovat ve dvojicích.
Učitel kontroluje řešení s celou třídou, ukazuje významy pomocí obrázků a vyzdvihuje opozita tak, aby studenti dospěli k rozdílům mezi jednotlivými obrázky: „Karel je silný, kdo není silný? Ondra není silný. Ondra je slabý.“ Když učitel vidí, že studenti významům dobře rozumějí, dělá místo přídavných jmen odmlky, aby studenty přiměl slova používat (učitel: „Jan je ...“ studenti: „Štíhlý.“ učitel: „Ivan není štíhlý, Ivan je ...“ studenti: „Plnoštíhlý.“). Takto učitel zopakuje frontálně všechny významy (Barbora *vysoká*,

Jitka *malá*, Barbora a Jitka *hezké*, Ondra a Karel *oškliví*). Přídavná jména *krásný* a *tlustý* musí učitel vysvětlit sám:

krásný: Karel je ošklivý (učitel se tváří znechuceně a dlaní ukazuje úplně nízko při zemi na znamení malé hodnoty takovéhoho vzhledu), Barbora je hezká (učitel se zatváří mile a ukazuje v úrovni rame-nou), Renata je krásná (tváří se nadšeně a ukazuje rukou co nejvýš). Pak učitel významy *hezká* a *krásná* i s gesty zopakuje, aby byl studentům jasný rozdíl v míře pohlednosti.

tlustý: učitel rukama naznačí velké břicho a nezaujatě řekne *plnoštíhlý*, pak gesto zopakuje a posměšně řekne *tlustý*

- 2.2** Studenti vyhledají a označí opozita (pozor, *štíhlý* a *ošklivý* mají dva protějšky), pak si řešení zkontrolují ve dvojicích nebo v malých skupinkách.
- 2.3** Cvičení používá stejné obrázky jako cvič. 2.1, tentokrát ale už bez nápovědy. Učitel se nejprve ptá třídy frontálně: „*Jak vypadá Karel?*“, dokud některý ze studentů správně neodpoví. Studenti pak pracují ve dvojicích. Používají přitom otázku *Jak vypadá..?*, která stojí v zadání cvičení a na kterou učitel studenty upozorní. Až budou vyčerpány obrázky, mohou se studenti ptát na vzhled svých spolužáků.
- 2.4** Učitel požádá studenty, aby po něm zopakovali první otázku a pak ji zodpoví tak, že na obrázku ukáže oči. Nenechá ale studenty přepsat slova k obrázku. Stejně zodpoví ostatní otázky. Nakonec ukazuje pantomimicky na svém obličejí a studenti odpovídají. Studenti mohou se stejnou aktivitu dále pokračovat ve dvojicích a až na úplný konec obrázků popíší.
- 2.5** Studenti nejprve přečtou slova v rámečku a s pomocí učitele zopakují jejich význam. Učitel znovu spočítáním mezer upozorní na to, že počet písmen ve slově odpovídá počtu mezer, a studenti samostatně doplní přídavná jména.
Učitel si na hodinu připraví obrázky z módních magazínů a studenti na nich procvičují popis hlavy a tváře osob. Lze také použít obrázky ve cvič. 2.3 k diktátu, při němž učitel diktuje barvy očí a vlasů jednotlivých osob a studenti je vybarvují.
- 2.6** Učitel se studenty nejdříve vyčasuje slovesa *mít* a *být* (pokud to působí obtíže, napoví 1.os.jedn.č.). Studenti pak doplní vhodné sloveso do každého spojení podle příkladů v textu. Řešení studenti zkontrolují ve dvojicích.
- 2.7** Studenti musí rozdělit věty do levého a pravého sloupce podle toho, zda věty popisují povahu, nebo vzhled. Ve cvičení se objevuje nové slovo *člověk*: učitel s pomocí obr. 1.1 vysvětlí, že inženýrka atd. je *člověk*, ale že pes a kočka nejsou *člověk*. Řešení zkontrolují studenti ve dvojicích.
- 2.8** V tomto mluvnickém oddílu se studenti poprvé setkávají s principem aktivního formulování pravidla, který je používán v celé učebnici. Učitel by zde neměl v žádném případě spěchat, důležitější je pro studenty pochopení principu než poučení o mluvnicí. Učitel se se studenty nejprve vrátí k oddílu 1.8, který s nimi znovu nahlas přečte. Poté učitel zopakuje rozdíl mezi *uvnitř* a *venku*. Pak se vrátí k oddílu 2.8 a upozorní studenty na nabídnutá slova nad mluvnickým přehledem. Vybraný student přečte doplněné pravidlo nahlas, zatímco učitel na tabuli opíše původní nedoplněnou podobu věty (_____ *JAKÝ? JAKÁ? JAKÉ? znamená: Jaký je muž, žena nebo dítě _____?*). Pak studentům ukáže, že slova z nabídky je třeba přepsat do mezer a přeškrtnout. Poté se zeptá: „Co musí být tady?“ a ukáže na poslední mezeru. Po doplnění posledního slova se studenty znovu přečte pravidlo. Naposled si vybere jednoho studenta, ukazuje si na srdce nebo na spánky a říká: „Jaký(á) je pan(i) X? Pan(i) X je hodný(á), milý(á), pan(i) X je *uvnitř* hodný(á), milý(á).“ Pak učitel ukazuje na svaly a pokračuje: „Jak vypadá pan(i) X? Pan(i) X je silný(á), pan(i) X je *venku* silný(á), vysoký(á) atd.“

- 3.1** Toto cvičení se skládá z textu o třech částech, které procvičují všechna dosud probraná slova popisující charakter a postavu. Student se zde seznámí s tázacím zájmenem *který*. Studenti text čtou po dvojicích, které se mění pro každou ze tří částí. Před hlasitým čtením každé části dá učitel celé třídě čas si text tiše přečíst a označit neznámá slova. Zcela nová slova jsou:
problém: chci jet do USA, ale nemám pas - to je problém (první část)
když: učitel vysvětlí, že *když* je jako *kdy* (první část)
tetě: je to jako slovo *teta* (první část)
zeptat se: učitel nakreslí na tabuli panáčka s bublinou, ve které je napsáno „Odkud jste?“ a vysvětlí, že se panáček zeptá (kvůli úrovni A1 pomíjíme dokonavost slovesa)
soused: učitel nakreslí dům s byty, do jednoho nakreslí sebe jako panáčka a do vedlejšího dalšího panáčka; vysvětlí, že to je *soused* (druhá část)
s tetou: dva panáčci jsou nakreslení, jak se drží za ruce, jeden má sukni a představuje ženu
Před čtením první části učitel napíše na tabuli následující otázky: „Má se pan Rustam dobře? Je pan Rustam Čech? Proč pan Rustam potřebuje tetu?“
Před čtením druhé části učitel studenty upozorní na obrázek tří mužů. Ptá se nahlas: „Který muž je pan Rustam? Ten, ten nebo ten?“ Studenti s pomocí textu rozhodnou, kdo je pan Rustam. Učitel se pak může zeptat také na vzhled zbylých mužů.
Před čtením třetí části učitel studenty upozorní na obrázek tří žen. Ptá se nahlas: „Která žena je teta pana Lukáše? Ta, ta nebo ta?“ Studenti pomocí textu rozhodnou, která žena je Lukášova teta. Učitel se pak může zeptat také na vzhled zbylých žen.
- 3.2** Názorný příklad rozdílu mezi zájmeny *jaký* a *který*. Učitel vždy přečte úvodní otázku a některý student přečte odpověď. Pak učitel ještě jednou zřetelně zopakuje tázací zájmeno a správnou odpověď: „*Jaký? Malý, ošklivý a zlý. Který? První muž.*“ Učitel musí studentům zdůraznit, že pokud se ptáme na povahu i vzhled současně, je nejjednodušší použít zájmeno *jaký*. Udělá to tak, že se ptá na přídavná jména použitá v příkladě: „Jak vypadá ten muž?“ Studenti: „Je malý.“ Učitel: „Jaký je ten muž?“ Studenti: „Je zlý.“ Učitel tyto dvě odpovědi napíše vedle sebe na tabuli, ale oddělí je tlustou čarou. Pak nad přídavná jména nadepíše výše použité otázky. Poté obě přídavná jména z odpovědí napíše na tabuli ještě jednou s vysvětlivkami *uvnitř* a *venku*, ale tentokrát je píše pohromadě a nad ně nadepíše otázku „*Jaký je ten muž?*“.
- 3.3** Učitel nejprve čte se studenty nedoplněné pravidlo nahlas. Studenti by ho pak měli sami správně doplnit. Poté učitel se studenty pravidlo znovu nahlas přečte a uvede názorné příklady. Ukáže na jednoho studenta a zeptá se: „Jaký je ten student?“ Odpovědi studentů píše na tabuli. Poté ukáže na celou třídu a s použitím slov na tabuli se ptá: „*Který* student je?“ Když studenti na dvě či tři otázky správně odpoví, rozdělí je učitel do skupin a nechá je v této aktivitě pokračovat. Na závěr učitel s pomocí stejného postupu jako ve cvič. 3.2, ale s využitím konkrétních příkladů ve třídě zopakuje, že otázka *Jaký je ...?* se může vztahovat na vzhled i povahu, zatímco otázka *Jak vypadá ...?* se vztahuje pouze na vzhled.
- 3.4** Učitel přečte první otázku („Který muž je nejmladší?“) a ji nechá studenty zopakovat. Pak sám odpoví: „Nejmladší je muž vlevo (první muž).“ Ukáže znovu na obrázek mladého muže a řekne: „On je mladý.“ Pak naznačí rukou výšku mladého chlapce a řekne: „Mladší.“ Nakonec ukáže výšku malého dítěte a řekne: „Nejmladší.“ Studenti čtou učiteli další otázky, učitel je zodpovídá a podobně názorným způsobem vysvětluje studentům význam druhého a třetího stupně přídavných jmen.
- 3.5** Učitel vysvětlí stejně jako v předešlém cvičení významy *nejveselejší* a *nejdelší*, studenti pak pracují ve dvojicích, ukazují si obrázky a spojují je s otázkami, ke kterým se vztahují. Na konec aktivity učitel cvičení s celou třídou zkontroluje.

- 3.6** Studenti se s pomocí otázek v předchozích cvičeních a také s pomocí nápověd uvnitř tabulky u zatím neuvedených přídavných jmen (*velký, smutný, krátký, dobrý, špatný, krásný*) snaží doplnit chybějící tvary. Při tomto cvičení by si měli uvědomit, že druhý a třetí stupeň přídavných jmen se dají odvodit jeden od druhého připojením nebo odtržením předpony. Studenti si nejprve zkontrolují doplněnou tabulku v párech a nakonec tvary zkontroluje učitel ještě jednou s celou třídou.
- 3.7** Studenti pracují ve trojicích a v rámci své trojice odpovídají. Pak se trojice obmění a student musí novým spolupracovníkům poreferovat o vztazích v předchozí trojici. Studenti se znovu spojí do původní trojice a tentokrát musí každého studenta přiřadit k jednomu ze tří stupňů vlastnosti nebo schopnosti (např. pan X je vysoký, paní Y je vyšší, pan Z je nejvyšší).
- 3.8** Učitel se studenty nejprve přečte mluvnické vysvětlení, bez doplňování chybějících slov. Pak se studenti ve dvojicích pokusí správně doplnit slova do mezer. Nakonec učitel názorně předvede princip druhého a třetího stupně - uvede „obvyklý“ první stupeň několika přídavných jmen a přitom ukazuje rukou ve výši pasu. Pak uvede druhé stupně daných přídavných jmen a rukou ukazuje na úroveň hlavy. Nakonec uvede třetí stupně a ukazuje nejvyšší, kam dosáhne. Po této názorné ukázce se učitel ještě jednou vrátí k rodové neprůhlednosti 1.p. druhého a třetího stupně - na tabuli napíše *stará* a zeptá se třídy: „Je to mužský, ženský nebo střední rod?“ Když studenti odpoví, podtrhne učitel koncovku přídavného jména a dopíše za něj slovo *žena*. Na tabuli napíše nové přídavné jméno *smutný*. Na jeho rod se zeptá stejně. Pak napíše *smutnější* a znovu se ptá na rod. Pokud studenti nedokážou odpovědět, podtrhne učitel koncovku a řekne, že to může být mužský, ženský i střední rod. Jako příklad napíše *smutnější muž, smutnější žena a smutnější dítě*.

02

Lekce 2: Zdraví a fyzický stav

- 1.1** Cvičení opakuje slovní zásobu uvedenou v záhlaví cvičení. Učitel ukazuje na jednotlivé části svého těla a studenti je pojmenovávají. Studenti v aktivitě pokračují ve dvojicích. Na závěr doplní názvy do obrázku v učebnici.
- 2.1** Opakování výrazů „Bolí mě ...“ a „Mám zlomený/zlomenou ...“. Učitel se chytí za hlavu a s bolestivou grimasou řekne: „Bolí mě hlava.“ Pak si ukáže na paži, do obou rukou chytí imaginární kost a přelomí ji v půli. Znovu ukáže na svou paži a řekne: „Mám zlomenou ruku.“ Ukáže studentům obrázek s ležícím pacientem, nahlas spočítá bubliny (zvláště musí studenty upozornit na bolavá záda) a slovíčka ze cvičení 1.1, která jsou pod zadáním cvičení 1.2 nabídnuta. Zeptá se třídy: „Co mě bolí? Co mám zlomené?“ Po první odpovědi učitel barevným fixem napíše do bubliny výraz a šipkou bublinu zřetelně spojí s danou částí těla. Studenti pracují samostatně nebo v párech. Frontální kontrola proběhne tak, že učitel si bolestivě sahá na jednotlivé části těla (noha, břicho, hlava, oko, záda, ruka, zub) a studenti odpovídají celým výrazem.
- 2.2** Po frontální kontrole se učitel zeptá třídy: „Co říká pacient? A, B nebo C? A co říká doktor?“ Studenti vyberou vhodné repliky a pak ve dvojicích sehrávají scénku „u doktora“ - zdraví se, pacient pojmenovává obtíže.
- 3.1** A/B Cílem této strany je seznámit studenty s novou slovní zásobou: *tělo, nos, srdce, plíce, kotník, krk, žaludek, rameno, koleno*. Slovo *plíce* učitel používá jen v množném čísle, obrázek ale upozorňuje také na párovost orgánu. Studenti pracují se dvěma stejnými obrázky lidského těla, z nichž ale ani jeden nepopisuje všechny části těla na něm zobrazené. Učitel rozdělí studenty na A a B a vytvoří dvojice, v nichž je vždy jeden student A pracující s obrázkem A a student B s obrázkem B. Student si zakryje obrázek partnera a ptá se ho na popisky tak, že ukáže na svůj obrázek nebo na své tělo a ptá se např.: „Co je krk?“ Partner ukáže na obrázku krk a vymění si role. Závěrečnou kontrolu provede učitel tak, že se ptá na jména částí svého těla a tato slova zapisuje na tabuli.
- 3.2** Cílem této strany je upevnit slovní zásobu z předchozího cvičení. Studenti pracují se zvětšeným obrázkem ze cvičení 3.1, který je ale bez popisků. Učitel frontálně ukazuje obrázek a ptá se: „Co je to?“ Studenti se snaží z paměti odpovídat. Učitel na správné odpovědi souhlasně kýve a ukazuje slova zapsaná na tabuli při předchozím cvičení, aby si studenti novou slovní zásobu upevňovali také vizuálně. Studenti pak stejným způsobem pokračují ve dvojicích s tím rozdílem, že místo na tabuli si pravopis slov ukazují na obr. 3.1. Nakonec slova zapíšou a sami si je znovu zkontrolují s předchozí stranou.
- 4.1** Učitel vyvolá některého ze studentů. Ukáže na první obrázek muže v posteli a řekne s důrazem na podtržené slovo: „To jste vy. Co je Vám?“ Student odpoví: „Bolí mě hlava, je mi špatně ... atd.“ Učitel se obrátí k celé třídě, ukáže na obrázek, pak na studenta a řekne s důrazem na podtržených slovech: „To je

on. Bolí *ho* hlava, je *mu* špatně.“ Učitel přečte všechna jména na začátku textů, ukáže prstem na obrázky a zopakuje otázku ze záhlaví cvičení: „Kdo je Petr, Kamila, ...? Napište jména.“ Studenti individuálně přečtou texty, doplní jména a porovnají své odpovědi. Při kontrole hlasitým čtením učitel vysvětlí nová slova:

nemocný: bolí mě hlava, je mi špatně, jsem v nemocnici, jsem nemocný

zdravý: nebolí mě hlava, není mi špatně, nejsem v nemocnici, jsem zdravý

zraněný: mám horečku, jsem nemocný, mám zlomenou nohu, nejsem nemocný, jsem zraněný *v pořádku*: jsem slabý, jsem nemocný, bolí mě celé tělo, nejsem v pořádku, jsem silný, jsem zdravý, jsem v pořádku

deprese: jsem hodně, hodně, hodně smutný, mám deprese

odpočívát: učitel se pohodlně rozloží na židli, dá ruce za hlavu a říká: „Nepracuji, odpočívám.“

lék, léky: léky jsou v lékárně, léky jsou malé a bílé

4.2 Opakování modálních sloves *muset, moci*. Učitel řekne: „Jsem nemocný. Co musím dělat?“ Pak ukáže na texty ve cvič. 4.1, začne je pomalu číst a u každého plnovýznamového slovesa se zastaví a zeptá se třídy: „Jsem nemocný. Musím sportovat?“ Studenti např. odpoví: „Ne, nesmíte.“ První správné řešení napíše do levého sloupce jako vzor (např. Musím odpočívát). Pokud studenti navrhnou řešení „Musím nepracovat“, učitel jej přijme, ale opraví na „Nesmím pracovat.“ Studenti pak pokračují samostatně, přepisují výrazy z textu do cvičení, uvádějí je ale podle učitelova vzoru celou větou: „Musíme odpočívát.“

4.3 Cvičení opakuje časování sloves v přítomném, minulém i budoucím čase. Učitel studentům názorně předvede, že šest pozic u každého infinitivu znamená slovesné osoby: ukazuje na pozice a říká: „Já, ty, on a ona, my, vy, oni a ony.“ Z šesti pozic je jedna obsazena slovesným tvarem. Na tu učitel studenty upozorní: „Odpočíváš, ty odpočíváš.“ Pak ukazuje na volné pozice a říká: „Odpočívát, já ...?“ Takto učitel studenty upozorní na všechny slovesné časy, které se ve cvičení vyskytují. Poté studenti vyčasují slovesa a ve dvojicích si řešení zkontrolují.

4.4 Vybraný student čte znovu začátek textu o Alešovi ze cvič. 4.1. Učitel opakuje jednotlivé věty a zdůrazňuje podtržená slova: „Aleš je dnes nemocný. Dnes nepracuje, protože dnes musí být v posteli.“ Pak se studenti vrátí ke cvič. 4.4 a některý z nich přečte nadpis. Učitel znovu zdůrazní slovo *zítra*. Pak se učitel znovu vrátí ke cvič. 4.1, přečte větu v přítomném čase a poté modelové řešení ze cvič. 4.4. Přečte další větu ze cvičení, zopakuje slovo *zítra* a tázavě se obrátí na studenty. Navede je tak k tomu, aby cvičení převedli do budoucího času.

4.5 Obdobně učitel demonstruje převod textu o Kamile do minulého času. Po individuálním vyřešení a frontální kontrole si studenti mohou oba texty cvičení 4.4 a 4.5 ve dvojicích přečíst tak, že jeden student vždy čte a druhý opravuje jeho výslovnost.

5.1 Toto cvičení představí třetí a čtvrtý pád osobních zájmen *já, ty, on, ona, vy* ve frázích *být někomu špatně* a *bolet někoho něco*. Studenti se při dosazování pádů orientují především podle těchto dvou sloves. Učitel přečte nadpis a vysvětlí význam nových slov:

bát se: ukáže na obrázek a zopakuje „Pan Aleš se bojí doktora“. Bojácně se přikrčí a řekne: „Já se taky bojím doktora. Bojím se taky zubaře.“ Může napodobit pískavý zvuk zubní vrtačky a tvářit se co nejvyděšeněji. Učitel nevysvětluje nepravidelné časování slovesa. Na konec se učitel ptá třídy: „Bojíte se zubaře?“ Opakuje otázku tak dlouho, dokud někdo neodpoví.

brát léky: jíst léky, učitel názorně spolkne imaginární pilulku a zapije ji vodou

tříkrát denně: učitel napočítá na prstech do tří, ukáže vztyčené odpočítané prsty studentům a řekne: „Tříkrát v pondělí, tříkrát v úterý, tříkrát ve středu, ...“

sám: jeden člověk, jeho kamarád tam není, je sám, nemám děti, nemám manželku, jsem sám

Pak studenti potichu čtou text. Během čtení učitel překreslí obrázek i se jmény z úvodu textu na tabuli a nad Petra i Aleše nakreslí po dvou komiksových bublinách. Od Alešových bublin povedou šipky, které ukazují na Aleše, od Petrových bublin povedou šipky, které ukazují na Aleše. Do vyšší Alešovy bubliny napíše učitel „Je mi špatně“, do Petrovy „Je mu špatně“. Do nižší Alešovy bubliny „Nebolí mě břicho“, do nižší Petrovy „Nebolí ho břicho“. Až studenti dočtou, stoupne si učitel hned vedle obrázku Aleše a řekne: „Jsem Aleš. Je mi špatně.“, pak přejde k obrázku Petra, ukáže na Aleše a řekne „Jsem Petr. Je mu špatně.“ Totéž zopakuje s replikami z druhé bubliny. Po tomto vysvětlení studenti dialog hrají jako scénku.

- 5.2** Před vypracováním cvičení učitel vysvětlí nová slova:
antidepresiva: jsem hodně, hodně smutný, potřebuji léky, ty léky se jmenují antidepresiva
chuť k jídlu: učitel pantomimicky mlsně jí, říká: „Mám chuť k jídlu.“
ven: je jako *venku*, učitel vyjde ven ze třídy a přitom říká: „Já jdu ven.“
 Učitel zvolí stejný postup jako v předešlém cvičení, z už hotového obrázku lze dokreslením vlasů a přepsáním jmen vytvořit doprovodnou ilustraci. Do bublin přepíše Kamiliny repliky „Bolí mě hlava“ a „Není mi špatně“, v replikách Hany je třeba zdůraznit rozdíl v délkách *ji/jí*. Nakonec učitel stejně jako již dříve zdůrazní změnu osobních zájmen. V dialogu je záměrně obsažen tvar 3.os.jedn.č. slovesa *jíst – jí*, který je vůči 3. pádu zájm. *ona* homografický. Na tuto skutečnost musí učitel upozornit. Při dostatku času studenti dialog hrají jako scénku.
- 5.3** Učitel vysvětlí studentům, že hledají formy zájmen v textu. Ukáže studentům, že v tabulce jsou vertikálně skryté věty *Je (někomu) špatně* a *Bolí (někoho) břicho*. Studenti musí podle textu doplnit do těchto vět odpovídající formy zájmen. Po frontální kontrole studenti odpoví na otázky k textu, které stojí pod tabulkou (možné jako domácí úkol).
- 5.4** Tento gramatický oddíl studentům jen připomíná strategii tvoření vlastního pravidla, se kterou se poprvé setkali v předcházející lekci. Učitel je upozorní na to, že do mezery musí doplnit shora nadepsané údaje. Po frontální kontrole může učitel zopakovat, že se studenti musí řídit slovesy („Je“ musí mít třetí pád), především by ale měl pomoci studentům tvary zájmen zažít. Rozdělí třídu na trojice a na tabuli napíše do dvou sloupců tvary *mi, ti a mu* a *mi, ti a jí*. Jeden student začne a řekne: „Je mi špatně.“ Druhý se ho nevěřícně zeptá: „Je ti špatně?“ Třetí netrpělivě odpoví: „Ano, je mu špatně!“ Stejným způsobem budou studenti drilovat tvary *mě, tě a ho*.
- 5.5** Před tímto cvičením si musí studenti zakrýt vyplněný gramatický přehled. Studenti zaškrtnou správnou formu. Jde jen o drilové cvičení, které je možné zadat jako domácí úkol.
- 5.6** Toto cvičení je předstupeň k následujícímu procvičování 1., 3. a 4. pádu vybraných zájmen. Cílem je rozpoznat osobu podle slovesného tvaru.
- 5.7** Cvičení je ztíženo tím, že studenti musí v příkladu nejprve najít klíč k odhalení osoby. Tyto nápovědné věty jsou stejné jako v předchozím cvičení, ale nejsou ve stejném pořadí. Učitel na začátku cvičení ukáže, že nejprve si musí student uvědomit osobu a pak mechanicky podle slovesa být nebo bolet doplnit chybějící tvar. Učitel přečte nahlas první příklad („Co je _? Proč jsi unavený?“), nahlas uvažuje: „Proč jsi unavený. Jsi? Aha, ty jsi! Ty!“, a nakonec „odhalí“ řešení („Co je ti?“). Cvičení je poměrně těžké, učitel by na jeho řešení měl studentům poskytnout dostatek času.
- 6.1** Studenti vyplní křížovku. Před vyplňováním je učitel upozorní, že nápovědy nestojí ve sloupci na samostatných řádcích, ale že na některých řádcích jsou nápovědy dvě. Studenti musí proto dávat velký pozor na očíslování nápověd. V tajence pak najdou novou frázi *Brzo se uzdravte*, kterou dopíšou do bubliny obrázku dole. Toto cvičení je možné zadat jako opakovací domácí úkol.

03

Lekce 3: Každodenní život

- 1.1** Učitel nejprve představí slovo *obrázky*: ukáže studentům předem připravenou fotografii („To je fotografie.“) a pak ukáže na obrázky („To nejsou fotografie, to jsou obrázky.“). Poté vybídne studenty, ať si prohlédnou obrázky ve cvičení. Po chvíli se ptá: „Co znamená obrázek 1?“ Ukáže na slovesa dole a řekne studentům: „Hleďte, co znamená obrázek 1.“ Studenti neznají všechna slovesa, ale vždy jeden z výrazů v sousloví by jim měl napovědět tak, aby byli schopni všechna slovesa přiřadit k obrázkům. Studenti cvičení vyplní, zkontrolují si ho v párech a nakonec učitel přehledně zkontroluje významy postupně všech obrázků. Ukazováním na závěr učitel shrne nová slova: *oblékat se, auto, auta, děti, mýt se, oblékat se, zprávy, film, hudba, procházka, opravovat*.
- 1.2** Učitel požádá studenty, ať si zakryjí cvič. 1.1. Pak je vybídne, ať spojují nejprve jen šipkami slovesa s výrazy ve druhém sloupci. Po frontální kontrole studenti vazby napíšou do volného řádku vpravo. Slovesa jsou záměrně v 1.os.j.č., na samotný závěr je možné slovesa podle těchto nápověd časovat ve všech osobách.
- 1.3** Studenti si musí znovu zakrýt předchozí cvičení a doplňují chybějící písmena. Při kontrole učitel dva nebo tři první významy ztvární pantomimicky (*jít spát*: ukazováčkem a prostředníčkem dělá kráčející nožičky a pak položí hlavu na spojené dlaně, *oblékat se*: natahuje si kalhoty, tričko). Pak pobízí studenty, ať významy pantomimicky ztvárňují sami. Je možné znovu zpětně kontrolovat 1. os. j.č. (*jít spát* – „Co dělám já? Já ...?“).
- 1.4** Jeden student čte nahlas. Po otázce „Jaké české slovo...?“ se učitel tázavě obrátí na studenty. Jejich návrhy píše na tabuli, každý student by měl uvést svůj příklad. Studenti si pak do volného řádku sami napíšou několik slov. Pak hlasitě předčítání pokračuje a učitel se u každé mezery obrací na třídu. Správné odpovědi napíše na tabuli a nechá studenty, aby si je opsali do tabulky.
- 1.5** Studenti rozdělují slovesa a „neslovesa“. Učitel může jít příkladem a ptát se: „*Vrátit se* je sloveso?“ Učitel dbá na to, aby si studenti přeškrtovali už zvolené odpovědi, budou se pak ve všech podobných cvičeních lépe orientovat. Na závěr může následovat frontální kontrola, nebo si studenti vymění učebnice a zkontrolují si cvičení vzájemně.
- 1.6** Učitel musí nejprve vysvětlit významy *pracovní den* a *víkend*. K tomu slouží úvod cvičení, který si studenti potichu přečtou. Pak se učitel ptá: „Čtvrtek je víkend? Středa je pracovní den?“ Před vyplňováním cvičení učitel upozorní, že je třeba psát tvary 1.os.j.č.. Ty by si studenti měli už pamatovat z předchozích cvičení. Při závěrečné frontální kontrole učitel dbá na to, aby studenti u každého slovesa opakovali: „O víkendu ... / Když je pracovní den ...“, neboť je třeba si výrazy zautomatizovat.

- 1.7** Toto cvičení opakuje slovesné třídy (slovesné typy), do kterých studenti dělili slovesa v kurzu Manuálu I. Tyto tvary by studenti měli ovládat, nové je zadání *Doplňte*. To se bude nadále používat, učitel ho studentům vysvětlí jako *Napište, co tam není*. Po kontrole si studenti tabulku zakryjí a doplňují tvary do vět na následující straně. Při doplňování se orientují podle osobních zájmen nebo rodu podstatných jmen, v případě slova *dělníci* učitel studentům sdělí, že jde o množné číslo (*Jeden dělník, dva dělníci*) a že tedy sloveso musí být také v množném čísle. Do cvičení jsou už doplněna zvrtná zájmena *se*, aby studenti nechybovali ve slovosledu. Učitel proto nemusí vysvětlovat pravidlo tzv. druhé logické pozice zájmena *se*. Učitel ale musí zdůraznit, že studenti nemají používat osobní zájmena, jen slovesný tvar. Použije k tomu větu „Když je pracovní den, já nemám čas ...“, kterou napíše na tabuli. Zájmeno „já“ pak přeškrtně a studentům řekne: „já“ nepotřebujeme, protože „já“ je tady“ a ukáže na slovesnou koncovku. Na závěr učitel upozorní studenty na spojení *šli jsme spát v deset večer* a vysvětlí jim, že v běžné komunikaci neříkáme *v deset hodin večer*, protože je to dlouhé.
- 2.1** Toto cvičení slouží jen k zopakování digitálního způsobu zápisu času. Studenti pracují individuálně, jeden z nich vyplní cvičení na obrácenou stranu tabule nebo na velký papír, který pak ostatním ukáže.
- 2.2** Cvičení slouží jen k připomenutí vztahu mezi digitálním a ciferníkovým zachycením času. Pokud by se vyskytly potíže s porozuměním, musí učitel vymyslet další příklady. Na zvládnutí této fáze závisí úspěšné osvojení pojmenovávání času pomocí *čtvrt-, půl- a třičtvrtě* hodin.
- 2.3** Studenti dělají cvičení bez jakékoliv nápovědy. Opakují se stále stejné časové údaje. Učitel nakonec jen zkontroluje a odkáže studenty na následující gramatický oddíl.
- 2.4** Na základě správných odpovědí z cvič. 2.3 a nápovědy ve cvičení 2.4 by měli studenti správně doplnit číslovky. Učitel zatím nezdůrazňuje spojení *čtvrt / tři čtvrtě na + jednu*, protože studenti se teprve učí orientovat v tomto způsobu pojmenovávání času. Spojením *čtvrt / tři čtvrtě na + jednu* se učitel bude důkladně věnovat ve cvičeních 2.7 a 2.8.
- 2.5** Toto cvičení zjednodušeně vysvětluje rozdíl v použití 24hodinového systému (jednoznačnější) a 12hodinového systému (běžně používaný) jako „používaný institucemi“ a „používaný lidmi“. Před jeho vypracováním učitel vysvětlí slovo *televize* tím, že televizi zjednodušeně nakreslí.
- 2.6** Učitel názorně ukáže, že studenti mají hledat dvojice a přepisovat věty pod obrázky ciferníků. Kontrola probíhá frontálně tak, že se postupuje popořadě po jednotlivých písmenech. Učitel vždy ukáže na daný ciferník a ptá se: „Kolik je hodin?“ Po kontrole lze cvičení ještě rozšířit tak, že se studenti rozdělí do dvojic a zakrývají si u každé řady ciferníků odpovědi. Vzájemně si pak na libovolný z trojice obrázků ukazují a znovu se ptají, kolik je hodin.
- 2.7** Studenti se učí doplňovat náležitou formu číslovky po *čtvrt/tři čtvrtě* a *půl*. Jako rozdíl jsme zvolili předložku *na* a příponu *-é*, která se ale nevyskytuje u tvaru *třetí*. Studenti škrtají špatnou formu a při řešení vycházejí z příkladů v předchozím cvičení. Pokud je skupina silná, je možné předchozí cvičení opět zakrýt. Po kontrole správných tvarů učitel napíše na tabuli „rovnicí“: *čtvrt / tři čtvrtě + _____ jednu / dvě / ...* Ukazuje na mezeru a ptá se: „Co musí být tady?“, dokud studenti neodpoví *NA*, které učitel tučně napíše. Pod to napíše *půl + _____* a ptá se: „Co musí být tady?“, dokud studenti nedoplní jeden z tvarů končících na *-É*, přičemž učitel doplní „*jednÉ, druhÉ*“ a záměrně se vyhne tvaru „*třetí*“. Po tomhle vyhodnocení lze znovu zkontrolovat porozumění tím, že učitel nakreslí na tabuli ciferník bez ručiček a studenti chodí podle diktátu doplňovat jejich rozvržení. Varianta *tři / třetí* je ve cvičení obsažena, učitel na ni na závěr výslovně upozorní stejně jako na tvar *čtvrt / tři čtvrtě na jednu*, ve kterém se objevuje jiný pád číslovky *jedna*, než na který jsou studenti zvyklí.

- 2.8** V tomto cvičení studenti potřebují obě nabídnuté číslovkové formy z předchozích cvičení. Učitel smaže z „rovnic“ údaje *čtvrt, tři čtvrtě a půl*, takže zůstane jen *NA jednu, NA dvě a jednÉ, druhÉ*. Pak ukazuje na ciferníky ze cvič. 2.8, nad kterými jsou čtvrt-, půl- a třičtvrtěhodiny nadepsány, a ptá se, kam patří výraz „NA jednu“, dokud studenti neodpoví, že vlevo. Učitel barevně zakroužkuje ve cvič. 2.7 možnost *na jednu* a přepíše ji do volného políčka levého ciferníku. Pak přiřadí se stejnou otázkou a řešením možnost *jedné* do políčka na pravém ciferníku. Studenti pak pokračují samostatně. Tuto doplňovačku bude nejlepší zkontrolovat hlasitým čtením, přičemž studenti musí stále opakovat „je čtvrt...“ nebo „je půl...“.
- 3.1** Studenti pracují v párech a vzájemně si diktují věty s časovými údaji. Časové údaje vpisují do ciferníků, zbytek vět zapisují podle diktátu. Učitel rozdělí studenty na A a B a vysvětlí, že student B čte a student A píše a potom že student A čte a student B píše. Před cvičením učitel nakreslí na tabuli prázdný řádek a ciferník bez ručiček a nechá si první repliku od nějakého studenta B nadiktovat. Ukáže tak, že je třeba větu napsat a čas zachytit pomocí ručiček. Cílem cvičení je dále procvičovat udávání času, ale také používat (zatím jen pasivně) minulý čas. Na závěr může učitel znovu připomenout vypouštění slova *hodin* z časových údajů při neformálním projevu.
- 3.2** Studenti do tabulky doplňují chybějící tvary minulého času. Tvary obsažené v tabulce jsou voleny tak, že pro každou osobu je uveden alespoň jeden tvar, podle kterého studenti mohou analogicky doplnit tvary dalších sloves. Učitel studentům opět vysvětlí množné číslo *dělníci* a *doktorky*, při vysvětlení musí zdůraznit jejich rod. Tvary slovesa *vařit* jsou v záporu. Učitel upozorní, že pomocné sloveso *být* stojí na druhém místě. Ukazuje postupně na každý tvar a ptá se: „Kde je sloveso *být*?“ Poté nahlas říká: „Vstávali JSME“ (intonačně zdůrazní tvar slovesa *být*) a části slovesného tvaru „počítá“: „První, DRUHÉ“ (opět s výraznou intonací). Na závěr učitel explicitně vysvětlí, že pomocné sloveso *být* musí být druhé v pořadí.
Z nepravidelných minulých přičestí je zde uvedeno jen *jít-šel, šla, šli*, učitel by proto měl zopakovat také další už probraná nepravidelná přičestí (*číst, psát, jíst, mít, jet*).
Pod tabulkou je doplňovací cvičení na tvary minulého času, které pokračuje i na následující straně. V zadání některých příkladů jsou znovu použita osobní zájmena. Před vyplňováním tabulky proto učitel podobně jako v případě cvič. 1.7 poukáže na nadbytečnost jejich použití. Znovu také upozorní na to, že sloveso *být* stojí na druhém místě ve slovesném tvaru. Minulý čas zvrtných sloves je zjednodušen tak, že pozice zvrtného *se* je už v řešení vyznačena. Pokud bude cvičení činit studentům potíže, učitel uvede správná řešení a s ohledem na úroveň A1 nebude mluvnickou látku vysvětlovat.
- 3.3** Úkolem je doplnit mluvnický přehled, který komentuje tvoření minulého času a zavádí název *minulý čas*. Studenti by už na tento druh doplňovačky měli být zvyklí, a proto gramatický přehled vyplňují nabídnutými možnostmi sami nebo ve dvojicích. Na samotném konci mluvnického přehledu se výslovně upozorňuje na nepřítomnost pomocného slovesa ve 3.os.jedn.č. a tato nepřítomnost je názorně zachycena přeškrtnutým *je* ve vzorové větě. Učitel nad to ještě použije naznačený příklad *Dělníci jsou pracovali*, který napíše na tabuli a tvar *jsou* opět zaškrtná. Třída si pod učitelovým vedením zopakuje také další nepravidelná přičestí (*číst, psát, jíst, mít, jet*).
- 3.4** V tomto cvičení je použito nové sloveso *říkat*. Učitel jej vysvětlí pouze v případě, že se na něj studenti výslovně zeptají (*mluvit* znamená *mluvit anglicky, rusky, česky*, ale *říkat* znamená *říkat co*). Pak učitel nechá dva studenty klást si otázky (Jak se jmenujete? Odkud jste? Co děláte?) a ptá se třídy, jestli studenti mluví (ano) a CO říkají (Pan XY říká: „Odkud jste?“). Před řešením cvičení 3.4 musí učitel zdůraznit, že studenti mluví za Barboru a Pavla, takže používají 1.os.j.č. (*Vstávala jsem v půl sedmé. – Nevstával jsem.*).
- 4.1** Tímto cvičením začíná oddíl věnovaný budoucímu času. Studenti budoucí čas ve cvičení 4.1 hned

aktivně používají a nesetkají se s ním nejdříve jen pasivně, jako tomu bylo u času minulého. Je to proto, že s výjimkou sloves *jet* a *jít* budoucí čas považujeme za tvarově jednodušší než čas minulý (pomocné sloveso ve všech tvarech, nedochází k rodové shodě). Je ovšem na zvážení učitele, jestli se bez krátkého shrnutí do oddílu pustí.

Studenti používají v budoucím čase slovesa ze cvič. 3.4, nicméně činnosti Pavla a Barbory jsou prohozeny. Po vypracování cvičení jej učitel zkontroluje tak, že vyvolává studenty k hlasitému čtení.

4.2 Učitel zvolí stejný postup jako u cvič. 4.1.

4.3 Gramatický přehled a doplňovačka tvarů budoucího času jsou spojené v jedné tabulce. Sloveso *nevstávat* má být vyčasováno záporně. V přehledu se také opakuje terminologie časů (*přítomný, minulý*). Studenty by mohlo plést, že věta pro doplnění názvu BUDOUCÍ ČAS stojí až dole pod tabulkou. Učitel musí proto na tuto samostatně stojící větu upozornit.

4.4 Volné cvičení, které je možné zadat jako domácí úkol. Při řešení v hodině je třeba nechat třídě dostatek času na vyplnění. Studenti pracují samostatně, po dokončení učitel rozdělí třídu na menší skupinky po třech či čtyřech. Skupina si vybere vždy jednoho studenta, kterého se ostatní vyptávají „Budeš o víkendu ...?“ a který odpovídá pouze „ano – ne“. V této roli se postupně všichni vystřídají a pak mohou napsat souhrn činností jednotlivých členů skupiny.

4.5 Drilové cvičení na tvary budoucího času, učitel opět upozorní na nadbytečnost užití osobních zájmen.

5.1 Cvičení, které připravuje na osvojení dvojice sloves *jít-chodit*. Studenti se nejprve naučí význam opakovosti vyjádřený slovem *každý*. Učitel se nejprve ptá: „Jaký je dnes den, jaké je dnes datum?“ (např. středa 12.3.). Název dne a jeho datum napíše doprostřed na tabuli, vlevo napíše datum minulé středy a vpravo stejným způsobem příští středy (středa 19.3.). Pak učitel ukazuje na příslušná data a ptá se: „Máme dnes češtinu? Měli jsme minulou středu češtinu? Budeme mít příští středu češtinu?“ po souhlasných odpovědích učitel shrne: „Máme každou středu češtinu.“ a všechna data obkrouží do jedné množiny. Pokládá další otázky, např.: „Snídáte každý den? Hrajete každý den fotbal? Odpočíváte každý víkend?“, aby si studenti slovo *každý* zafixovali.

Když studenti chápou, ukáže jim učitel tabulku z cvičení 5.1. Vyvolá jednoho studenta, jeho jméno napíše nahoru. Pak čte otázky a názorně před třídou označuje odpovědi. Ve cvičení se používá sloveso *chodit*, na které učitel upozorní a vysvětlí jej jako variantu *jít* - doprostřed tabule napíše dvakrát pod sebe *jdu na procházku*. Před první příklad napíše *dnes* a hlasitě třídě přečte. Větu pak jako otázku položí několika studentům. Před druhý příklad napíše *každý den* a začne nesouhlasně kroutit hlavou. Škrtně *jdu* a napíše *chodím*. Pak se znovu ptá studentů: „Dnes jdete na procházku? Každý den chodíte na procházku?“ Studenti pak vyplňují spolu navzájem dotazníky.

5.2 Ve cvičení se používá nová otázka *Jak často ...?* Učitel vezme od několika studentů propisky a ptá se: „Kolik je propisek?“ Studenti odpoví číslovkou a učitel napíše na tabuli vlevo tázací zájmeno *kolik* s otazníkem, vpravo číslovku s vykřičníkem nebo tečkou jako odpověď. Totéž opakuje se sešity, s černovlasými studenty ve třídě apod. Pak učitel ukáže na možnosti *NIKDY, xKRÁT ZA ROK* atd. ve cvičení 5.2 a napíše je pod číslovky na tabuli jako odpovědi s vykřičníkem nebo tečkou. Pak třídě řekne, že se na tato slova neptáme *kolik*, ale *jak často*, a tuto otázku napíše na tabuli. Následně se studenty zopakuje násobné číslovky- učitel uvede příklady *jednou, dvakrát,...* a další nechá studenty diktovat a jen je zapisuje. Studenti si pak tvary opíší.

Poté učitel studenty požádá, aby mu kladli otázky s použitím vazby *jak často*. Učitel jim odpovídá a dbá na to, aby při odpovědích s *nikdy* používal dvojí zápor *nikdy ne-*, přičemž některou z těchto záporných

odpovědi napíše jako příklad na tabuli. Pak studenti pracují ve dvojicích, pokud možno s partnerem, se kterým obvykle nepracují. Jeho jméno napíšou do volného řádku nad označeními četnosti a pak mu kladou stejné dotazy jako učitel. Odpovědi přiřazují do připravených sloupců, v případě odpovědi *x-krát ZA TÝDEN* musí studenti poznačit četnost: *jednou, dvakrát...*

Spojení *chodit nakupovat* učitel nekomentuje a nechává jej studenty používat. Pokud studenti časují obě jeho části, vysvětlí jim učitel, že se časuje jen sloveso *chodit* a názorně předvede, co spojení *chodit nakupovat* znamená - pantomimicky se oblékne, vezme tašku, jde do obchodu, dává zboží do košíku, platí, jde domů. Pak předvede význam *nakupovat* - jen dává zboží do košíku.

- 5.3** Doplnění tohoto mluvnického přehledu by měli studenti zvládnout bez pomoci učitele. Ten pouze vysvětlí dvojici *jet-jezdit* stejně jako v případě *jít-chodit*.
- 5.4** V tomto cvičení volí studenti podle kontextu mezi slovesy *chodit* a *jezdit*. Před četbou textu musí učitel zopakovat slovo *kočka* (které je pointou příběhu) např. tak, že se zeptá: „Kdo dělá rodinu?“ Studenti říkají názvy rodinných příslušníků, ale učitel se ptá pořád dál, až nakonec na tabuli nakreslí obrázek psa a kočky a ptá se: „Co je to? Je to taky rodina?“ V této souvislosti je třeba upozornit na to, že je možné se setkat s kladnou odpovědí (*Ano, pes je rodina.*).
Učitel upozorní, že studenti musí volit mezi dvěma slovesy, a názorně jim ukáže, že to špatné mají škrtnout. Čtení textu je individuální, je třeba jen nahlas přečíst nadpis „Proč je pan Novák smutný?“ a říct studentům, ať hledají odpověď (Je smutný, protože není kočka a musí ráno vstávat.).
- 5.5** Cvičení na *jít / chodit – jet / jezdit*. Tentokrát studenti vidí jen obrázek a musí se rozhodnout, kterou ze čtyř možností pro jeho popis zvolit. Studenti udělají cvičení nejprve ústně ve dvojicích, pak následuje frontální ústní kontrola řízená učitelem a nakonec studenti věty napíšou. Cvičení je možné ještě dále rozšířit tak, že studenti po písemném vypracování vytvoří dvojice, ve kterých si budou ukazovat napřeskáčku jednotlivé obrázky a ptát se: „V kolik hodin chodíte každý den do práce? Jak jezdíte každý den do práce?“ V kolik hodin jdete dnes spát?“ V takovém případě ale musí učitel napsat na tabuli několik vzorových otázek.

04

Lekce 4: Město a okolí

- 1.1** Studenti si při řešení úkolu připomenou názvy budov a úřadů, které znají už z prvního kurzu češtiny Manuálu I. Učitel požádá jednoho studenta, aby přečetl slova, která stojí v zadání. Pak učitel studenty vyzve, aby jednotlivě a potichu četli definice a doplňovali za ně slova. Nějakého studenta požádá, aby přečetl první definici, a pak se ptá celé třídy: „Co je to? Je to nemocnice, nebo banka, nebo obchod? Je to banka.“ Odpověď názorně napíše do volného pole. Studenti pak pokračují samostatně a doplní zbylé příklady.
- 1.2** Studenti stále opakují slovíčka z prvního kurzu, ale tentokrát procvičují tzv. kompenzační strategie. Učitel musí nejprve vysvětlit novou instrukci, a to pokyn *popište*.
popište: nejprve napíše novou instrukci na tabuli a vysvětlí, že *popište* znamená říct, jak někdo vypadá (velký, malý), jaký je (smutný, veselý) atd. Pak sám popíše některého studenta, aniž by uvedl jméno. Když studenti dotyčného poznají, vybídne učitel studenty: „Popište knihu, popište školu, popište paní X...“ Učitel se zeptá: „Rozumíte slovu škola?“ Když studenti přitakají, učitel dodá: „Ale já nerozumím. Co to znamená škola? Popište to.“ Poté, co studenti nějak srozumitelně opíšou význam slova *škola*, je učitel vyzve, ať definici napíší a pokračují dalšími dvěma slovy.
- 1.3** V tomto cvičení se studenti poprvé setkají s dvanácti novými slovíčky této lekce. Jsou to *bankomat*, *supermarket*, *benzínová pumpa*, *most*, *park*, *autobusová zastávka*, *samoobsluha*, *kopec*, *kostel*, *továrna*, *řeka* a *vesnice*. Slovíčka jsou nadepsána v zadání a pak se v jiném pořadí a s vynechanými písmeny opakují nad obrázky, které pojmenovávají.
Studenti doplňují písmenka do slov nad obrázky samostatně. Přitom jen dávají pozor na počet písmen daného slova a na již napovězená písmenka. Učitel je navede tak, že napíše první slovo na tabuli (*bankomat*), zeptá se: „Kolik písmen má slovo bankomat?“ a sám je začne nahlas počítat s tím, že po třetím či čtvrtém písmeně přestane číslice sám vyslovovat a gestikulací vybídne třídu, aby počítala podle jeho ukazování nahlas sama. Potom učitel ukáže na stránku a říká: „Kde je bankomat?“ Hláskuje slovo u prvního obrázku (*kostel*), tváří se nesouhlasně a pokračuje druhým obrázkem. Znovu zmlkne a gestikulací vybídne třídu k hláskování. Až studenti správně v druhé doplňovačce odhalí bankomat, učitel řekne: „Obrázek znamená bankomat.“ Vyzve studenty, aby si slovo v záhlaví odškrtli a nechá je pokračovat samostatně.
Když si studenti řešení vzájemně zkontrolují, následuje drilová fáze. Učitel by měl mít zvětšené fotokopie obrázků a napřeskáčku je ukazovat studentům, kteří je pojmenovávají. Pak studenty rozdělí do dvojic a rozdá jim pásky papíru, kterými si studenti zakryjí nejprve první řádku slov. Na obrázky v zakryté řadě si ukazují a ptají se partnera na význam. Pak přidají druhou zakrytou řádku a nakonec mají zakryta všechna slova a pracují jen s obrázky. Pokud je třída bystrá a rychlá, lze také pracovat s kompenzačními strategiemi - učitel se ptá třídy: „Co je to park?“ Studenti odpovídají například: „Jsou tam květiny, chodím tam na procházku, je ve městě.“ Později mohou studenti s touto aktivitou pokračovat ve dvojicích.

- 1.4** Před cvičením učitel třídě vysvětlí, že studenti musí kreslit (vezme fix a nakreslí na tabuli schematický domeček nebo rukou dělá „kreslící“ gesto). Cvičení opakuje prostorové určení z prvního kurzu a současně procvičuje slovíčka ze cvič. 1.3. Než se do něj třída pustí, měl by učitel zopakovat významy *vpravo, vlevo, vpředu, vzadu, nahoře a dole*, které studenti znají z Manuálu I. Lze znovu využít papírové pásky z 1.3 tak, že se studenti rozdělí na páry, v nichž se dále rozdělí na A a B. Student A si papírovým páskem zakryje definici nadepsanou B a čte studentu B definici A, takže student B kreslí obrázek A podle diktátu. Pak si úlohy prohodí. Na závěr každý dokreslí svůj obrázek. Učitel tento postup vysvětlí třeba takto: „Student A se nedívá na obrázek B. Student A říká, jak vypadá obrázek A, student B kreslí.“
- 2.1** Cvičení je prvním seznámením s gramatickým učivem této lekce, tzn. s předložkami *nad, pod, mezi, za, před* a *vedle* a pády, které po nich následují. Studenti mají před očima tři popisy a tři obrázky, které mají spojit. Orientují se přitom podle nově naučených slovíček z cvič. 1.3. Ve cvičení se objevuje nové slovo *uprostřed* - učitel jej vysvětlí názorně pomocí předmětů nebo nábytku ve třídě. Studenti cvičení vypracují jednotlivě a pak následuje skupinová nebo párová kontrola.
- 2.2** Doplnovací cvičení, které používá popisy ze cvič. 2.1, v popisech jsou ale vynechaná slova. Cílem je přivést studenty k pochopení významů předložek *mezi, za, před, pod, nad* a částečně také *vedle*. Studenti budou znovu pracovat s obrázky ze cvič. 2.1, ale tentokrát nesmějí používat text nad cvičením, a proto si jej zakryjí. Učitel zopakuje se studenty správná řešení a dohlédne, aby si k textům doplnili písmena odpovídajících obrázků (1B, 2C, 3A). Pak učitel studenty požádá, ať očima sledují obrázek náležející k prvnímu textu cvič. 2.2. Čte z něj nahlas větu po větě a u mezer se obrací na třídu a ptá se: „Co je to?“ Po správné odpovědi v 1.p.jedn.č. studenty vždy vyzve, aby slovo napsali. Až učitel uvidí, že studenti pochopili princip cvičení, rozdělí je do párů. V nich vždy jeden student čte text a druhý se dívá na obrázek a doplňuje chybějící slova. Po vyplnění studenti porovnají pády doplněných slov s pády slov v původním textu 2.1 a opraví chyby. Kontrolu provede učitel frontálně tak, že vyvolá před třídu dva studenty (nebo si vypomůže třemi snadno ovladatelnými předměty). Pak nechá zbylé studenty číst texty nahlas větu po větě. Pasáže, ve kterých se objevují předložky, učitel vždy zopakuje a rozestaví podle nich figuranty:
mezi: stoupne si mezi ně a řekne „Jsem MEZI panem A a panem B.“
nad: požádá jednoho figuranta, aby vylezl na židli a řekne: „Pan B je NAD panem A.“
Tímto způsobem učitel vysvětlí významy všech předložek.
Učitel znovu pracuje se zvětšenými fotokopielemi tří obrázků ze cvič. 1.3, vybere si slova mužského rodu (*bankomat, park, most*). Jeden obrázek označí za hlavní (např. *bankomat*) a na tabuli napíše koncovku 7.pádu *-em*. Před třídou klade obrázky do vzájemných prostorových vztahů *mezi, za, před, pod, nad* a ptá se: „Kde je bankomat?“ Učitel dbá na to, aby studenti odpovídali celou větou a používali náležitý 7. pád, takže při chybách vždy ukáže na koncovku na tabuli. Nakonec zdůrazní, že po těchto předložkách se na sedmý pád ptáme pomocí „kde?“.
- 2.3** Spojování obrázků a popisků, chybí obrázek k popisku *před poštou*, který studenti domalují. Protože předložky byly hodně procvičovány v předchozích aktivitách, setkávají se zde studenti s koncovkami různých rodů. Učitel se při frontální kontrole vždy zeptá na 1. pád - student přečte „za poštou“ a číslo obrázku, načež učitel ukáže na budovu a zeptá se: „Co je to?“ (pošta). Učitel důrazně zopakuje: „Pošta – za poštou“. Pro každý rod (u ženského rodu vzor „žena“ i „růže“) napíše na tabuli vzor s odlišnou předložkou a podtrhne koncovku 1. a 7. pádu.
- 2.4** Toto cvičení opakuje věty z cvič. 2.1. a používání 7. pádu v nich. Učitel ukáže na mezery za slovem *pošt* __ a ptá se: „Co tady musíte napsat?“ Pokud studenti mají stále potíže s koncovkami 7. pádu, učitel je odkáže na cvič. 2.1 a řekne, ať tvary hledají tam. Dál nechá studenty pokračovat samostatně.

- 2.5** Učitel přečte zadání, znovu ukáže na vypsání vzory na tabuli a ptá se: „Je to mužský nebo ženský nebo střední rod?“ Pak přečte první slovo (*za poštou*) a řekne: „To je pošta“. Ve výslovnosti zdůrazní koncové *-a*. Pak se ptá: „Jaký je to rod?“ Pokud studentům činí řešení potíže, odkazuje učitel na vzory na tabuli. U první prázdné závorky se znovu zeptá na první pád: „Co to je?“
- 2.6** Mluvnický přehled k doplnění, který shrnuje předcházející aktivity. Studenti by proto měli být schopni správně doplnit chybějící údaje do všech vět. Učitel zkontroluje hlasitým čtením s celou třídou.
- 2.7** Gramatické cvičení, ve kterém studenti doplňují koncovky. Před jeho vypracováním by si měli zakrýt mluvnický přehled. Kontrola je prováděna dvakrát: poprvé si studenti zkontrolují řešení v párech, podruhé učitel zkontroluje řešení frontálně. Pokud jde studentům řešení snadno a nechybují v něm, po každé správné odpovědi se učitel může zeptat, proč doplnili tu kterou koncovku. Může tak u studentů upevňovat povědomí o distribuci koncovek opakováním vysvětlení z mluvnického přehledu 2.6.
- 2.8** V tomto cvičení se zavádí 7. pád zájmena *co*. Studenti cvičení dělají ve dvojicích a střídavě si kladou otázky ze zadání. Řeší cvičení nejprve ústně, pak učitel zkontroluje frontálně a na závěr studenti napíší odpovědi k obrázku.
Studenti se pak vrátí k obrázkům ve cvič. 2.1 a dál na nich procvičují otázku s *čím* a tvary 7. pádu v odpovědích.
- 2.9** Mluvnický přehled učitel se studenty pouze přečte a přesvědčí se, že všichni rozumějí. Zavádí nové slovo *otázka*: učitel řekne studentům s oznamovací intonací: „Bydlíte v...(jejich bydlíště).“ Větu napíše na tabuli. Pak ji zopakuje s tázací intonací: „Bydlíte v ...?“ a ptá se tak dlouho, dokud studenti nezareagují. Větu napíše znovu na tabuli s otazníkem. Pak studentům vysvětlí, že věta s otazníkem a tázací intonací je *otázka*. Další novinkou je tvar 7.p.jedn.č. tázacího zájmena *co – čím*.
- 3.1** Na obr. 3.1 chybí popisky budov, které musí studenti nejprve doplnit. Učitel zopakuje větu ze zadání „Co je na obrázku?“ Poté, co mu studenti u všech budov odpoví, je vybědne, ať řešení vpisují do volných políček. Kontrola proběhne v párech.
- 3.2** Vybraný student přečte nahlas zadání a učitel zopakuje, že je třeba pracovat s obr. 3.1. Pak studenti pracují samostatně a orientují se podle již zvládnuté slovní zásoby. Učitel zkontroluje frontálně s celou třídou.
- 3.3** Vybraný student hlasitě přečte vysvětlení v mluvnickém přehledu. Kvůli zjednodušení používáme předložku *vedle* i pro určení polohy budov, které jsou od orientačního bodu relativně vzdálené.
- 3.4** Před vypracováním tohoto cvičení si musí studenti zakrýt mluvnický přehled 3.5. Studenti pracují v párech. Cvičení je rozděleno na dva odstavce a obsahuje věty z cvič. 3.2, které je rozděleno stejně. Učitel rozdělí studenty ve dvojicích na A a B a vysvětlí, že každý student dělá půl cvičení. Student A začíná s řešením. Student B se dívá na cvič. 3.2 na straně 6 a kontroluje slovy *ano / ne* studenta A, který ústně doplňuje chybějící koncovky z první poloviny. Řešení studenti zatím nesmí zapisovat. Pak si úlohy vymění. Teprve poté, co oba ústně vypracují svou polovinu cvičení, mohou jednotlivě vyplnit písemně cvičení celé. Kontrolu studenti provedou individuálně porovnáním s tvary ve cvič. 3.2.
- 3.5** Pro tento mluvnický přehled nejsou nabídnuty žádné nápovědy. Přehled kopíruje podobu přehledu 2.6, a studenti by proto měli být s to jej doplnit samostatně. Pokud by přehled působil velké potíže, požádá učitel nejprve studenty, aby si porovnali řešení, a pak doplní přehled frontálně s celou třídou.
- 3.6** Otázky k obrázku kombinují 2. a 7. pád tázacího zájmena *co*. Studenti cvičení dělají ve dvojicích a stří-

navě si kladou otázky ze zadání. Řeší cvičení nejprve ústně, pak učitel zkontroluje frontálně a na závěr studenti vypracují odpovědi k obrázku písemně.

- 3.7** Vybraný student přečte nahlas mluvnický přehled. Tento přehled shrnuje předešlé mluvnické informace a explicitně ukazuje na odlišné tvary tázacího zájmena *co* po předložkách vyžadujících 7.p. (např. *za čím?*) a 2.p. (např. *vedle čeho?*). Po přečtení se studenti znovu vrátí k obrázkům ze cvič. 2.1 na str. 3. Učitel na tabuli nejprve vypíše názvy několika budov do sloupců, které odpovídají obrázkům (např. A: pošta, hotel, auto, B: zastávka, park atd.), a frontálně se ptá celé třídy: „Vedle čeho /před čím je ...?“ Studenti pak pracují ve skupinkách nebo ve dvojicích. Na závěr studenti kladou otázky s tvary *čeho* nebo *čím* učiteli. Ten může v odpovědích záměrně fakticky chybovat a přimět tak studenty ho opravovat. Učitel by měl takto postupovat pouze v případě, že učivo studentům nečiní potíže, a i v tomto případě musí učitel studentům dát své chyby najevo například pomocí grimasy, aby pochopili hru. Na mluvnický přehled navazuje cvičení pod ním.
- 3.8** Studenti musí seřadit části dialogu mezi ženou a policistou. Učitel studenty požádá, aby doplňovali čísla a jména osob podle už uvedených příkladů. Studenti úkol řeší samostatně. Jako kontrolu studenti dialog ve dvojicích předvedou. Aktivitu je možné rozšířit tím, že učitel napíše na tabuli náznak věty J ___ S ___ D _____? (jak se dostanu) a tvary *do hotelu, do školy, na policii*. Pod tuto otázku stejným způsobem naznačí odpověď M _____ J _____ (musíte jít) a doplnění *doprava, rovně, doleva*. Pak se ptá, co to znamená, dokud studenti správně nedoplní otázku i odpověď. Pak učitel odkáže studenty na cvič. 2.8 a nechá je se ve dvojicích nasměrovat do požadované budovy (musí dbát také na to, aby určovali i pomocí předložek). Na závěr se učitel zeptá vybraných studentů na kolo, policejní auto a bankomat: „Promiňte, hledám ...“ Znovu dbá na to, aby studenti použili jak dříve naučenou frázi „Musíte jít ...“, tak předložky (Kolo je za hotelem). Nakonec si studenti libovolný dialog napíší.
- 3.9** Cvičení je zaměřeno na použití správného pádu (1., 2., 4. nebo 7. pád) a je vhodné jako domácí úkol, protože jeho vypracování v hodině pravděpodobně zabere hodně času. Před jeho vypracováním učitel musí nejprve použití zopakovat, takže ukáže třídě některý ze zvětšených obrázků z 1.3 (nesmí jít ale o spojení přídavného a podstatného jména). Ptá se: „Co je to?“ (hotel), „Co hledáte?“ (hotel), přiloží k sobě obrázky školy a hotelu a ptá se: „Je škola za hotelem? (Ne, škola je vedle hotelu.) atd. Při aktivitě učitel postupně použije příklady různých rodů, aby si je studenti zopakovali. Až poté, co studenti správně použili většinu pádů, s nimi učitel začne řešit cvičení 3.9. Přečte celou větu a tázavě opakuje každý z nabídnutých pádů, dokud studenti nevyberou správný tvar. Učitel pak názorně škrtně nevhodné tvary a nechá studenty pokračovat samostatně. Kontrolu mohou provést sami studenti tak, že si ve dvojicích nebo skupinkách celé věty vzájemně nahlas přečtou. Závěrečnou kontrolu ale provede učitel frontálně.
- 4.1** Závěrečný a souhrnný mluvnický přehled. Nejsou nabídnuty žádné nápovědy, protože jde o zestručněný souhrn přehledů 2.6 a 3.5. Studenti by jej měli zvládnout samostatně, učitel s třídou provede frontální kontrolu hlasitým čtením.
- 4.2** Studenti se ve dvojicích rozdělí na A a B. Mají před sebou dva identické obrázky, ale na každém z nich chybí čtyři odlišná jména. Studenti se na chybějící jména ptají partnerů buď podle zadání „Kde bydlí XY?“, nebo se mohou ptát i „Kdo bydlí za supermarketem?“ Na závěr studenti místa všech osm bydlíšť shrnou písemně (Pavel bydlí za řekou.)

05

Lekce 5: Vztahy mezi lidmi

- 1.1** Učitel studentům oznámí, že mají dva úkoly - spojit mužský a ženský rod slova a určit rod. Vyzve je, ať nejprve spojují slova a až poté určují rod (kvůli slovům *kolega* a *nadřízený*). Ve cvičení jsou nová slova, která učitel po kontrole vysvětlí:
- spolužák*: použije konkrétní příklad ve třídě: „Učíte se česky, pan X je váš spolužák.“
- kolega*: konkrétní příklad: „Ve škole je pan X váš spolužák, v práci není váš spolužák, v práci je váš kolega.“
- nadřízený*: „Jste dělník v továrně,“ řekne učitel a ukáže rukou nízko při zemi dělníkovu hierarchickou pozici. „Pan Z je inženýr,“ uvede učitel a ruku zvedne vysoko. „Inženýr Z není váš kolega,“ (učitel má obě ruce stejně vysoko), „ale váš nadřízený“ (zdůrazní *nad-* a ukazuje nízko a vysoko zároveň).
- kamarád*: učitel znovu použije konkrétní příklad ve třídě
- 1.2** Učitel upozorní na obrázky pod textem. Ukazuje: „To je člověk, to je člověk...“, až se dostane ke kočkám. Řekne: „To není člověk, to je kočka.“ Učitel nahlas spočítá kočky („tři kočky“), pak spočítá nahlas lidi („osm lidí“). Nakonec napíše na tabuli *jeden člověk – dva lidé*. Pak učitel zopakuje zadání „Jak se lidé jmenujou?“ Studenti čtou text a pod obrázky píšou jména. Kontrolu provede učitel se studenty hlasitým čtením celého textu, po každém medailonku se učitel zeptá: „Který člověk je pan/paní X? Je to první člověk? Druhý ...?“ V učebnici používáme trojici tvarů *lidé, lidi a lidí*, ale nepředpokládáme, že tyto tři tvary budou správně používat také studenti. Těm učitel zjednodušeně vysvětlí, že tvar *lidé* se píše, ale že při povídání s kamarádem lze použít tvar *lidi*, který si po tomto vysvětlení studenti poznačí dozadu do přehledu slovní zásoby.
- Na závěr studenti sami učiteli vysvětlí nová podstatná jména *kamarádka, spolužačka* a *nadřízený*. Nová slovesa vysvětlí učitel:
- povídat si*: předvede názorně s některým studentem - pohodlně si k němu přisedne a ptá se na rodinu, na uplynulý víkend, na koníčky. Požádá studenta, aby se jej ptal také. Nakonec učitel vysvětlí třídě: „Povídáme si. Jsme kamarádi, on mluví, já poslouchám, já mluvím, on poslouchá. Povídáme si.“
- zpívat*: učitel zazpívá úryvek nějaké písně
- vaření, uklízení*: učitel jen vysvětlí, že znamenají totéž co infinitivy *vařit* a *uklízet*
- 1.3** Studenti sami spojí definice a novou slovní zásobu z 1.2. Řešení si studenti sami zkontrolují tak, že jeden čte slovo a druhý definici. Učitel pak několik dvojic vyvolá a ty slova a definice přečtou stejně jako při samostatné kontrole.
- 1.4** Cvičení je vhodné jako domácí úkol. Učitel musí nejprve vysvětlit instrukci *popište*: nejprve napíše novou instrukci na tabuli, pak zopakuje instrukci *napište* (předvede psaní rukou). Pak vysvětlí, že *popište* znamená řekněte, jak někdo vypadá (velký, malý), jaký je (smutný, veselý), co má rád atd. Poté sám popíše některého studenta, aniž by uvedl jeho jméno. Když studenti dotyčného poznají, vybídne učitel studenty: „Popište paní X, popište tady tu knihu, popište školu atd.“ Nakonec se vrátí k zadání a zopakuje, že studenti mají popsat lidi, které mají rádi.

- 2.1** Studenti mají do textu doplnit slova. Vycházejí z textu 1.2. Učitel je upozorní, že když si požadované informace nepamatují, můžou nahlížet do úvodního textu. Kontrolu provedou ve dvojicích nebo je možné cvičení číst nahlas před celou třídou. Je třeba upozornit na rozdíl *dcera* – *dceru*, následující cvičení 4. pád důkladně opakují. Slovo *ted'* vysvětlí učitel (TEĎ je X hodin a Y minut).
- 2.2** Cvičení je vhodné jako domácí úkol. Studenti mají zdůvodnit pro a proti nabídnutých jmen. Všechna logická řešení jsou správná, učitel ale musí při zadání zdůraznit, aby studenti používali rozvíte věty a nezkracovaná příčinná souvětí.
- 2.3** Mluvnický přehled je zaměřený na novou informaci o kategorii životnosti. Není třeba nic doplňovat, studenti musejí v první řadě kategorii pochopit. K vysvětlení učitel použije už známé slovo *srdce*, které je však studentům třeba připomenout. Učitel napíše slovo na tabuli, přiloží si dlaň na hrud' a napodobuje tlukot srdce. Říká: „Mám srdce. Žiju.“ Pak vyvrátí oči v sloup (nebo jinak naznačí smrt) a řekne: „Nežiju.“ Ke slovu *srdce* dopíše rovnítko a napíše *žít* s tvarem 1.os.jedn.č. Pak se ptá: „Stůl žije? Sešit žije? Pan X žije? Papír žije?“ Po tomto úvodu je třeba představit slovo *taky*. Učitel se dál ptá na předměty nebo osoby tak, aby po sobě následovalo vždy několik životných a neživotných podst. jmen: „Stůl žije? Nežije. Sešit taky nežije? Inženýr žije? Žije. Dělník taky žije?“ Nakonec nechá učitel studenty, aby si mluvnický přehled přečetli.
- 2.4** Studenti spojují obrázky a slova, která by měli znát. Přípravují se na následující cvičení, ve kterém budou určovat životnost.
- 2.5** Studenti rozdělují slova ze cvič. 2.4 na životná a neživotná. Učitel může upozornit studenty na to, že počet řádků odpovídá počtu správných řešení.
- 2.6** Tento mluvnický přehled doplňují studenti pomocí uvedených nápověd. Jediná relativně nová informace je 4. pád mužských životných podstatných jmen, se kterou jsme zatím pouze pracovali, aniž by byla vysvětlena. Před vyplněním učitel znovu připomene slovo *taky* („Škola“ je ženský rod? Ano. Benzínová pumpa je *taky* ženský rod?). Učitel po vyplnění se třídou přehled ještě jednou přečte.
- 2.7** Studenti určují, která slovesa mají předmět ve 4. pádě a která ne. Se všemi těmito slovesy se už studenti setkali v předchozích lekcích nebo cvičeních, a měli by je proto mít zautomatizované jako součásti určitých spojení. Před řešením cvičení tedy učitel studenty požádá, aby si zakryli následující cvičení a aby každé sloveso použili ve větě. Učitel přečte nahlas první infinitiv *znát*, napíše jej na tabuli, pak chvíli přemýšlí a nakonec k infinitivu napíše větu *Znám město X* (použije konkrétní, studentům známé jméno). Stejně postupuje u slovesa *pracovat*, např. *Pracuju v továrně*. Pak požádá studenty, ať ve dvojicích vymýšlejí další věty. Když studenti úkol splní a věty nahlas přečtou, přečte jim učitel zadání cvič. 2.7 a poskytne jednoduchou pomůcku, že za slovesy se 4. pádem můžeme říct *co*. Vráti se k větám na tabuli, ukáže na první větu *Znám město X* a zeptá se studentů: „Můžeme tady říct *co*?“ Po odpovědi přečte druhou větu, zeptá se stejně a při souhlasné odpovědi vysvětlí, že v tomto případě neříkáme *co*, ale *kde*. Pak nechá studenty pracovat v nových dvojicích s jejich vlastními větami. Protože ale studenti nebudou s to odhalit, která slovesa nemůžou mít doplnění ve 4.p., musí učitel cvičení na závěr frontálně zkontrolovat a vysvětlit případné nejasnosti.
- 2.8** Studenti tvoří tvary 4. p. všech rodů, životných i neživotných. Pokud cvičení studentům nečiní potíže, může se učitel při kontrole po každém správném tvaru zeptat, proč to tak je, a opakovat tak se studenty zdůvodnění z mluvnického přehledu.

- 3.1** Tímto cvičením začíná oddíl, který představí studentům novou slovní zásobu k tématu *návštěva*. Učitel nejprve vysvětlí dvě klíčová slova tím, že je ukáže na obrázcích (to je *návštěva*, to je *večírek*), a na tabuli napíše nová slova:
tancovat: význam vysvětlí pohybem
hrát na kytaru: pantomimicky předvede hru na kytaru
zvat: pošle studenta za dveře, zavře je, znovu otevře a s hlubokou úklonou jej pozve dál. Pak ukáže na obrázek návštěvy a vysvětlí, že manželé zvou kamaráda dál. Požádá studenty, aby si obrázky ve dvojicích popsali, pak frontálně zkontroluje otázkou: „Co dělají lidi?“
 Učitel musí před vypracováním druhé části cvičení (volba z několika možností) vysvětlit následující slova:
málo: na každý obrázek se zeptá: „Je tam hodně lidí?“ U obrázku *návštěva* odpoví: „Je tam málo lidí,“ a na tabuli napíše protiklad *hodně – málo*.
všechno: vysvětlí jej pomocí protikladu *všechno – nic*. Na tabuli napíše např. slova *banán, čokoláda, džus* a ptá se: „Máte rádi banán? Máte rádi čokoládu?...“ Pak všechna tři slova obkrouží množinou a uzavře: „Máte rádi všechno.“ Sám se pak na všechno tváří odmítavě a řekne: „Nemám rád nic.“ Protiklad napíše na tabuli.
 Studenti si potichu čtou text a na základě úvodní aktivity s obrázky nahoře volí správné odpovědi. Někde je možno více odpovědí (např. na otázku, koho zveme na návštěvu a na večírek). Ve cvičení se poprvé objevuje zájmeno *svůj*, které ale tato lekce dál nevysvětluje. Učitel studentům jen vysvětlí, že toto slovo zde znamená zájmeno *náš/můj* („svou rodinu“ znamená „moji rodinu“). Učitel cvičení zkontroluje spolu se studenty hlasitým čtením. Názory studentů na průběh večírků se budou patrně lišit, proto má rozhodující slovo učitel, který vysvětlí, že obvyklá návštěva rodiny v ČR se odbývá o víkendů odpoledne, je nealkoholická a cílem je popovídat si. Pro upevnění této představy je možné celé cvičení udělat také v záporu jako domácí úkol (Na návštěvu nechodíme v 9 hodin ráno a v 9 hodin večer).
 Na závěr studenti odpoví na otázky psané kurzívou pod cvičením. Zopakují si tak nová slovíčka *tancovat* a *hrát na kytaru*.
- 3.2** Studenti mají uspořádat rozhovor, ve kterém zve Irina Zuchru na návštěvu. Úvodní a závěrečná věta a doplňující otázky paní Zuchry jsou nabídnuty kvůli zjednodušení. Pro kontrolu vybere učitel dva studenty, aby dialog přečetli. Pak nechá studenty utvořit dvojice a ty jedna po druhé scénku přehrají.
- 3.3** Pro aktivitu spojenou se cvičením bude učitel potřebovat úzké proužky papíru, kterými v druhé fázi zakryje fráze pod obrázky. Studenti očíslojí obrázky od prvního do posledního. Na obrázcích jsou nápovědy (klobouk, květiny, sklenička), které svým (ne)výskytem určují správné pořadí. Pod každým obrázkem je uvedena společenská fráze, která je v dané situaci obvyklá. Při kontrole učitel studenty požádá, aby četli právě tyto fráze. Pak si studenti proužky papíru fráze zakryjí a budou se z nich navzájem zkoušet v jejich logickém pořadí. Nakonec postupně všechny dvojice přehrají před třídou celý průběh návštěvy jako scénku i s odpovídajícími frázemi.
- 3.4** Cvičení opakuje rozdíl mezi tykáním a vykáním. Učitel studenty požádá, aby za jednotlivé případy tykání a vykání dopisovali podle zadání výrazy „s kamarádem“, nebo „s nadřízeným“. Studenti pracují samostatně. Při frontální kontrole čte učitel fráze a třída říká, jde-li o frázi používanou „s kamarádem“, nebo „s nadřízeným“. Na závěr může učitel vzít před třídu dva dobrovolníky, aby přehráli průběh návštěvy jako scénku. Musí však nejdříve používat fráze vhodné pro hovor „s kamarádem“ a potom „s nadřízeným“.
- 3.5** Ve cvičení jsou fráze z předchozích cvičení 3.2 a 3.3, studenti musí doplnit vynechaná písmena s pomocí nápovědy v zadání. Po vyplnění v nových dvojicích scénku přehrají a použijí tyto fráze přesně v pořadí, ve kterém jsou uvedeny.

- 4.1** Cvičení opakující přivlastňovací zájmena, která studenti umí už z prvního kurzu Manuálu I. Studenti si zkontrolují řešení ve dvojicích.
- 4.2** Studenti spojují věty s prvním a čtvrtým pádem podst. jména a přivlastňovacího zájmena. Orientují se přitom podle již známých slov, gramatické hledisko bude vysvětleno později. Kontrolu provedou studenti pod dohledem učitele tak, že ve dvojicích čtou jeden student větu s 1. pádem a druhý student větu se 4. pádem. Učitel může vyvolat více dvojic.
- 4.3** Učitel studentům ukáže, že budou do tabulek doplňovat tvary z předchozího cvič. 4.2. Na tabuli překreslí první prázdný sloupec, nahlas přečte ze cvič. 4.2 větu „To je moje spolužačka Irina“ a do políčka „první pád“ napíše malým písmem *moje*. Pak přečte párovou větu se 4. pádem a do políčka „čtvrtý pád“ přepíše tiskacími písmeny *MOJI*. Oba tvary ve cvič. 4.2 názorně přeškrtně. Pak pracují studenti sami a nakonec učitel tvary hlasitým čtením frontálně zkontroluje (čte paradigmata horizontálně). Přitom studentům ukáže, že tabulkou vertikálně prochází věty psané tiskacími písmeny (Který spolužák zná ... bratra?).
- 4.4** Studenti ve cvičení využijí buď osoby ze cvič. 4.2 ve 4.pádě, nebo si sami zvolí vlastní slova. Ta vepíší ve správném tvaru 4.pádu do levého sloupce nadepsaného „Znáš?“, do zbylých dvou sloupců napíší jména dvou spolužáků, kterých se budou vyptávat. Učitel předvede názorně. Zamyslí se, pak přemýšlivě řekne: „Znáš mého bratra?“ a napíše 4.pád podst. jména do levého sloupce. To stejné udělá s tvarem *moji sestru* atd. Pak si vyhlédne jednoho studenta, nahlas řekne jeho jméno a názorně jej napíše do prostředního sloupce. Pokládá mu postupně všechny otázky. Když student odpoví „ano“, opraví ho učitel podle nabídnutých odpovědí s *ho* a *ji* pod cvičením. S těmito zájmeny se studenti setkali v druhé lekci „Zdraví“ ve frázi *bolí ho/ji...*
Během práce ve dvojicích učitel chodí mezi dvojicemi a studenty opravuje. Nakonec požádá studenty, aby své otázky kladli jemu.
- 4.5** Drilové cvičení na 4.pád přivlastňovacích zájmen a podstatných jmen. Pokud je třída silná, měli by si studenti zakrýt tabulku s tvary zájmen. Frontální kontrolu provede učitel s celou třídou hlasitým čtením.
- 4.6** Tento mluvnický přehled je závěrečným zopakováním problematiky životnosti a čtvrtého pádu podst. jmen a přivl. zájmen. Náповědy nad rámečkem doplňují studenti podle kontextu a příkladů. Studenti by měli přehled vyplnit samostatně, pokud by se ale vyskytly potíže, vyplní jej učitel společně s celou třídou.
- 4.7** Cvičení navazuje na cvič. 4.4, kde studenti měli odpovídat pomocí *ho* a *ji*. Studenti udělají cvičení písemně. Kontrola proběhne frontálně, učitel vyvolává dvojice, z nichž jeden student čte první a druhý druhou větu se zájmenem. Pozici zájmen za první přízvučnou skupinou ve větě učitel nevysvětluje. Jen v případě, že se studenti na pozici zeptají, řekne, že zájmeno je na druhé nebo třetí pozici ve větě.
- 4.8** Z tohoto mluvnického přehledu učitel nechá dva studenty nejprve přečíst první dialog. Pak sám přečte nad ním stojící zdůvodnění, slovo *pomalé* vysloví pomalu a dodá, že nemůžeme mluvit pomalu, protože nemáme čas. Pak nechá studenty číst druhý dialog, po něm se zatváří radostně a řekne, že to je lepší, že Češi mluví takto apod.
Po přečtení poslední vysvětlující věty je třeba zdůraznit, že *ho* nahrazuje i střední rod, což je v přehledu naznačeno zájmenem *ono*. Učitel napíše na tabuli např. vazbu *mám auto* a zeptá se, jaký rod má toto slovo (střední). Pak studentům vysvětlí, že *auto* není *on* ani *ona*, ale *ono*. Pak pod větu napíše: „Vidíš __“ a zeptá se studentů, co přijde namísto mezery. Správnou odpověď napíše a požádá studenty, ať si příklad zapíší.
- 4.9** Studenti do dialogu doplní tvary zájmen ve 4. pádě. Dialog pak zahrají ve trojicích jako scénku.

06

Lekce 6: Čistící a prací prostředky

Hlavním mluvnickým tématem této lekce je množné číslo, proto označujeme podstatná jména používaná v množném čísle až od této lekce. Doporučujeme, aby se učitel společně se studenty vrátil k přehledům slovní zásoby předchozích lekcí a v rámci opakování jim pomohl podstatná jména v množném čísle označit.

- 1.1** Studenti si prohlédnou obrázek a pojmenují zobrazenou místnost (kuchyně). Je možné rychle zopakovat činnosti spjaté s kuchyní. Pak učitel odkáže studenty na definice pod obrázkem. Požádá je, ať si je nejprve samostatně přečtou a poté doplní slova do prázdných políček v obrázku. Učitel musí studentům vysvětlit nové slovo *dohromady*: napíše jej na tabuli, nakreslí rámeček, nad který napíše *kuchyně*, a do rámečku nakreslí postavičku se smetákem: „To je pan X, pan X uklízí v kuchyni.“ Poté nakreslí stejný obrázek, nad který nadepíše *ložnice*: „To je paní Y, paní Y uklízí v ložnici. Pan X a paní Y neuklízí dohromady.“ Nakonec postavičku z ložnice vymaže a překreslí ji do kuchyně: „Pan X a paní Y uklízí v kuchyni. Pan X a paní Y uklízí dohromady.“ Slovo *dohromady* přitom intonačně zdůrazní a kolem postaviček nakreslí kruh.
- Studenti pak pracují samostatně. Řešení si zkontrolují nejprve ve dvojicích, poté s učitelem frontálně. Učitel si může připravit zvětšené fotokopie jednotlivých nových předmětů, ukazovat je studentům a frontálně se jich ptát „Co je to?“
- 1.2** Jde o týž obrázek jako ve cvič. 1.1, tentokrát ale bez popisů a s některými „zašpiněnými“ předměty. Učitel se ptá celé třídy: „Co je to? (dřez) Je dřez špinavý?“ Když studenti aktivitu pochopí, pokračují ve dvojicích. Tutéž aktivitu mohou dělat vícekrát s různými partnery. Pokud cvičení studentům nečiní potíže, měli by si zakrýt předchozí definice a orientovat se už jen podle obrázků.
- 1.3** Aktivita spojená s cvičením je identická jako u cvič. 1.1. Učitel před cvičením připomene význam slova *dohromady* tak, že se na něj studentů zeptá a nechá si jej od nich vysvětlit.
- 1.4** Aktivita spojená s cvičením je identická jako u cvič. 1.2.
- 1.5** Učitel musí nejprve vysvětlit nový výraz *nepatří*. Využije k tomu první řádek cvičení tak, že jej nahlas přečte a zeptá se: „Které slovo není dobré?“ Až někdo správně odpoví (odpadkový koš), učitel přikývne a zeptá se: „Proč?“ Studenti vysvětlí, že ostatní slova jsou názvy místností. Učitel pak shrne: „Slovo „odpadkový koš“ tady není dobré, to znamená, že slovo „odpadkový koš“ sem nepatří.“ Pak studentům napoví, že do každého řádku nepatří jedno slovo.
- 1.6** Učitel třídu rozdělí na Karly a Barbory. Dá pokyn, že Karlové si zakryjí Barbořin text a přečtou si poti-

chu text Karlův, Barbory si zakryjí Karlův text a přečtou si potichu ten svůj. Učitel studentům na četbu poskytne delší časový limit (10 min) a zdůrazní, že si musejí text přečíst vícekrát a pomalu, protože se jej po uplynutí limitu budou snažit bez dívání do textu písemně reprodukovat. Karlové mají text výrazně složitější, učitel proto připomene, že si nemusí zapamatovat všechno. Po čtení dá učitel studentům min. 5 minut na přepis. Nakonec Karlové a Barbory vytvoří dvojice a vzájemně si s pomocí zápisků referují o svých uklízacích návycích. Po této aktivitě si studenti texty v učebnici znovu samostatně přečtou. V Karlově textu se objevuje infinitiv *uklidit*. Učitel vysvětlí, že tento tvar znamená *uklízet* a do podrobností nezachází, protože studentům stačí slovesu jen rozumět. Z toho důvodu sloveso nečasujeme v 1. a 2.os.sg. v závěrečném přehledu slovíček.

- 1.7** Příprava na souhrnné poučení o množném čísle, se kterým studenti už omezeně pracovali v prvním kurzu Manuálu I. Studenti individuálně spojí jednotná a množná čísla a zkontrolují s učitelem. Pak vytvoří dvojice, jeden z dvojice si zakryje celé cvičení a druhý jej zkouší tak, že mu postupně předřikává jednotná čísla a on doplňuje množné tvary. Pak si role vymění.
- 1.8** K mluvnickému přehledu není záměrně připojena náповěda, ačkoliv jsou v přehledu místa k doplnění. Studenti tentokrát nemusejí doplňovat mluvnická vysvětlení, protože pod vedením učitele budou do mezer doplňovat „pouze“ vlastní příklady. Učitel tabulku proto prochází s celou třídou tak, že nechává jednotlivé studenty číst nahlas. Když dospějí až k mezerám, učitel se ptá: „Jaké mužské neživotné slovo je jako *papír, obrázek*?“ Zdůrazňuje přitom hlásky na konci slov. Správné návrhy studentů zapisuje na tabuli. Nakonec studentům naznačí, ať si slova doplní do mezer. Takto postupuje u všech oddílů, do kterých je třeba příklady doplňovat. V případě podst. jmen mužského rodu s měkkým zakončením učitel vychází ze studenty navržených příkladů a jejich koncové souhlásky představuje jako určující kritérium pro tvoření množného čísla s -e. Učitel tedy dbá na to, aby si studenti tyto souhlásky poznačili do mluvnického oddílu (je třeba zopakovat, že vychází z navržených příkladů, tzn. nezahltí studenty přehledem všech měkkých souhlásek *ž, š, č, c, ř, j, d, t, ň*). Když je tabulka doplněna, vrátí se učitel znovu k textům 1.6. Napíše na tabuli „jednotné číslo“ a pod to „množné číslo“. Pak řekne studentům: „Hleďte jednotné číslo,“ a ukáže, že nalezené příklady mají podtrhnout (podtrhne nápis „jednotné číslo“). Pak učitel studenty stejným způsobem požádá, aby množné číslo zakroužkovali. Kontrola proběhne ve dvojicích nebo frontálně, studenti musejí příklady komentovat („Byt je jednotné číslo, ložnice jsou množné číslo.“).
- 1.9** Drilové cvičení na tvoření množného čísla. Na úvod učitel studenty upozorní, že slova *garáž* a *kancelář* jsou ženského rodu a že jejich množné číslo bude stejné jako u podst. jména *kuchyně*. Studenti jej vypracují samostatně, kontrolu provede učitel frontálně. Při kontrole učitel znovu připomene ženský rod slov *garáž* a *kancelář*, která jsou z tohoto důvodu uvedena také v závěrečném přehledu slovíček, ačkoliv se nejedná o nová slova. Doplněným množným číslům přídavných jmen se učitel výslovně nevěnuje, protože množné číslo přídavných jmen je probíráno později v oddíle 2.5.
- 2.1** Studentům jsou pomocí obrázků představeny názvy materiálů. Výklad učitel provede tak, že po přečtení ukazuje na předměty ve třídě, které jsou z daného materiálu. Nakonec nechá studenty písemně odpovědět na otázku „Jaké materiály vidíte ve třídě?“ Kontrolu provedou studenti mezi sebou tak, že vytvoří dvojice, chodí po třídě a vzájemně si uvedené materiály ukazují a pojmenovávají. Otázku „Jaký materiál je v kuchyni?“ je možné zadat jako domácí úkol, učitel ale studentům řekne, ať za každý uváděný materiál do závorčky uvedou předmět, který se z něj vyrábí. Příklad napíše na tabuli: plast (*podlaha*).
- 2.2** Cvičení má dvě fáze. Studenti musejí nejprve uspořádat zpřeházená písmena a najít původní slovo. Pak musejí toto slovo spojit s obrázkem. Učitel může aktivitu představit také obráceně - ukazuje

na obrázky a ptá se: „Co je to?“ Studenti pojmenovávají zobrazené materiály a učitel daný název vždy zopakuje, ukazuje na zpřeházená písmena a říká: „Musí tady být (*keramika*).“ Pak slovo hláskuje, odškrtnává písmena ze správného písmenkového shluku, píše slovo do volných políček pod něj a nakonec spojí s obrázkem.

Namísto příkazu *Spojte* je v zadání užit příkaz *Spojujte*, aby byla slovesa stejného vidu. Učitel na obměněný tvar neupozorňuje. Pokud se na příkaz *Spojujte* studenti zeptají, odpoví učitel, že *Spojujte* znamená *Spojte*, ale dále jeho užití nevysvětluje.

- 2.3** Studenti jsou zde seznámeni s přídavnými jmény utvořenými od názvů materiálů. Pro hladký průběh musí učitel nejprve se studenty zopakovat význam slov v posledním sloupci vpravo (*židle, dveře, umývadlo, vana, brýle, ubrousek – ubrousek* vysvětlí pantomimicky tak, že si po jídle otře ústa). Na vyznačeném příkladě pak studentům ukáže, že od materiálu hledají přídavné jméno, pak obrázek označující význam a nakonec předmět, který je z daného materiálu vyrobený. Přídavná jména se už shodují v rodě s řešením v posledním sloupci vpravo. Studenti si cvičení ve dvojicích zkontrolují. Při frontální kontrole předčítají studenti přídavné a podstatné jméno, tzn. spojují slova z druhého a čtvrtého sloupce. Učitel jim přitom vysvětlí, že *plastové brýle* znamenají obruby, nikoliv optická skla, a že skleněné dveře jsou v supermarketu. Pro upevnění tvarů přídavných jmen si studenti spojení přídavného a podstatného jména ze cvičení přepíší do sešitu.
- 2.4** Studenti si samostatně čtou text, hledají slova v množném čísle a podtrhávají je. Učitel se musí vrátit k informaci o množném čísle přídavných jmen ze cvič. 1.9. Znovu napíše na tabuli příklad (*kuchyňská linka – kuchyňské linky*) a zopakuje studentům, že množné číslo není jen *linky*, ale že v množném čísle je i slovo *kuchyňské*. Pak studenty upozorní, že takováto sousloví (tzn. dvě slova dohromady) v množném čísle se budou v textu vyskytovat.
- Před četbou je třeba představit nová slova, učitel je napíše na tabuli:
- pracovní oděv*: oblečení, které si oblékám v práci
gumové rukavice: uklízeč má gumové rukavice, protože všechno je špinavé
čisticí prostředky: mýdlo je čisticí prostředek
- Po četbě učitel se studenty frontálně zkontroluje podtrhaná slova. Aktivitu lze rozšířit tak, že se učitel studentů ptá na první pád jednotného čísla. Na samotný závěr se učitel zeptá třídy: „Za kterými slovesy musí být čtvrtý pád? Hleďte je.“ Ukáže studentům, že musejí tato slovesa zakroužkovat. Když jsou studenti hotovi, učitel čte nahlas všechny věty s množným číslem podst. a přídavných jmen a ptá se studentů: „To je množné číslo. Je to první pád nebo čtvrtý pád množného čísla?“ Studenti by měli na základě označených sloves správně určovat pády a uvědomit si, že v množném čísle jsou u probíraných kategorií první a čtvrtý pád stejné. Mužská životná substantiva zatím necháváme stranou.
- 2.5** Studenti doplní do tabulky slova z nabídky. Tento přehled by neměl činit potíže, protože navazuje na předchozí zdůraznění množného čísla přídavných jmen a na jejich první a čtvrtý pád. Kontrolu provádí učitel frontálně tak, že vyvolává studenty, kteří nahlas čtou jednotlivé věty.
- 2.6** Doplnování samohlásek do definic slov, která byla studentům vysvětlena před cvič. 2.4. Předtím, než studenti přistoupí k práci na cvičení, může učitel znovu zopakovat definice ze cvič. 2.4, nebo je chtít od studentů zopakovat. V definicích jsou částečně užitá slova, která jsou v tomto cvičení uvedena s mezerami.
- 2.7** Další opakování přídavných jmen tvořených od názvů materiálů. Když studenti cvičení vyplní, napíše učitel na tabuli vzorovou otázku „Co je _____?“ a ptá se studentů: „Co je skleněné?“ Po správné odpovědi nechá studenty, aby ve dvojicích tvořili otázku se všemi přídavnými jmény. Přitom je individuálně kontroluje, zda dodržují rodovou shodu (tužka je dřevěná). Na závěr se učitel ptá fron-

tálně na jednotlivá spojení (Jaká je tužka?) a studenti odpovídají. Znovu tak studentům připomene rodovou shodu.

2.8 Drilové cvičení na množné číslo přídavných a podstatných jmen. Kontrola ve dvojicích. Množné číslo *hrnek* – *hrnky* učitel nevysvětluje, ale představí jako fakt, který se studenti musí naučit.

3.1 Předtím, než učitel se studenty přistoupí k práci s cvičením, se zeptá: „Co musíte udělat, když čekáte návštěvu?“ (uklízet, mýt podlahu apod.). Pak ukáže na obrázky ve cvičení 3.1 a říká: „To je hmyz, to jsou plísňe, ...“ Rozdělí studenty do dvojic a řekne: „Co je horší, když čekáme návštěvu? Hmyz nebo plísňe nebo ...?“ Nechá studentům 2-3 minuty na rozvážení ve dvojicích a pak je nechá před třídou za dvojici vyjádřit svůj názor. Nakonec si studenti zakryjí popisky nad obrázky a pracují ve dvojicích tak, že si ukazují na obrázky a pojmenovávají je.

3.2 Učitel musí nejprve nahlas přečíst zadání a první otázku („Co potřebujeme, když je doma hmyz?“), aby studenti používali v otázce celé věty. Stejně tak od nich při odpovědi na tuto otázku vyžaduje rozvíte souvětí (Když je doma hmyz, potřebujeme...). V první části cvičení se studenti seznámí s novými výrazy, jimž ale budou částečně rozumět: *prostředek proti hmyzu*, *proti plísním*, *na mytí nádobí*. Učitel vysvětlí slovo *proti* tak, že řekne slovo nahlas a přeškrtně přitom obrázek hmyzu a plísní. Pokud se studenti zeptají i na předložku *na*, nakreslí učitel na tabuli špinavý talíř, řekne: „Prostředek na mytí nádobí“ a udělá od špinavého talíře šipku k novému obrázku čistého talíře. Nad šipku napíše *na*. Pak znovu nakreslí špinavý talíř, řekne „Prostředek proti mytí nádobí“, přeškrtně talíř a nakreslí pod něj hromádku špinavých trojúhelníčků jako střepy. Nad ni napíše *proti*.

V další části cvičení musí studenti písemně odpovídat na otázky. Tato část je vhodná jako domácí úkol. Při jeho zadání musí ale učitel vysvětlit nová slova:

kbelík: učitel ho nakreslí

hadr na podlahu: nakreslí ho, jak čouhá z kbelíku a roztahuje se po podlaze

houbička na nádobí: ježatý obdélníček s talířem

Učitel ještě studentům zdůrazní, aby v odpovědích zopakovali poslední větu z každého příkladu a pomocí spojky *protože* vytvořili souvětí (Potřebujeme kbelík, protože ve kbelíku je voda.).

3.3 V tomto cvičení se pracuje s jen mírně upravenými návody k použití. Doporučujeme, aby učitel přinesl nějaké čisticí přípravky do hodiny. Studentům se tím ulehčí pozdější výběr čisticího prostředku v obchodě a návody z přinesených přípravků lze na závěr porovnat s naučenými frázemi.

Vysvětlit všechny významy, které se ve cvičení objevují, je nad síly učitele. Učitel studenty upozorní, že musejí být připraveni nerozumět na etiketách všemu a že si musejí umět najít důležité informace.

V zadání stojí nový příkaz:

přečtete: učitel řekne, že znamená, že studenti musejí číst

Cvičení se skládá ze dvou částí: z textů a z otázek kontrolujících porozumění. Učitel vyzve studenty, aby si pomalu a pozorně přečetli všechny texty a barevně si podtrhli všechna slova, kterým rozumějí.

Když studenti s podtrháváním skončí, nechá je nahlas přečíst otázky dole. Učitel se musí přesvědčit, zda studenti otázkám rozumějí (nechá si od nich namátkově několik slov vysvětlit). Sám vysvětlí jen slovo *tekutý*: stůl stojí, voda nestojí, voda teče, voda je tekutá, tekutý čisticí prostředek je jako voda. Pak učitel nechá studenty samostatně odpovídat na otázky. Zdůrazní, ať píšou jen názvy prostředků.

Po frontální kontrole učitel vysvětlí tyto fráze a výrazy:

chraňte před dětmi: označí nějaký předmět za čisticí prostředek, poprosí některého studenta, ať hraje dítě, pak schová dotyčný předmět do náruče, otáčí se od dítěte a opakuje „ne ne ne“

omyjte vodou: naznačí pantomimicky

perte při teplotách 30°C: nakreslí teploměr s údajem 30 stupňů Celsia, který stojí ve vaničce s vlnkami,

pak učitel oběma rukama drhne prádlo na imaginární valše

používejte ochranné brýle: sloveso používat vysvětlí jako pracovat s (učitel pracuje s knihou - učitel používá knihu)

spotřebujte do _____: musíte pracovat s čisticím prostředkem do _____, potom není prostředek dobrý

Podle vlastního uvážení může učitel vysvětlit také některé další výrazy (*pokožka: ukáže, vymýt velkým množstvím vody: hodně vody, zašlá špína: stará špína*), musí si ale před hodinou dobře rozvážit, které z výrazů to budou a jak je vysvětlí.

Učitel také názorně předvede význam tvarů rozkazovacího způsobu. Stoupne si před třídu a panovačně, s namířeným ukazovákem na imaginárního podřízeného rozkáže: „Omyjte hrnek vodou!“ (koncovku *-te* vysloví se záměrně přehnaným důrazem). Pak se promění v tohoto partnera (přejde na místo, kde by podřízený dle gesta asi stál) a začne poslušně něco umývat. Pak studentům vysvětlí, že nadřízený používá tvar *s -te*. Poté celou pantomimu zopakuje, ale je ještě panovačnější (křikne, zakoulí očima) a místo rozkazovacího způsobu použije infinitiv. Studentům vysvětlí, že tvar *s -t* používá zlý nadřízený.

07

Lekce 7: Dům a domácnost

- 1.1** Učitel se nejprve studentů zeptá: „Co je to?“ a gestikulací dává najevo, že myslí název celé místnosti na obrázku. Po odpovědi se zeptá: „Co je ve předu? Co je vzadu?“ Vysvětlí nová slova *televize* a *koberec* tak, že je na obrázku ukáže. Pak je napíše na tabuli.

Učitel nechá studenty doplňovat koncovky přídavných jmen podle zadání. Kontrolu provede frontálně, studenti čtou řešení. Nakonec učitel řekne: „Teď budete potřebovat barvy,“ které má sám připravené. Pak přečte první větu (hnědý stůl), vezme hnědou pastelku a stůl vybarví. Studenti pracují dál podle uvedených přídavných jmen.

Učitel má připravené lístečky, na kterých jsou napsané názvy barev uvedených ve cvičení. Po kontrole v párech učitel napíše na tabuli vzorovou otázku: „Máš rád / ráda červenou / modrou / žlutou ...barvu?“ a sám ji položí několika studentům. Jejich odpovědi si zaznamená na papír a nahlas zopakuje jméno studenta a jeho odpověď *ano* / *ne*. Pak studentům rozdá lístečky s barvami, řekne „Napište jméno a *ano* nebo *ne*“ a nechá je klást si otázky navzájem. Když studenti skončí, vyvolává učitel jednoho po druhém a ptá se jich na výsledky. Po každé odpovědi *ano* (Paní X má ráda zelenou barvu) se zeptá dotyčné osoby: „Máte ráda zelenou barvu? A máte doma zelený nábytek?“ Slovo *nábytek* napíše na tabuli a vysvětlí příklady - stůl je nábytek, lampa je nábytek, kočka není nábytek.

- 1.2** Učitel se opět zeptá na jméno místnosti na obrázku. Studenti musejí připsat slova k zobrazenému nábytku. Učitel připomene slovo *dohromady*: například pevně zahákne své dlaně jednu do druhé. Vysvětlí také nová slova:

počítač: počítač je na stole, úřednice používá v práci počítač

topení: topení je pod oknem, potřebujeme ho, když je zima

Popisky učitel nekontroluje, studenti hned pokračují v odpovídání na otázky pod obrázkem. Učitel zdůrazní, že studenti musejí napsat celou větu. Opakují si tak sedmý a druhý pád, které budou potřebovat v následujícím cvičení. Učitel musí při opravování zdůraznit rozdíl mezi *nad postelí* a *na posteli* tak, že dá svou dlaň mírně nad hlavu a řekne *nad*. Studenti opakují po něm. Učitel drží dlaň stále nad hlavou a vysvětlí, že když je něco *nad postelí*, že postel a daná věc (může použít konkrétní příklad podle obrázku) nejsou dohromady (volným prostorem mezi dlaní a hlavou prostrčí např. list papíru). Pak položí dlaň na svou hlavu a řekne *na*. Studenti znovu opakují. Učitel drží dlaň na hlavě a vysvětlí, že když je něco *na posteli*, že postel a daná věc jsou dohromady (pokusí se znovu prostrčit papír mezi dlaní a hlavou, ale tentokrát to nejde). Učitel musí rovněž připomenout, že slovo *dveře* je v množném čísle, a odpověď je proto „Za židlí jsou dveře.“

- 1.3** Studentům je zopakován významový rozdíl mezi předložkami *nad* a *na*. Předložku *na* studenti znají ve významu „směřovat někam“. Mluvnický přehled přináší jednoduché vysvětlení rozdílu mezi předložkami. Učitel znovu zopakuje pantomimické vysvětlení. To pak rozšíří na všechny předložky, které nejprve

předvádí sám a studenti je pojmenovávají, pak nechá studenty, aby se vzájemně zkoušeli ve dvojicích. *před*: dlaň je před obličejem, *za*: dlaň je za hlavou, *pod*: dlaň je pod bradou, *vpravo vedle*: dlaň kousek od pravé tváře, *vlevo vedle*: dlaň kousek od levé tváře (pro zjednodušení učitel předvádí zády ke třídě), *uprostřed*: dlaně podél tváří.

- 1.4** Studenti nejprve doplní koncovky a do mezer pak napíšou odpovědi na otázky. Odpovědi stačí jednoslovné.
- 1.5** Instrukce *nepatří se* v předchozích lekcích již objevila, učitel ji může znovu připomenout vysvětlením *která slova nejsou dobrá*. V každém řádku je jen jedno nevhodné slovo. Na závěr učitel přečte otázku: „Kde je lednička?“ Pokud studenti slovo ještě neznají, pomůže jim učitel náповědou, že lednička je v kuchyni a že je uvnitř mléko, máslo a maso.
- 1.6** Zopakování nových slovíček a zájmen. Učitel studenty nejprve nechá doplnit slova podle významu. Jako doplňující aktivitu může učitel se třídou zopakovat rod. Při kontrole se vždy ptá „Koberec je on, ona nebo to?“ (zájmeno *ono* kvůli zjednodušení nepoužíváme, ačkoliv se objevilo v oddíle 4.8 lekce 5). Po správné odpovědi se ptá „Jak je čtvrtý pád slova „on“?“ Studenti zopakují zájmeno z definice.
- 1.7** Drilové cvičení na koncovky 2. a 7. pádu. Studenti vybírají z nabídnutých koncovek, učitel upozorní, že některé koncovky se ve cvičení opakují vícekrát. Studenti cvičení vypracují samostatně a zkontrolují ve dvojicích tak, že na každou větu utvoří otázku s *kde?* (Kde si hrajou děti? Pod stolem.). Učitel na tabuli napíše otázku k první větě jako vzor. Pokud je třída bystrá, mohou otázky tvořit na přeskáčku a nikoliv podle pořadí vět ve cvičení. Na závěr cvičení učitel připomene třídě střídání hlásek ve slově *podlaha* (*na podlaze*, ale *to je podlaha*).
- 2.1** Cílem této aktivity je naučit studenty rozkazovací způsob sloves *položít*, *zvednout* a *dát*. Zatímco studenti vypracovávají cvič. 1.7, rozloží učitel po podlaze třídy různé předměty, které vybral od studentů, a jeden předmět vlastní. Učitel, předstíráv, že ho bolí záda a nemůže se ohnout, jednoho studenta vezme před třídu, ukáže na předmět a dá pokyn: „*Zvedněte to, prosím.*“ Rozkaz doprovodí tím, že na předmět ukáže prstem a ruku zvedne nahoru, jakoby sám předmět zvedal. Dále natáhne ruku a studentovi přikáže: „*Dejte mi to, prosím,*“ a předmět si prohlíží. Zatváří se zamítavě, vrátí mu předmět a s odpovídajícím gestem přikáže: „*Položte to, prosím.*“

Učitel mezitím do druhého sloupce napíše rozkazovací způsoby těchto sloves ve 2.os.jedn.čísle. Když studenti skončí, zeptá se: „Co říkáme, když mluvíme s kamarádem?“ Učitel nechá utvořit nové dvojice a aktivita se opakuje, tentokrát jako tykáni a bez *prosím*. Nakonec studenti doplní nad obrázky do cvič. 2.1 rozkazovací způsoby v jedn.čísle. Do závorok k nim připojí i množné číslo.

- 2.2** Před čtením učitel vysvětlí nová slova. *stěhovat se*: bydlím v X (město, kde studenti bydlí) a pracuju v X. Příští rok ale budu pracovat v Y. Nemůžu pracovat v Y a bydlet v X, protože to je daleko. Musím *se stěhovat* do Y. Potřebuju velké auto na nábytek atd.
- školka*: škola je pro děti od šesti let, *školka* je pro děti od tří do šesti let
- příliš*: ukáže na svou botu: „Ta bota má dobrou velikost.“ Ukáže na větší botu některého studenta: „Ta bota je pro mě velká.“ (ukazuje přitom na svou nohu). Nakonec nakreslí smutného panáčka s obrovskými botami: „Ta bota je *příliš* velká.“ Může ještě jednou zopakovat na příkladu *malá*.
- lednička*: porozumění zkontroluje tak, že se zeptá, co slovo znamená
- Po vysvětlení slovní zásoby si studenti text individuálně potichu přečtou a odpoví na otázky pod textem. Při frontální kontrole odpovědi učitel upozorní, že ve spojení *je jí pět let* jde o tvar 3. pádu zájmena

- ona*, který studenti znají z lekce 1. Dále učitel zdůrazní slovo *kam?*. Napíše jej spolu s *kde?* na tabuli a ptá se: „Co znamená kde? Udělejte otázku.“ Cílem je připomenout studentům spojení se slovesy *kam jít/kde být*.
- Nakonec se učitel znovu vrátí k textu tak, že studenty vybídne, aby hledali, která slova znamenají *kde?* a která slova znamenají *kam?*. Sám začne polohlasně číst, až se dostane ke spojení *do školky*. Zastaví se a zeptá se třídy: „Do školky znamená *kde* nebo *kam?*“ Po správné odpovědi před studenty slovo zakroužkuje, napíše nad něj *kam* a řekne studentům, že takto musí označovat slova v textu. Kontrolu provede učitel frontálně.
- 2.3** Toto cvičení je nejvhodnější jako domácí úkol. Učitel názorně ukáže, že studenti musí nábytek překreslovat do prázdného pokoje: načrtne obrysy pokoje na tabuli, přečte nahlas první větu, viditelně škrtně obrázek daného nábytku v učebnici a nakreslí jej ve stejné poloze do obrázku. Studentům může napovědět i poloha, ve které je nábytek nakreslen. Studenti pracují samostatně, obrázky si zkontrolují za domácí úkol. Jako rozšíření této aktivity je možné z okopírovaného obrázku předměty vystříhnout a umísťovat je přímo podle příkazů pana Horáka.
- 2.4** Studenti doplňují *kde* a *kam*. Cvičení navazuje na aktivitu cvičení 2.2. Kontrolu provedou studenti v párech.
- 2.5** Výrazy v tomto cvičení nenavazují na cvič. 2.4, ale všechny tvary v pravém sloupci se objevují v textu 2.2 a studenti tedy jejich význam (tzn. směřování někam) už určovali. Studenti spojí slova ve sloupcích a ve dvojicích si řešení zkontrolují. Učitel přitom dbá, aby při kontrole používali vzorové otázky „Kde to je?“ a „Kam to dáme?“.
- 2.6** Studenti samostatně doplní mluvnický přehled. Se všemi výrazy se už setkali, ať už v předchozích lekcích, nebo při řešení úkolů v této lekci. Kontrolu provede učitel s třídou hlasitým čtením, musí zdůraznit rozdíl *vpravo* a *doprava*. Stoupne si zády ke třídě, aby neměl pravou a levou stranu vůči studentům zrcadlově obrácenou. Upaží pravou ruku a znovu pomalu přečte definici rozdílu *vpravo* a *doprava*. Poté upaží levou ruku, začne pomalu číst definici ještě jednou, ale před slovem *vpravo* se zastaví a nechá studenty doplnit *vlevo*. Stejně postupuje, aby studenty přiměl odvodit tvar *doleva*. Oba tvary si pak studenti do tabulky sami připišou.
- Po vyplnění přehledu učitel odkáže studenty zpět na cvič. 1.1. Má připravené lístečky s nápisy *nad stůl – pod stůl – za křeslo – pod koberec – mezi lampu a skříň – před televizi – pod lampu – mezi lampu a stůl – na skříň – za skříň – pod skříň – mezi křeslo a stůl* atd. Učitel napíše na tabuli vzorovou větu *Dej to ...*, rozdělí studenty na dvojice a do každé skupiny položí textem dolů lístečky se slovy. Aktivitu učitel nejprve názorně předvede s některým ze studentů: vezme lísteček, použije výraz ve větě a jeho partner ukáže na zadané místo. Pak se vystřídají.
- 2.7** Drilové cvičení, ve kterém studenti vyškrtávají nesprávné možnosti. Kontrolu provede učitel se studenty hlasitým čtením. V rámci prohloubení drilu se mohou studenti na už zkontrolovaná správná řešení ptát otázkami s *kde / kam* + sloveso (Kde stojí malý stůl?). Odpovídají na ně tak, že zopakují zájmeno a pak odpovědí (Kde? Pod oknem.).
- 2.8** Před tímto cvičením se může učitel se studenty vrátit do lekce 4 k přehledu 3.7 a zopakovat tvary zájmena *co* v otázce. Cvič. 2.8 je možné zadat jako domácí úkol, protože jen opakuje mluvnické jevy a žádná další aktivita na něj v této lekci nenavazuje.
- 3.1** Učitel nejprve představí nová slova:
mobilní telefon: (pokud studenti neznají) ukáže svůj mobil
někde: někam mobil položí, vyjde ze třídy, hned se vrátí a říká: „Nemám mobil. Byl *někde* tady ve třídě.“

Gesty vyjadřuje *někde tady*

ach jo: tváří se zkormouceně a vzdychá

přijít: se slovesem se studenti setkali v Manuálu I. Učitel zabodne do lavice levý ukazovák a řekne, že to je pan Radim. Kousek vedle udělá totéž pravou rukou, řekne, že to je paní Kamila, a pak pravou rukou „přijde“ po prstech jako po nožičkách k levé ruce.

dát: se slovesem se studenti setkali v Manuálu I. Učitel objasní, že sloveso znamená *dej mi to*.

Po vysvětlení slov rozdělí studenty ve dvojicích na Kamily a Radimy. Sám nahlas přečte úvod a nechá studenty, ať ve dvojicích pokračují. Když studenti skončí, učitel se ptá: „Proč telefonuje pan Radim domů? Kde hledá jeho manželka brýle? Co pan Radim ráno dělal? Kde byly brýle? Proč paní Kamila nemá čas?“ Na závěr učitel upozorní, že ve větě „Vedle křesla je košile“ znamená *je* sloveso být, ale že ve větě „Mám je“ není *je* sloveso, ale slovo, které znamená brýle. Stejně upozorní na význam „vrátit se pro ně.“ Gramatiku ale nevyvětluje, budeme se jí věnovat dále v učebnici. Studenti si pak připraví podobný dialog.

- 3.2** Učitel studenty upozorní, že podtržená slova jsou v textu dvakrát (neplatí pro *školka* a *podlaha*): jednou ve významu *kde* a jednou ve významu *kam*. Studenti rozdělí podtržená slova na významy *kde* a *kam*. S předložkami *do* / *v* se studenti setkali už v prvním kurzu, učili se je ale odděleně.
- 3.3** Cílem tohoto přehledu je vyložit protiklad 6. a 2. pádu (*v továrně – do továrny*). Podst. jména mužského rodu zakončená měkkou souhláskou a podst. jména ženského rodu zakončená souhláskou jsme v rámci zjednodušení podřídili ženským podst. jménům zakončeným na *-e*. Před vyplněním mluvnického přehledu učitel zopakuje slova:
uvnitř: nakreslí schematický domeček a v něm panáčka
dovnitř: nakreslí prázdný domeček, vedle něj panáčka a od panáčka udělá šipku dovnitř do domečku
- 3.4** Drilové cvičení, vhodné jako domácí úkol.
- 3.5** Mluvnický přehled informující o protikladu 6. a 4. pádu (*na podlaze – na podlahu*). Tento protiklad se v lekci vyskytuje u velmi omezeného počtu slovíček, přesto je zařazen, protože je naopak velmi frekventovaný v případě budov (*na poště – na poštu*) a studenti se s ním už setkali (byť v prostorově pozměněném významu) v Manuálu I. Při kontrole mluvnického přehledu hlasitým čtením učitel znovu zopakuje význam *na* v protikladu k *nad* pomocí ukazování dlaní nad hlavou. Studenti vypracují cvičení pod přehledem.
- 3.6** Mluvnický přehled, ve kterém studenti rozdělí slovesa ze cvič. 3.4 podle toho, jestli se spojují s *kde* nebo *kam*. Studenti doplní slovesa do vynechaných mezer v infinitivu. Výjimkou jsou slovesa, která znají a používají jen v rozkazovacím způsobu. Rozkazovací způsob totiž studenti vnímají jako fráze, nikoliv jako tvar generovaný podle určitých morfologických pravidel.
- 3.7** Zkrácená verze dialogu. Studenti si při doplňování koncovek musejí zakrýt cvič. 3.3 a 3.4. Dialog pak s novým partnerem znovu sehrají. Na závěr učitel třídě připomene rozdíl mezi *doma* (jsem doma) a *domů* (jdu domů).
- 3.8** Studenti k obrázkům připojí popisky. V zadání se objevuje dokonavý tvar *použijte* oproti dříve užívanému *použijte*. Učitel na nový tvar neupozornuje, pouze v případě dotazů studentům zjednodušeně vysvětlí, že *použijte* znamená *používejte*, neboli *musíte používat*. Řešení mohou být různá, všichni studenti musejí ale používat rozkazovací způsoby *dej*, *polož* a *běž*. Studenti taky můžou dialogy sehrát jako scénky, v takovém případě by ale měli sehrát scénky dvakrát, jednou v jednotném a jednou v množném čísle s vazbou *dej ... / dejte ..., prosím*. Na závěr učitel se třídou znovu zopakuje, který tvar lze použít při rozhovoru s kamarádem a který s cizím člověkem.

08

Lekce 8: Cestování

- 1.1** Studenti mají spojit slova s obrázky dopravních prostředků. Učitel upozorní studenty, že nebudou všechna slova znát a že mají spojit jen ta, která znají. Proto nevysvětluje nová slova *metro*, *tramvaj*, *trolejbus* a *lod*. Při kontrole se učitel ptá, který obrázek znamená autobus, atd., a postupuje od známých výrazů k neznámým. Pak může se studenty různými hrami a aktivitami upevňovat znalost slovíček (např. pexesem s obrázky, doplňováním hlásek do neúplných slov apod.).
- 1.2** Studenti čtou definice a do prázdných políček doplňují názvy dopravních prostředků. Před cvičením je třeba vysvětlit slovo *elektřina*: učitel ukáže na elektrickou zásuvku („Tam je elektřina.“) a rozsvítí a zhasne světlo ve třídě („Lampa potřebuje elektřinu.“). Cvičení je obtížné v tom, že studenti při jeho řešení nemají k dispozici jiné než jazykové prostředky. Učitel by jim proto měl na vyřešení úlohy poskytnout dostatek času. Pokud by viděl, že cvičení přesto působí studentům velké potíže, vyřeší je s nimi. Po doplnění studenti zkontrolují svá řešení ve dvojicích. Jeden čte definice v libovolném pořadí a druhý doplňuje hledaná slova. Ve svých úlohách se střídají.
- 1.3** Cvičení vychází z konkrétní situace ve studentově bydlišti, se kterou by měl být učitel kvůli kontrole správnosti obeznámen. Učitel nejprve zopakuje významy slov v horním řádku („Co to je nádraží? Je nádraží daleko?“ apod.). Měl by upozornit, že spojení *na poštu* neznamena *na její střechu*, jak by si studenti mohli na základě výkladu o předložkách *na/nad* v minulé lekci myslet. Pak učitel zopakuje výrazy v dolním řádku (na tabuli nakreslí lokomotivu, letadlo, krácejícího panáčka, tramvaj a autobus, ukazuje na ně a ptá se studentů: „Jak se dostanu do supermarketu?“). Učitel na tabuli nadepíše vzorovou otázku *Jak se dostanu ...?* a sám se zeptá studentů na cestu do dvou libovolných míst. Od studentů vyžaduje odpovědi celou větou, např. „Na nádraží se dostanete pěšky.“ Studenti v párech tvoří minialogy. Nakonec učitel řekne, ať si vyberou tři z míst a samostatně k nim napíší tři dialogy. Učitel zkontroluje řešení tak, že každého studenta požádá, aby nahlas přečetl jeden z dialogů.
- 2.1** Učitel ukáže obrázek a položí studentům otázku: „Proč se ten pán bojí?“ Studenti navrhnou vlastní vysvětlení (*nemá jízdenku*, *nemá rád vlaky* atd.). Učitel nakonec ukáže na postavičku revizora a řekne: „Pán se bojí revizora, protože nemá jízdenku.“ Učitel pak rozdělí studenty do dvojic, ti s pomocí obrázku opakují názvy dopravních prostředků („Co je to? To je autobus. / To jsou dva autobusy.“). Nakonec studenti učiteli diktují dopravní prostředky v jednotném a množném čísle, ten je píše na tabuli a opakuje přitom se studenty pravidlo pro tvoření množného čísla podstatných jmen.
- 2.2** Studenti pracují s jízdním řádem a odpovídají na otázky. Učitel napíše na tabuli nová slova a vysvětlí je :

jízdní řád: ukáže na zobrazený jízdní řád: „To je jízdní řád, jízdní řád říká, v kolik hodin jede tramvaj. Jízdní řád je na zastávce.“ apod.

jak dlouho: vysvětlí, že *jak dlouho* znamená *kolik roků nebo měsíců nebo hodin*. Ptá se studentů „Jak dlouho se učíte česky? Jak dlouho žijete v České republice?“

Učitel studentům názorně ukáže, jaké informace jízdní řád poskytuje: sloupec jmen znamená zastávky tramvaje, podtržená zastávka je zastávka, na které čekáme na tramvaj. Sloupec čísel vlevo znamená, jak dlouho jede tramvaj na další zastávky. Nakonec ještě jednou upozorní studenty, ať dávají pozor na množné číslo: otázka *kteřá tramvaj* naznačuje, že ze všech tří tramvají bude v daném případě správná jen jedna, otázka *kteřé tramvaje* naznačuje, že správným řešením mohou být dvě, nebo také všechny tři tramvaje. Pak učitel požádá studenty, ať odpoví na otázky ve cvičení. Odpovědi si studenti zkontrolují nejprve mezi sebou a pak s učitelem frontálně.

Na závěr učitel studentům předvede, jak číst v jízdním řádu. Prohlásí, že třída je zastávkou tramvaje (uvede jméno podtržené zastávky), a zeptá se studentů, kolik je hodin. Pak ukáže na jízdním řádu, ke kterému z časů odjezdů je v dané chvíli nejbližší. Pokud jsou studenti bystří, může učitel zadat následující cvičení: na tabuli napíše několik zkratk obsahujících vždy den, čas a číslo tramvaje (např. po, 13:50, tram 9) a otázku *Kdy jede nejbližší tramvaj?* Studenti si ve dvojicích kladou otázku a hledají časy. V úlohách se střídají.

- 2.3** Cvičení studentům představuje nejjednodušší způsob, jak se informovat o vlakovém spojení bez nutnosti skloňovat české místní názvy: *Který vlak jede do stanice...?* Z možností *na stanici* a *do stanice* volíme druhou možnost vzhledem k frázi z hlášení nádražního rozhlasu *Vlak pokračuje do stanice...* Učitel vysvětlí nová slova:

stanice: stanice znamená zastávka, tramvaj má zastávku, zastávka je malá, metro a vlak mají stanici

zastavovat: tramvaj jede a na zastávce zastavuje, vlak jede a na nádraží nebo na stanici zastavuje

Učitel studentům názorně předvede princip železniční dopravy: na tabuli nakreslí čáru. Na levý konec této čáry učitel vyznačí stanici Praha, dál od ní pak Prahu-Libeň, Úvaly, Kolín, Přelouč a Pardubice. Pak učitel ukazuje na body na tabuli a schválně rozvláčně studentům řekne: „Když vlak z Prahy do Kolína jede pomalu, zastavuje ve stanici Praha-Libeň, zastavuje ve stanici Úvaly a zastavuje ve stanici Kolín.“ Pak učitel zrychlí mluvní tempo: „Když vlak z Prahy do Kolína nejede pomalu, nezastavuje ve stanici Praha-Libeň, nezastavuje ve stanici Úvaly, ale zastavuje ve stanici Kolín.“

Stejně jako u cvič. 2.2 učitel připomene rozdíl mezi jednotným a množným číslem (*který vlak / které vlaky*). Studenti pak odpoví na otázky, jízdní řády ani jejich slovní zásobu (*příjezd, odjezd*) učitel zatím nevysvětluje, protože je jí věnován samostatný oddíl dále v lekci.

- 2.4** Slovní zásobu spojenou s cestováním metrem zařazujeme proto, že i pro mimopražské studenty se metro stane důležitým dopravním prostředkem, jakmile do Prahy přijedou. Učitel vysvětlí nové slovo *trasa*: to, kde metro jede, se jmenuje trasa, na trase jsou stanice. V Praze jsou tři trasy metra (učitel je ukáže na plánu). Studenti samostatně najdou stanice a ve dvojicích provedou kontrolu.. Poté mohou jednotlivé trasy vybarvit tak, jak jsou zachyceny na plánech metra: trasa A je zelená, trasa B je žlutá a trasa C je červená.

- 2.5** Studenti samostatně odpoví na otázky, svá řešení zkontrolují frontálně s učitelem.

- 2.6** Studenti mají vlastními slovy opsat význam uvedených nových slov. Pokud si jejich význam z dřívějšího výkladu nezapamatovali, učitel slova znovu nedefinuje, ale vyzve studenty, ať si slovíčka vyhledají v zadáních předchozích cvičení.

Učitel studentům předvede, jak funguje železniční spojení z Prahy: na tabuli nakreslí čáru, která se v půlce své délky rozdělí do dvou větví. Na levý konec této čáry učitel vyznačí stanici Praha, dál od ní pak Prahu-Libeň, Úvaly, Poříčany, Kolín, Přelouč, Pardubice, Choceň, Ústí n. Orlicí a Českou Třebovou,

kteřá bude bodem dalšího rozvětvení.

- 3.1** Učitel studenty nejprve vyzve, ať si prohlédnou obrázky a ve dvojicích si připraví jejich popisy. Jednotlivé dvojice pak učitel vyvolá, aby nahlas popsaly obrázek po obrázku. Potom studenti přečtou text a seřadí obrázky od prvního do posledního. V textu se pracuje s novými slovesy *přestupovat*, *nastupovat* a *vystupovat*, ale studenti významy těchto sloves odhalí podle kontextu. Při frontální kontrole učitel po studentech chce, aby k obrázku doplnili i část textu, která popisuje jeho význam („Který obrázek je první? Hleďte text, který popisuje první obrázek.“), a tuto část si v textu podtrhli. Přitom vysvětluje nová slovesa *přestupovat*, *nastupovat* a *vystupovat*. Nakonec učitel studenty vybidne, ať podtržené věty opišou dolů pod obrázky a názorně sám přepíše na tabuli první popis *Pan Novák jezdí do práce autobusem, minulý rok jezdil do práce autem*.
- 3.2** Doplnování nových sloves do textu. Před vypracováním cvičení učitel studenty požádá, aby si zakryli obrázky s popisky ze cvič. 3.1.
- 3.3** Učitel studenty nejprve odkáže na plánek pod otázkami. Upozorní je na postavičku, která označuje výchozí bod. Vysvětlí, že tučné čáry znamenají metro (připomene přitom sedmý pád *metrem*), že tenké čáry znamenají tramvaj (připomene tvar *tramvají*) a že šlápoty znamenají *pěšky*. Pak studenty rozdělí do dvojic a dále na A a B. Učitel jednoho studenta nechá přečíst první otázku, sám na ni odpoví a studentům přitom názorně v plánu ukazuje místa, o kterých v instrukci zrovna mluví. V odpovědi používá spojení *musíte+inf* („Do divadla? Musíte jet metrem na stanici I. P. Pavlova. Tam musíte přestoupit na tramvaj číslo 6. Tramvají pojedete čtyři zastávky.“). Vzorovou odpověď napíše na tabuli, připomene přitom, že tvar *pojedete* znamená budoucí čas. Studenti pracují v párech tak, že jako první čte otázku student A a student B odpovídá a pak si úlohy vymění. Učitel cvičení frontálně zkontroluje tím, že otázky znovu položí různým studentům. Na závěr studenti odpovědi napíší.
- 3.4** Učitel se třídy nejprve zeptá, co je to jízdenka, kolik stojí v jejich městě apod. Pak s nimi přečte nahlas názvy typů jízdenek ve cvičení a ptá se, kterým slovům nebo jejich částem studenti rozumějí. Mělo by jít o tato slova: *jízdenka* (uvedeno už v Manuálu I), *přestupní* (sloveso *přestupovat*), *měsíční* (slovo *měsíc* uvedeno už v Manuálu I), *čtvrť* v přídavném jméně *čtvrtletní* (podle určování času). Učitel ostatní neznámá slova nevysvětluje a vybidne studenty, ať tato označení jízdenek doplní do vět níže. Kontrola proběhne hlasitým čtením. Je vhodné, aby učitel přinesl ukázat studentům jízdenky, které se v daném místě používají, a po seznámení se slovní zásobou ze cvičení jim vysvětlil platnost konkrétních typů. Zvláště musí učitel studenty upozornit na proměnlivou délku platnosti jízdenek v jednotlivých městech ČR, aby studenti nepovažovali příklad s dvacetiminutovou platností jízdenky za všeobecně platný. Učitel také znovu zopakuje, jak pracuje revizor. Může si připravit jízdenky, kterých je o jednu méně než studentů ve třídě. Jednoho studenta jmenuje revizorem, pošle ho na chodbu a nepozorovaně studentům rozdá jízdenky tak, aby sami nevěděli, který z nich jízdenku nemá. Pak učitel přivolá „revizora“ zpět a nechá jej kontrolovat (dbá, aby revizor každému ukázal nějaký doklad a použil frázi *Kontrola jízdenek*). Když revizor odhalí černého pasažera a chce po něm peníze, hra končí a po výměně rolí je možné ji zopakovat. Učitel studentům poskytne čas, aby si mohli přečíst kurzívou psané otázky a samostatně na ně ústně odpovědět. Upozorní studenty, že odpověď na otázky související s cestu do školy a do supermarketu odhadnou podle obrázku cvič. 3.3. Studenti si odpovědi zkontrolují mezi sebou. Nakonec mohou sehrát dialog, v němž je jeden prodavač a druhý pan Novák, který si chce koupit správnou jízdenku na cestu do školy a do supermarketu.
- 3.5** Toto cvičení má studenty připravit na porozumění kolokviálním výrazům spojeným s dopravou ve

městě. Studenti spojí jim už známé výrazy s těmi, se kterými se pravděpodobně setkají v běžném hovoru. Učitel správnost zkontroluje frontálně. Musí ale studenty upozornit, že toto rozvržení čísel neodpovídá skutečnému dopravnímu systému např. v Praze (tzn. neplatí, že autobusy mají čísla od 30 do 100 a trolejbusy nad 100, jak to vypadá podle příkladů), ale že jde jen o cvičení na tvary čísel. Je žádoucí, aby každý učitel přizpůsobil číslování dopravních prostředků místní situaci a s takto obměněnými údaji a náležitým vysvětlením zadal studentům cvičení ještě jednou.

3.6 Studenti mají přepsat „spisovnými“ výrazy kolokviální instrukce. Učitel zkontroluje řešení frontálně a pak studenty vybidne, ať ke všem instrukcím doplní úvodní otázku *Prosím vás, jak se dostanu do ...?* Nakonec studenty dialogy nechá ve dvojicích zahrát jako scénku.

3.7 Cílem tohoto cvičení je představit studentům symboly a s nimi spojenou slovní zásobu, kterou mají ovládat pouze pasivně. Učitel studentům vysvětlí, že mají spojit symboly a jejich vysvětlivky. Nejprve vysvětlí nová slova:

místenka: před třídu postaví židli a přes její opěradlo přehne papír s viditelně napsaným číslem 32. Pokud má učitel skutečnou místenku, je dobré přinést ji studentům ukázat a pracovat přímo s ní. Na židli posadí studenta, vzdálí se a vrátí se s papírkem s číslem 32. Sedícímu řekne: „Promiňte, to je moje (zdůrazní) místo, mám místenku,“ a ukazuje přitom na svůj papírek a na papírek na sedadle.

na vozíku: posadí se na židli, rukama napodobuje pohyb vozíčkáře točícího koly a říká: „Mám zraněné/nemocné nohy, nemůžu chodit, jsem na vozíku.“ Obě slova napíše na tabuli.

znamení: učitel mává

Po vypracování učitel zkontroluje porozumění prakticky orientovanými otázkami („Můžu v tom vlaku jít do restaurace? Můžu tím vlakem jet v sobotu?“ apod.).

4.1 Studenti přiřadí slovíčka k obrázkům. Orientují se přitom podle počtu písmen jednotlivých slov a podle napovězených hlásek. Kontrolu provedou nejprve v párech, potom s učitelem pomocí otázky *Co je to?* Cvičení pokračuje pod obrázkem, studenti vyberou správnou možnost ze tří nabídnutých.

4.2 Učitel studentům řekne, že nejprve si text samostatně a potichu přečtou a pak písemně odpoví na otázky dole. Odpovědi si studenti zkontrolují ve dvojicích, pak je některý student přečte nahlas. Učitel se pak třídy ptá na nová slova, jejichž význam by měli studenti během čtení pochopit: „Je *osobní vlak* rychlý nebo pomalý? Je *rychlík* rychlý nebo pomalý? Co je to *místenka*? Co je to *sleva*? Co to znamená *příjet*? Co to znamená *odjet*?“ Učitel studenty taky upozorní na to, že lidé spíše než spojení *do stanice* ... používají jen předložku *do* Vysvětlí studentům, že v takovém případě je třeba měnit pád (Prahy, Olomouce, Libně) a že je pro ně tedy lepší používat frázi ze cvič. 2.3 a spojení s předložkou ovládat jen pasivně. Nakonec je nechá text číst ve dvojicích jako dialog.

V souvislosti s tímto textem je možno zopakovat stupňování přídavných jmen. Učitel napíše do sloupce pod sebe přídavná jména *rychlý, pomalý, drahý, levný* a k *rychlý* doplní z textu tvar *rychlejší*. Zeptá se třídy: „Rychlý je první stupeň, rychlejší je druhý stupeň, jak je třetí stupeň?“ Takto doplní všechna přídavná jména a nechá je prozatím napsaná na tabuli.

Na závěr studenti připraví ve dvojicích vlastní dialog, jehož tématem bude zakoupení jízdenky či jízdenky s místenkou.

4.3 V tomto cvičení se procvičuje použití sloves *příjet* a *odjet*. Učitel studentům znovu připomene, že je možné používat jen spojení místního názvu s předložkou. Studenti se vrátí ke cvič. 2.3 a vyhledají v jízdních řádech požadované informace. Zkontrolují si je ve dvojicích, poté s učitelem. Následně je prezentují jako dialog v informační kanceláři se všemi náležitostmi (pozdrav, prosba o informaci, rozloučení). Na závěr se učitel ptá: „Který vlak je rychlejší? Osobní vlak nebo rychlík? Který vlak je nejrychlejší? Osobní vlak, rychlík nebo expres? Který vlak je nejpomalejší?“ Jako další procvičování pro stup-

ňování přídavných jmen lze využít obrázek 2.1: učitel studentům navrhne přídavná jména *pomalý, velký, malý, rychlý, drahý, levný* a studenti s jejich použitím srovnávají zobrazené dopravní prostředky.

- 4.4** Toto cvičení je rozděleno na dvě části, z nichž každá se nachází na jiné stránce. Cvičení totiž simuluje hlášení na nádraží, tzn. porozumění slyšenému, a studenti by proto neměli vnímat informace v psané podobě. Učitel na tabuli nejprve napíše a vysvětlí tyto výrazy:

ve směru: to znamená tam, kam vlak pojedje

ze směru: to znamená tam, kde vlak byl

opožděný: vlak musí přijet v 10:20, ale přijede ve 10:40. Vlak je opožděný o dvacet minut

pokračuje do stanic: vlak pojedje do stanic

urychleně: rychle

připraven k odjezdu: učitel nakročí do postoje, jako by chtěl každou chvíli odejít. Pak řekne: „Jsem připravený odejít,“ a vyrazí

neví: kroutí hlavou, poulí oči, škrabe se za uchem

Učitel po vysvětlení nových slov rozdělí třídu na Karly, Ivany, Petry, Renaty a Aleny a studenti si přečtou své úkoly. Učitel zdůrazní, že se studenti musejí soustředit na informace důležité pro ně, ne pro ostatní studenty. Pak učitel čte dvakrát po sobě hlášení z následující strany (čte je v pořadí A, B, C, D, E bez pauz) a studenti si značí pro ně relevantní informace. Kontrolu studenti provedou mezi sebou v rámci skupin určených jmény. Studenti mohou se cvičením dále pracovat tak, že se ve dvojicích rozdělí na cestujícího a informační službu. Informační služba čte hlášení a cestující se snaží zachytit co nejvíc informací. Nakonec učitel vyvolává studenty, aby jednotlivá hlášení přečetli.

Na závěr studenti odpoví na otázky za hlášeními.

Jako domácí úkol učitel studentům zadá, ať zjistí konkrétní spojení z místa A do místa B: jak dlouho spoj jede, kolik stojí jízdenka, jestli je třeba přestupovat apod.

- 4.5** Učitel se nejprve se studenty vrátí k zadáním cvič. 4.4, předčítá nahlas věty se slovesem *nevědět* a studenti si je v textu podtrhávají. Pak studenti vyčasují slovesa *znát* a *vědět* v přehledu a přečtou si mluvnické vysvětlení. Učitel rozdá studentům připravené lístečky s otázkami, které si poté studenti vzájemně kladou (např. *Víte, kde bydlí pan X? Víte, kolik je panu Z let? Víte, odkud je paní Y?*) a na které odpovídají *Ano, vím / Ne, nevím*. Omezení rozdílu mezi *znát* a *vědět* na možnost/nemožnost doplnění vztahnou větou je pro úroveň A1 dostačující. Učitel proto nezdůrazňuje, že po *znát* lze na rozdíl od *vědět* doplnit podst. jméno nebo zájmeno ve 4. pádě a že po *vědět* může stát zájmeno *to*: *vím to*.

- 4.6** Studenti musí vybrat sloveso *znát* nebo *vědět*. Učitel studenty upozorní na to, že v některých řešeních napíší tvar slovesa za už napovězenou zápornku *ne*. Cvičení je vhodné jako domácí úkol.

- 4.7** Studenti vyberou nevhodná slova. Pokud si nepamatují výraz *nepatří*, připomene jej učitel jako *které slovo je špatné*. Kontrolu provedou v párech, učitel ale dbá na to, aby si studenti svá řešení zdůvodňovali. Je totiž možné, že studenti vyřadí buď vlak (největší, pouze meziměstská doprava), nebo autobus (nepotřebuje elektřinu, nejedí po kolejích).

- 4.8** Studenti složí z hláskového shluku slova. Učitel připomene, že v prvním řádku mají hledat slovesa a ve druhém řádku podstatná jména. Na závěr se studentů na význam každého slova ptá a oni mu jej jakýmkoliv způsobem vysvětlí.

09

Lekce 9: Zločin a právo

Při probírání této lekce musí mít učitel neustále na paměti, že jde o velmi citlivé téma, při němž může snadno dojít k mezikulturním nedorozuměním. Lekce 9 bude pravděpodobně obtížná, co se týče osvojení slovní zásoby. Učitel by proto měl často a různými způsoby novou slovní zásobu opakovat (může vyrobit pomocí obrázků v učebnici pexeso, domino, na začátku a na konci každé hodiny slovíčka zopakovat apod.).

- 1.1 Studenti doplňují slovíčka ze zadání nahoře pod obrázky dolů, využívají přitom popisky s mezerami, které jsou pod každým obrázkem. Kontrolu provedou ve dvojicích tak, že popisky pod obrázky zakryjí a snaží se z paměti odpovědět na otázku „Kdo je to?“
- 1.2 Učitel studenty vyzve, aby odpověděli na otázky. Upozorní je, že cvičení nabízí více správných odpovědí. Ve cvičení se objevuje nové slovo *terorista*, předpokládáme ale, že toto slovo je mezinárodně srozumitelné. V opačném případě učitel nakreslí na tabuli panáčka s bombou a pomocí obrázku slovo *terorista* vysvětlí.
- 1.3 Učitel nejprve vysvětlí nová slova:
pomoc: nakreslí tonoucího panáčka, pak předvádí sám, že tone, a volá *Pomoc!*
volat: učitel nevzrušeným hlasem řekne *pomoc* a oznámí třídě: „Říkám pomoc.“ Pak hlasitě volá *pomoc* a třídě řekne: „Volám pomoc.“
 Učitel studenty požádá, ať ve dvojicích ústně popíší, co na obrázcích vidí. Potom studenti samostatně vyřeší cvičení tak, že k obrázkům přiřadí buď větu *Pomoc!*, nebo *Pomoc, zloděj!* Učitel se při frontální kontrole neptá jen na řešení, ale chce také znovu slyšet popis obrázku („Co je na obrázku?“). Nakonec studenty nechá zahrát situace pantomimicky: jeden student předvádí před třídou libovolnou ze sedmi situací a třída reaguje voláním *Pomoc!* nebo *Pomoc, zloděj!*
- 1.4 Aktivita navazuje na předchozí popisy obrázků a studenti při ní budou simulovat nahlášení trestného činu. Nejprve doplní informace do tabulky (písmeno obrázku, místo – např. Poštovní ulice, popis zloděje a kradeného předmětu) a ve dvojicích si svá řešení zkontrolují. Pak si učitel vybere jednoho studenta a před třídou s ním některou ze situací zahraje. Řekne, že je policista a že student teď telefonuje na policii. Pak napodobí zvonění telefonu, zvedne imaginární sluchátko a představí se („Policie České republiky“). Po skončení dialogu učitel zdůrazní, že student se musí nejprve představit, pak říct, že vidí zloděje a nakonec odříkat informace z tabulky. Nechá studenty, aby střídavě v úloze policisty a občana zahráli všechny situace. Studenty ve dvojicích prostřídá, aby spolu tatáž dvojice nehrála všechny dialogy.

- 1.5** Učitel studenty nechá samostatně spojit věty a obrázky, aniž by jim vysvětloval nová slova. Instruuje studenty, aby se orientovali podle slov, která už znají. Před kontrolou ve dvojicích učitel studenty požádá, ať si nejprve zkontrolují řešení a pak se pokusí vysvětlit si význam nových slov podle obrázků. Vzhledem k citlivosti témat by studenti ve dvojici měli být stejného pohlaví. Nakonec učitel provede frontální kontrolu a vysvětlí slova, se kterými si studenti nevědí rady:
- opilý*: když člověk pije alkohol, je opilý - špatně mluví, špatně chodí a chce spát
zabít: učitel napodobí bodnutí nožem a pak zavře oči, jako že umřel
nehoda: jedno auto najede rychle do druhého auta, lidi jsou zranění nebo mrtví
dálnice: dálnice je pro auta a autobusy, dálnice není pro lidi, na dálnici jedou auta a autobusy rychle
mrtvý: učitel zopakuje imaginární bodnutí nožem, umře a vysvětlí (Zabili mě, jsem mrtvý.)
nezaměstnaný: nemám práci, jsem nezaměstnaný
drogy: učitel uvede příklady (kokain, heroin, opium), naznačí nitrožilní aplikaci
znásilnit: muž chce mít ženu, ale žena ho nechce, muž je silnější a nakonec ji má
krást: zloděj krade
nevinný: člověk, který nezabije, neprodává drogy, nekrade a neznásilní, je nevinný, člověk, který zabije, prodává drogy, krade a znásilní, je vinný. Soudce říká, kdo je nevinný a kdo je vinný.
- 1.6** Učitel nejprve vysvětlí jen tato dvě nová slova:
- právo*: právo je to, co můžete dělat. Můžete v ČR kouřit? (ano) Kouřit je vaše právo.
zločin: zločin je to, co nesmíte dělat. Můžete v ČR zabít člověka? (ne) Zabít člověka je zločin.
 Cvičení má dvě části: nejprve se studenti seznámí s významem práv a zločinů tak, že spojí slova a obrázky. Učitel znovu zdůrazní, že nebudou znát všechna slova, že se ale mají orientovat podle slov, kterým už rozumějí. Studenti si znovu ve dvojicích zkontrolují řešení a učitel vysvětlí jen slova, kterými si nebudou jistí:
- demonstrovat*: když je špatný prezident, lidi demonstrují, když nemají práci, lidi demonstrují
pistole: nakreslí na tabuli
zbrojní pas: to je dokument na pistoli: jak se jmenujete vy, jak vypadá pistole, jaké má číslo
politika: učitel použije konkrétní příklad podle původu studentů
 Ve druhé části cvičení rozhodují studenti, co je a co není v ČR zločin. Učitel upozorní, že počet řádků odpovídá počtu správných řešení. Učitel před cvičením vysvětlí slova:
- dospělý*: nejsem dítě, jsem dospělý
občan: jsem občan ČR, protože bydlím v ČR a mám český občanský průkaz (učitel ho ukáže)
 Kontrolu provede učitel frontálně, protože studenti mohou v důsledku svého původu chápat práva a zločiny značně odlišně (např. muslimové nemusí schvalovat pití alkoholu, uprchlíci z represivních režimů mohou označit politické debaty za zločin). Učitel by v žádném případě neměl být příliš rezolutní v posuzování právních návyků studentů, na druhou stranu musí jasně pojmenovat práva a povinnosti platné v ČR. Nakonec mohou studenti porovnávat ve dvojicích ČR a svou zemi: „Může dospělý občan XY *mít psa*? Dospělý občan ČR může / nesmí ...“ Učitel napíše vzorový příklad na tabuli.
- 1.7** Opakování modálních sloves. Učitel studentům nejprve poskytne čas na rychlé přečtení vět a ujistí se, že všem slovům použitým ve cvičení rozumějí (žádné ze slov není úplně nové). Potom studenti doplní slovesa ve správných tvarech a zkontrolují si řešení s učitelem.
- 2.1** Studenti doplňují ženské podoby názvů povolání, učitel je se třídou frontálně zkontroluje hlasitým čtením. Klade přitom důraz na tvar *soudce*, *dělník* a *terorista*, ve kterých budou studenti pravděpodobně chybovat.
- 2.2** Učitel připomene termín *množné číslo*: vezme se stolu tužku, ukáže ji studentům a zeptá se: „Co je to?“ (tužka). Pak vezme ještě jednu a společně je ukáže studentům: „Co je to?“ (dvě tužky). Učitel napí-

še tvar jednotného a množného čísla na tabuli a zopakuje se studenty tvoření množného čísla. Pak nechá studenty doplnit koncovky ženských podst. jmen v druhém sloupci. Po vypracování nemusí učitel kontrolovat všechny tvary, zkontroluje ale množné číslo podst. jmen zakončených na –e.

Před spojením slov ve třetím a čtvrtém sloupci učitel zopakuje kategorie životnosti: ukáže na stůl a ptá se: „Co je to? Stůl žije nebo nežije? Je to mužský rod životný?“ Pomocí stejných otázek se pak učitel ptá na některého studenta: „Kdo je to? Pan Albert žije nebo nežije? Je to mužský rod životný?“ Nakonec požádá studenty, aby hledali množná čísla.

Při kontrole s celou třídou dbá učitel na to, aby při výslovnosti studenti měkčili souhlásky před –i. Jednu z dvojic (např. *řidič – řidiči*) napíše na tabuli pod už dříve napsaný vzor ženského rodu. Na závěr učitel studenty požádá, aby si zakryli mluvnický přehled, rozdělí je do dvojic a celé třídy se ptá: „Proč je tady množné číslo tužky a tady je množné číslo řidiči?“ Nechá studenty, aby si ve dvojicích zkusili jev vysvětlit (mužský rod životný má nové, jiné koncovky) a nakonec společně se studenty učitel jev shrne.

- 2.3** Mluvnický přehled jen znázorňuje vysvětlení, ke kterému studenti pod učitelovým vedením dospěli. Studenti doplní slova a s učitelem zkontrolují text mluvnického přehledu.
- 2.4** Cvičení, ve kterém se studenti musí rozhodnout mezi čtyřmi nabídnutými koncovkami množného čísla. Možno zadat jako domácí úkol.
- 2.5** Cvičení představuje dvě hláskové alternace, ke kterým dochází před –i. Zvolili jsme *r-ř* a *k-c*, protože jde o nejčastější změny, které se v lekci objevují. Učitel studenty vybídne, aby si do prázdných políček doplnili příklady z předešlého cvič. 2.4.
- 3.1** Studenti se v tomto cvičení naučí základní fráze, kterými lze reagovat na ohrožení. Před začátkem práce na cvičení se studenti rozdělí do dvojic a v nich dále na studenta A a B. Oba mají před očima osm obrázků, ale fráze jsou připojeny jen ke čtyřem z nich. Popsané obrázky se u studenta A a B liší, všechny fráze jsou uvedeny v záhlaví cvičení. Studenti se vzájemně ptají na chybějící věty a diktují si je. Učitel studentům zakáže si obrázky navzájem nějak zjednodušeně definovat (např. „obrázek A, první obrázek“ apod.), studenti se naopak snaží obrázky co nejlépe slovy popsat. Proto učitel na tabuli napíše vzorovou větu *Na obrázku ... je (muž / řeka / voda)*. Po kontrole ve dvojicích mohou studenti situace z obrázků hrát jako scénky a zbylí studenti ve třídě se snaží co nejrychleji uhádnout předváděnou situaci a zavolat frázi, která se v ní používá.
- 3.2** Studenti mají vložit věty okradeného občana do jeho rozhovoru s policistkou. Učitel nejprve nechá studenty, aby si samostatně přečetli jednotlivé věty. Studenti se jej pak zeptají na význam slov, kterým nerozumějí. Zcela novým slovem jsou *peníze*: učitel ukáže bankovky nebo mince. Studenti si zkontrolují řešení ve dvojicích. Učitel se po kontrole zaměří na osobní zájmena: nejprve přepíše na tabuli větu *Budeme ho hledat*, přečte ji nahlas a zeptá se: „Co znamená slovo *ho* v textu?“ Pokud budou mít studenti potíže s pochopením, učitel jim napoví: „*Ho* znamená zloděje, nádraží nebo vlasy?“ Stejným způsobem učitel uvede větu *Vy jste je měl dohromady?*, musí ale zdůraznit, že *je* není tvar slovesa *být*. Když studenti poznají, že zájmeno *je* zastupuje *peníze a doklady*, nakreslí učitel na tabuli přehled, ve kterém studentům shrne 1. a 4. pád zájmen *on, ona* a *oni*.
- 3.3** Studenti vybírají správnou odpověď ze tří možností. Učitel je upozorní na to, že se nemůžou orientovat jen podle tvaru zájmena, protože v takovém případě jsou formálně možné dvě odpovědi. Musí mít na zřeteli i hledisko významové. Učitel se znovu se vrátí k přehledu na tabuli, ukazuje na tvary 4. pádu a ptá se: „*Je* znamená jednotné nebo množné číslo? *Ho* znamená jednotné nebo množné číslo? *Ho* znamená mužský nebo ženský rod? *Ji* znamená mužský nebo ženský rod?“ Pak učitel přečte spo-

lečně se studenty první řádek cvičení, zopakuje zájmeno a zeptá se na mluvnické číslo. Pak se zeptá na mluvnické číslo nabídnutých možností, odmítne odpověď v jednotném čísle a podle významu vybere správnou možnost v množném čísle (*peníze*). Studenti pak pokračují samostatně, po vyřešení si odpovědi ve dvojicích zkontrolují a opraví.

- 3.4** Studenti doplní slova do mluvnického vysvětlení. V případě zájmen *ho* a *ji* jde o opakování, význam zájmena *je* byl částečně vysvětlen ve cvič. 3.2 a 3.3, studenti proto doplňují cvičení sami. Učitel provádí jen závěrečnou kontrolu a vysvětluje případné nejasnosti.
- 3.5** Studenti doplňují do dialogu zájmena. Před cvičením učitel vysvětlí nová slova:
taška: když jdeme nakupovat, potřebujeme tašku (nakreslí ji na tabuli)
zlatý: učitel ukáže na nějaký konkrétní zlatý předmět
 Učitel nechá studenty přečíst dialog a pak je požádá, aby doplnili do textu zájmena *ho* nebo *je*. Kontrolu provedou dva studenti tak, že dialog přečtou nahlas, zbylí studenti poslouchají a nesouhlasně zareagují pokaždé, když je některé zájmeno špatně doplněno.
- 4.1** Opakování slovních reakcí na ohrožení. Studenti doplní fráze k obrázkům, které znají už ze cvič. 3.1. Tentokrát není poskytnuta žádná nápověda, učitel ale před vypracováním cvičení může fráze ze cvič. 3.1 (*Pomoc! Bojím se! Běž pryč, nebo zavolám policii! Přestaňte! Pozor! To bude v pořádku. Co se stalo? Někdo mi ukradl peníze!*) zopakovat tak, že před třídou situace pantomimicky předvede a třída fráze znovu hádá. Při kontrole se učitel postupně ptá na všechny obrázky a na tabuli píše příslušné fráze.
- 4.2** Studenti hádají slova podle uvedených definic a vpisují je do křížovky. Správná odpověď je předjímana uvedením prvního písmena hledaného slova. Vyplnění křížovky je možné zadat jako domácí úkol, protože srozumitelné znění tajenky studentům ukáže, jestli doplnili správná slova.

10

Lekce 10: Léky a indikace

Než učitel začne s třídou tuto lekci, zopakujte slovíčka a fráze z lekce 2 „Zdraví a fyzický stav.“ Konkrétně jde o názvy částí těla, zdravotní potíže vyjádřené frázemi *Mám* + zdravotní problém a *Bolí mě* + část těla. Opakování uzavře předvedení dialogů mezi pacientem a lékařem, ve kterých studenti zopakovanou látku použijí.

- 1.1** Učitel nechá studenty individuálně spojit fráze s obrázky (Aleš – oči, Kamila – krev, Hana – horečka, Karel – deprese, Petr – průjem). Ve dvou frázích se sice objevují nová slova *průjem* a *teče mi krev*, ale učitel přesto požádá studenty, aby k obrázkům přiřadili alespoň ty věty, kterým rozumějí. Zbylé dvě fráze učitel vysvětlí při kontrole tak, že je přiřadí k obrázkům. Zatímco studenti pracují, učitel na tabuli napíše zájmena *mu*, *jí* a *ho*. Když studenti skončí, ukazuje učitel na známé obrázky a ptá se: „Jak se jmenuje?“ Co je *mu* / *jí*?“ Nakonec se studenti musí zeptat učitele: „Co je *mu* / *jí*?“ Po kontrole nechá učitel studenty procvičovat látku ve dvojicích: jeden přečte libovolnou frázi a druhý k ní podle obrázku přiřadí mluvčího (*To říká Hana.*).
- 1.2** Studenti mají přečíst věty a doplnit jméno mluvčího. Před začátkem cvičení učitel připomene slovo *asi*: napíše ho na tabuli, kolem něj nakreslí spoustu otazníků a řekne: „Je x hodin, já jsem tady ve škole, můj syn/dcera je teď asi doma,“ slovo *asi* řekne váhavě a tváří se nejistě. Učitel upozorní, že k některým pacientům ve cvičení patří víc než jedna věta. Studenti si svá řešení zkontrolují ve dvojicích. Nakonec učitel vyvolává studenty, nechává je číst jednotlivé věty a ptá se: „Proč to říká ... (Hana / Aleš)?“ Nutí tím studenty větu nějak přeformulovat.
- 1.3** Učitel ukáže na cvič. 1.2 a shrne: „Tady mluvili pacienti,“ ukáže na cvič. 1.3 a vysvětlí: „Tady mluví doktor. Se kterým pacientem mluví? Mluví s Karlem, nebo s Hanou?“ Tyto 7. pády jmen intonačně zdůrazní a napíše na tabuli jako vzory. Potom učitel vysvětlí nová slova:
led: voda v ledničce dělá led, může nakreslit rampouch
proti: lék proti bolesti: „Bolí mě hlava,“ chytí se za hlavu. Pak řekne: „Beru lék proti bolesti,“ spolkne imaginární tabletu a usměje se: „Nebolí mě hlava.“ Podobně zopakuje s příkladem *proti horečce*.
dozadu: dá ruku za hlavu a řekne: „vzadu“. Pak dá ruku za hlavu a ukazuje směr prstem: „Dozadu“. Studenti si řešení v párech zkontrolují, učitel dohlíží, aby používali celou frázi „Doktor mluví s ... (Kamilou).“
- 1.4** Učitel odkáže na cvič. 1.3: „Doktor mluví s Kamilou. Říká: Dejte hlavu dozadu.“ Učitel napíše rozkazovací způsob *dejte* na tabuli, k němu napíše rovnítko a spojení *musí dát* se zvýrazněným *-t*, takže příklad vypadá jako rovnice. Pak ukáže na cvičení a řekne „Kamila musí dát hlavu dozadu.“ Nechá studenty číst nahlas věty ze cvič. 1.3 a na tabuli vypisuje do sloupce tvary, které studenti budou převádět

do infinitivu, tzn. pouze rozkazovací způsoby *pijte, dejte, položte, přijďte, odpočívajte*. Za každý z těchto tvarů napíše rovnítko, vytečkuje místo na doplnění, které končí infinitivním *-t*. Požádá studenty, ať ve ústně dvojicích vytváří infinitivní tvary podle příkladu. Po chvíli si nechá od studentů infinitivy nadiktovat a zapisuje je na tabuli buď sám, nebo si zve studenty se správným řešením. Když jsou všechna řešení uvedena, učitel je rychle přečte a tabuli otočí nebo smaže. Studenti pak musí cvičení vyplnit a na tvary si znovu vzpomenout. Kontrolu provede učitel frontálně.

- 1.5** Učitel zopakuje frázi *Další, prosím*. Řekne třídě: „Jsem doktor,“ ukáže na svůj stůl a řekne: „Tady je moje ordinace.“ Vezme jednoho studenta ke stolu, předá mu imaginární recept (přitom dává instrukce k užívání léku, aby se třída dovtípila, že dává pacientovi recept), rozloučí se a pošle jej se znovu posadit. Pak se učitel vrátí ke svému stolu, s tázavým pohledem do třídy řekne „*Další, prosím*“ a gestem vyzve nejbližšího studenta, ať přijde ke stolu. Trvá na tom, aby jej nový pacient pozdravil (v nejhorším se zeptá třídy: „Co musí pacient říct jako první slova?“), proceduru zopakuje a znovu po rozloučení použije větu *Další, prosím*.

Po tomto představení fráze učitel studentům řekne, že musejí doplnit nejen věty ze cvič. 1.1 a 1.2, ale taky např. pozdrav. Studenti doplní pacientovu část rozhovoru a kontrolu provedou četbou dialogu ve dvojicích. Za domácí úkol může učitel studenty požádat, ať napíší dialog mezi doktorem a jakýmkoliv dalším pacientem ze cvič. 1.1.

- 2.1** Dříve než studenti začnou pracovat s učebnicí, napíše učitel na tabuli jen slova *lékárna* a *lékárnička*. Zeptá se studentů: „Co je to lékárna?“ Když mu studenti slovo vysvětlí, pokračuje: „Co je to asi lékárnička?“ Může nechat studenty dohadovat se mezi sebou nebo říkat návrhy, dbá ale na to, aby studenti používali v odpovědích slovo *asi*. Odpovědi zatím nehodnotí jako správné a nesprávné. Když je odpověď dost, odkáže učitel studenty na učebnici. Když mají studenti před očima obrázek lékárničky, učitel se jich znovu zeptá na význam slova a nechá si jej vysvětlit. Cílem je přimět studenty k co nejpodrobnějším vysvětlením, proto se učitel při vysvětlování tváří, jako že obrázku stále nerozumí.

Učitel studenty nakonec odkáže na následující stránku, kde je pokračování cvičení. Studenti v něm mají doplňovat slova *lékárna* a *lékárnička* do vět. Učitel naznačí, že studenti nebudou používat jen 1. pád, a proto řekne: „To je lékárna, ale já jsem v...“ a udělá pomlku, aby studenti doplnili tvar. Kontrolu provede se třídou frontálně, otázky psané kurzívou lze zadat jako domácí úkol. Při jeho kontrole může učitel studentům sdělit, že ti, kteří mají lékárničku v koupelně, dělají špatně, protože se léky kvůli vlhku a horku kazí.

- 2.2** Studenti pracují ve dvojicích, rozdělení na A a B. Před očima mají identické obrázky, každý z nich ale má popsáno jen pět z nich. Tyto popisky porovnají s řadou slov v zadání a podtrhnou si slova, která jejich popisky nezachycují. Na význam těchto podtržených slov se pak svého partnera ptají. Studenti si musejí vysvětlit významy neznámých slovíček, aniž by si je ukázali nebo uvedli pořadí obrázku. Učitel předvede úkol ve dvojici s vybraným studentem: požádá ho, ať se zeptá např. na desinfekci. Učitel pak ukáže studentům, jak postupovat: důkladně si prohlédne obrázek a poté ho popisuje: „Mám zraněnou ruku, ruka je špinavá, můžu být nemocný, potřebuju desinfekci.“ Studenti pokračují ve dvojicích, učitel kontroluje, že si práci s vysvětlováním neulehčují. Kontrolu provedou studenti sami ve dvojicích, učitel ale závěrečnou kontrolu provede frontálně a ujistí se tak, že studenti správně doplnili a pochopili všechny nové výrazy (*desinfekce, mast, prášky proti bolesti, tableta, antikoncepce, antibiotika, oční kapky*).

- 2.3** Konverzační cvičení, studenti hledají odpověď na uvedenou otázku. Mohou se např. všichni postavit, chodit po třídě a ptát se vzájemně: „Je XY lék? Proč ano? / Proč ne?“ Lékem nejsou *obvaz* a *náplast*. Učitel zkontroluje frontálně tak, že studenty vyvolává.

- 2.4** Studenti doplní do vět slova ze cvič. 2.2. Před vypracováním cvičení musí učitel vysvětlit nová slova:
moc: využije stupnice *málo – hodně – moc*. Nakreslí tři průřezy vanou, v prvním sedí panáček a vodu má sotva po kotníky (*málo vody*), ve druhém má panáček vodu po ramena a usmívá se (*hodně vody*), ve třetím voda přetéká z vany a panáček je vylekaný (*moc vody*)
rána: když jsem nemocný, mám nemoc, když jsem zraněný, mám ránu a ven z rány teče krev
užívat: užívat léky znamená brát léky, učitel připomene *používat*: úřednice používá v práci počítač znamená pracuje s počítačem (studenti by si mohli slovesa *užívat* a *používat* plést)
 Toto cvičení je možné zadat jako domácí úkol.
- 3.1** Mluvnický přehled zavádí nový termín *věta* a opakuje termíny *slovo* a *sloveso*, které jsme od sebe odlišili jako nadřazený (*slovo*) a podřazený (*sloveso*) pojem v lekcí 3 v mluvnickém přehledu 1.4. Studenti doplní napovězená slovíčka do prázdných míst. Pokud jim řešení dělá potíže, čtou pod učitelovým vedením text nahlas a učitel se u každé mezery ptá: „Co tady bude? *Slovo, sloveso* nebo *tři?*“ Odpovědi studenti s učitelem frontálně zkontrolují.
- 3.2** Učitel nejprve vysvětlí nová slova:
dávat pozor: nejprve učitel zopakuje význam *pozor* (vztyčí prst a varuje: „*Pozor!*“), pak vysvětlí na příkladu: „Když řídíte auto, musíte dávat pozor.“ – přitom se rozhlíží na všechny strany, tváří se soustředěně, zastíňuje si před sluncem dlaní oči apod.
zranit se: jsem zraněný a jsem doma, protože jsem se včera zranil v práci
kloub: kloub je rameno (krouží paži), kloub je koleno (ohýbá koleno)
 Cvičení lze vypracovat dvěma způsoby: buď si čtou studenti text potichu všichni najednou, nebo jej čte jeden z nich nahlas a ostatní poslouchají. V prvním případě si studenti samostatně přečtou text a odpoví na otázky pod ním. V druhém případě si text zakryjí, přečtou si nejprve otázky pod textem a odpovídají na ně podle informací, které zachytili z čteného textu. Kontrolu provedou studenti tak, že si kladou otázky vzájemně ve dvojicích a odpovídají na ně. Nakonec učitel se studenty text ještě jednou přečte a vysvětlí případné nejasnosti.
- 3.3** Toto cvičení je příprava na následný mluvnický výklad o spojování vět a o významu vybraných spojek. Studenti spojí dohromady části souvětí. Pokud je to možné, nepoužívají přitom text předchozího cvičení, ale snaží se pracovat z paměti. Při kontrole cvičení je nutné, aby studenti odpovídali na učitelovy otázky celou větou (*Proč je dobré mít doma léky proti bolesti v krku? Je dobré mít doma léky proti bolesti v krku, protože horečka je často s kašlem.*). V případě souvětí začínajících *Když* neodpovídá pořadí vět studentovy „odpovědi“ aktuálnímu členění výpovědi na jádro a východisko (*Kdy je dobré mít doma léky proti průjmu? Když nejíme doma, je dobré mít doma léky proti průjmu.*). Toto hledisko však pomíjíme kvůli zjednodušení.
- 3.4** Studenti navážou na cvič. 3.3 a tvoří otázky na v něm obsažená souvětí. Před začátkem práce obrátí učitel pozornost třídy na uvedené příklady. Ukáže na první souvětí ze cvič. 3.3 a ptá se: „*Je dobré mít doma léky proti bolesti v krku* je první věta nebo druhá věta?“ (první). Ukáže na příklad ze cvič. 3.4 a pokračuje: „V otázce s *proč* používáme první nebo druhou větu?“ (první). Stejným způsobem upozorní studenty, že u uvedených souvětí začínajících *Když* se otázka tvoří z druhé věty. Studenti budou pravděpodobně chybovat ve slovosledu, ale tyto chyby může učitel přehlížet, pokud jsou otázky utvořeny pomocí správných vět. U třetí otázky učitel opraví studenty, pokud podmět *děti* nechali v druhé větě.
- 3.5** Mluvnický přehled je věnován rozdílu mezi vztahem příčinným (*protože*) a podmínkovým (*když*). Před doplněním slov do přehledu učitel zopakuje sloveso *spojit*, aby si studenti uvědomili, že jde jen o jiný tvar už známého tvaru *Spojte!*. Zopakuje také slovíčko *dohromady* (spojí ruce). Studenti doplní slova do textu, učitel pak s nimi text nahlas přečte a pomocí obrázků s „rozcestníky“ *když* a *protože* rozdíl

mezi spojkami vysvětlí: „*Když* říká, co může být: Když mám čas, jdu na procházku nebo dlouho spím. *Protože* říká, co je: Mám dobrou práci, protože jsem pracovitý.“ Spíše než vysvětlování slovy pomůže práce s obrázky.

- 3.6** Na základě „rozcestníků“ teď studenti rozhodují, ke kterému obrázku patří souvětí s *protože* a ke kterému s *když*. Studenti pracují samostatně, zkontrolují svá řešení nejprve ve dvojicích a pak s učitelem.
- 3.7** Studenti popíší obrázky souvětími s *když* a *protože*. Učitel jim poskytne dostatek času a uzná jako správné každé logické souvětí, které alespoň vzdáleně odpovídá obrázkům (např. *Mám depresi, protože můj nadřazený je zlý. Když jsem na večírku, rád tancuju. Když jsem nemocný, hodně spím. Potřebuju obvaz, protože mi teče krev z nosu, apod.*). Je vhodné, aby část obrázků studenti popsali ve škole. Pokud v těchto popisech použili *když* a *protože* bezchybně, zadá učitel popis zbývajících obrázků pomocí souvětí jako domácí úkol.
- 4.1** Cvičení funguje jako asociační řetěz. Studenti si musejí vybavit co nejvíce slovíček významově spjatých se slovem *lékárna*. Učitel studentům vysvětlí princip hvězdy, k jejímž hrotům mají doplňovat slovíčka. Učitel nakreslí hvězdu na tabuli a ptá se třídy: „Co znamená lékárna?“ Ukazuje na příklady v učebnici a říká: „Lékárna znamená prášky proti bolesti, lékárna znamená mast, co ještě znamená lékárna?“ Když studenti pochopí a doplní několik správných slov, učitel je nechá pokračovat samostatně. Řešení si studenti zkontrolují ve dvojicích.
- 4.2** Učitel studentům zopakuje, že mají doplnit nabídnutá slova do textu. Po samostatném vypracování úkolu studenti zkontrolují svá řešení nejprve ve dvojicích, pak jedna dvojice přečte rozhovor nahlas. Učitel vysvětlí nová slova:
doplatit: v obchodě platíte, v lékárně neplatíte, když máte recept. Někdy ale máte recept a musíte něco málo platit: máte recept na lék, který stojí 120 Kč. Vy neplatíte 120 Kč, vy doplatíte 10 Kč.
po jídle: nakreslí na tabuli plný talíř, nad který napíše údaj *To je jídlo v x hodin*, Před jídlem je v x hodin, po jídle je v x hodin.
v poledne: ve 12:00
 Poté jednotlivé dvojice pokračují v samostatném čtení dialogu, při kterém si vyměňují role lékárnice a Petra. Na závěr mohou dvojice studentů hrát dialog pro třídu jako představení.
- 4.3** Cvičení uvádí rozhovor ze cvič. 4.2 se zamíchaným pořadím vět. Učitel studentům vysvětlí, že to je ještě jednou dialog 4.2, že se ale nesmí na předchozí stranu dívat a že mají z paměti označit věty tak, jak jdou po sobě. Studenti začnou od první vyznačené věty. Na závěr si studenti svá řešení samostatně porovnají s předchozím cvičením.
- 4.4** Učitel studentům nejprve řekne, že text je jako informace, které čteme na léku. Upozorní je, že nebudou mnoha slovům rozumět a že to je v pořádku. Současně zdůrazní, že studenti budou rozumět tomu, čemu rozumět potřebují. Po textu záměrně nenásledují vysvětlivky ze cvič. 4.5, ale otázky testující porozumění textu. Je to proto, aby si studenti vyzkoušeli orientaci v příbalových informacích bez dokonalého porozumění. Otázky jsou formulovány tak, aby studenti dokázali správně odpovědět alespoň na polovinu z nich, a získali tak sebedůvěru.
 Učitel se studenty nahlas přečte otázky k textům a vysvětlí případné nejasnosti, nevysvětluje pouze slova uvedená v uvozovkách. Otázkám musejí studenti dokonale rozumět. Pak učitel nechá studenty na otázky odpovědět a zkontroluje frontálně odpovědi *ano* / *ne*. Potíže při porozumění může působit věta o řízení auta a užívání léku současně, učitel *nežádoucí účinky* v takovém případě vysvětlí: „Dnes beru lék a řídím auto a nemám problém, řídím dobře. Paní X dnes bere lék a řídí auto a řídí špatně, protože je unavená. Já nejsem unavený, ona je unavená - někteří lidé mají problém dobře řídit auto a užít“

vat lék.“ Na závěr se studenty přečte nahlas text napodobující příbalový leták a vysvětlí nejasnosti:

vnitřní: je uvnitř, není venku

tlumí: dělá (bolest) menší

použitelné: dobré, není špatné, můžeme užívat

uchovávejte mimo dosah: daleko

dávkování: znamená „kolik“ a „jak často“

nežádoucí účinky: co není dobré

nevolnost: je mi špatně

lékař: doktor

- 4.5** Cvičení opakuje důležité fráze ze cvič. 4.4. Studenti je musejí spojit s vysvětleními v pravém sloupci. Opírají se přitom o vysvětlení významů nových frází a slovíček, která následovala po cvič.4.4. Studenti pracují samostatně a zkontrolují frontálně s učitelem.
- 4.6** Nejprve si musejí studenti zakrýt předchozí cvičení. Pak doplní chybějící písmena do slov. Po frontální kontrole pracují ve dvojicích a vysvětlují si významy frází tak, že se střídavě ptají a odpovídají si: „Co to znamená *k vnitřnímu užití?*“ „To znamená, že lék jím nebo piju.“

11

Lekce 11: Koníčky a počasí

- 1.1** Učitel zopakuje význam slov, která sice nejsou nová, ale která jsou klíčová pro porozumění jednotlivým textům. Učitel slova napíše na tabuli a studenti si je ve skupinkách vzájemně vysvětlují: *chodit, plavky, umět něco dělat, hudba, používat, krátký, zvu na návštěvu, peníze, břicho, žít, mít na sobě, tričko, trenýrky, pantofle, víkend, počítač*. Slova, jejichž význam si nikdo nevybaví, nakonec vysvětlí učitel. Po vysvětlení studenti čtou texty se jmény a přiřazují je k obrázkům. Kontrolu provede učitel frontálně, odpovědi si nechává zdůvodňovat: „To je Alena. Proč je to Alena? Protože Alena má plavky.“ Nová slovíčka učitel nevysvětluje (viz cvič. 1.2), upozorní pouze na spojení: *chodit běhat a chodit plavat*: uvede infinitiv a 1.os.jedn.č. *plavat, plavu* (napodobuje rukama styl prsa), pak nakreslí na tabuli schematický domeček a opodál bazén. Vysvětlí: „To je můj dům, to je bazén,“ a nadepíše slova nad obrázky. Pak pokračuje: „Každý den chodím plavat: jsem doma, pak jdu do bazénu, v bazénu plavu, pak jdu domů. Chodím plavat znamená, že nemám bazén doma.“ Stejným způsobem vysvětlí učitel spojení *chodit běhat*, namísto bazénu použije jako příklad park. *u počítače odpočívám* znamená, že jsem před počítačem a používám ho, ale nepracuju. Na závěr přečtou vybraní studenti texty nahlas pro celou třídu.
- 1.2** Učitel s pomocí příkladu v učebnici studentům vysvětlí, že mají spojovat nová slova s jejich vysvětlením. V zadání je použito nové slovo *věta*, kterému je věnován výklad dále. Pokud se studenti učitele na slovo zeptají, učitel jen řekne, že vlevo stojí slova a vpravo stojí věty. Před řešením úlohy učitel upozorní, že část a) odpovídá textu a) atd. a že studentům pomůže, když si před řešením každého oddílu text znovu přečtou, a prohlédnou si odpovídající obrázek. Texty jsou psány tak, aby byli studenti s pomocí známých slov, kontextu a obrázků schopni cvič.1.2 samostatně vyřešit. Učitel zadává řešení částí a) – e) postupně a po vypracování každé části hned následuje kontrola. Po této kontrole si mohou studenti každý text znovu přečíst a ujistit se, že vysvětlení jsou správná.
- 1.3** Učitel studenty požádá, ať doplní zleva doprava výrazy s významem četnosti. Ukáže na slovo *NIKDY* a ptá se: „Jak často? Nikdy“ a odmítavě mávne rukou úplně při zemi. Pak ukáže na příklad s doplněným slovíčkem a znovu se ptá: „Jak často? Někdy“ a udělá nové gesto, při němž pravou ruku dá trochu výš nad úroveň předešlého *nikdy*. Aktivitu učitel opakuje a ruku posouvá nahoru, až v nejvyšším bodě řekne současně s posunkem *KAŽDÝ DEN*. Po vyplnění prázdných políček učitel se třídou cvičení zkontroluje. Ačkoliv je výraz *často* relativním pojmem, lze doporučit následující pořadí: *nikdy – někdy – dvakrát za měsíc – často – jednou za týden – každý den*.
- 1.4** Učitel se nejprve zeptá studentů, jaké znají koníčky. Pokud mají studenti potíže nějaké vyjmenovat, odkáže je znovu na cvič. 1.1, ať v textech podtrhnou všechny koníčky (*rada tancuju, sport, chodím běhat, chodím plavat, jdeme hrát fotbal, jdu do kina, hrát na kytaru, počítač, vaření, hudba*). Pak se učitel ptá znovu a navržené koníčky píše na tabuli (neomezuje se jen na návrhy vycházející z textů). Poté se vrátí ke cvič. 1.4 a s vybraným studentem jeden sloupec dotazníku vzorově vyplní. Zeptá se ho

na jméno, názorně ho nadepíše do horního políčka, pokládá mu otázky jednu po druhé, nakonec si vymění úlohy (své odpovědi pak učitel může napsat na tabuli jako vzor *Mými koníčky jsou ...*, *Ano, sport je mým koníčkem*, *Ano, chodím plavat jednou / dvakrát ... za týden*. Studenti dotazník vyplňují tak, že chodí po třídě a předkládají dotazník spolužákům, dokud nemají vyplněné všechny čtyři sloupce. Učitel položí otázky ještě jednomu studentovi, odpovědi si poznačí a pak kontroluje průběh aktivity a opravuje chyby.

Při kontrolování práce ve dvojicích učitel netrvá na tvaru 7. pádu *mým koníčkem* jako na jediném správném. Pokud tedy studenti začnou spontánně používat 1. pád, neopravuje je, ale po aktivitě jim vysvětlí, že tvar 7. pádu používají lidé v televizi a tvar 1. pádu v běžném hovoru. V učebnici je zvolen tvar 7. pádu jako základní proto, že si jeho používáním studenti připomenou 7. pád podst. jmen a nově se setkají se 7.p. zájmena *můj - mým*. Na tento tvar je učitel výslovně upozorní, aby si studenti uvědomili vztah *můj - mým*, a v jiných situacích se 7. pád nesnažili tvořit analogicky (*můj - můj*).

Otázky v dotazníku jsou formulovány podobně jako zadání příkladů v učebnici, a tak si studenti při cvičení vykájí. Studenti by ale měli být připraveni používat mezi sebou důvěrnější styl, jak ostatně téma koníčků nepřímou implikuje. Proto učitel aktivitu po chvíli přeruší, napíše na tabuli vzorové otázky v 2. os.jedn.č. (*Jaké máš koníčky? Je tvým koníčkem vaření? Chodíš někdy ...?*) a požádá studenty, ať při dotazování dalších osob používají tyto tvary.

Po vyplnění dotazníku přečte učitel třídě informace z dotazníku o druhém z dotazovaných studentů. Doplní přitom do vzorové věty na tabuli tvary zájmena *on/ona* a 3. os.sg slovesa *chodit*: *Jeho / jejími koníčky jsou ...*, *Sport je / není jeho / jejím koníčkem*. *Chodí někdy plavat*. Studenti pak stejným způsobem povyprávějí svému sousedovi o spolužácích. Učitel přitom prochází třídou a opravuje chyby.

- 2.1** V tomto cvičení studenti doplní slova do volných míst v textu. Doplněná slova nejsou nově probíranými slovíčky z lekce 11. Učitel třídu upozorní, že cvič. 2.1 – 2.5 je opakování textů ze cvič. 1.1. Až na cvič. 2.4, ve kterém se mění rod mluvčího, lze všechna tato cvičení zadat jako domácí úkol, který si mohou studenti jednoduše zkontrolovat doma porovnáním s texty z 1.1.
- 2.2** Studenti doplňují správné pády, které byly v předchozích lekcích probírány: 1., 2., 4. a 6. pád.
- 2.3** Doplnění spojky. Nová spojka *a tak* se ve cvičení neobjevuje, protože jí je věnován samostatný výklad později.
- 2.4** Cvičení na shodu přičestí minulého času a tvaru *rád* v ženském rodě. Učitel řekne studentům, ať nepoužívají osobní zájmeno a ať kladou pomocné sloveso na druhé místo (druhá pozice pomocného slovesa ve větě byla probírána ve 3. lekci). Při frontální kontrole učitel vyvolává studenty, aby nahlas četli řešení. Učitel správná řešení píše na tabuli a komentuje: „Vařila jsem - v minulém čase stojí sloveso *být* jako druhé.“
- 2.5** Studenti skládají věty z uvedených slov. Musejí časovat slovesa a správně skloňovat podstatná jména a zájmena. Toto cvičení využívá vět z textu 1.1 e). Pokud jej tedy studenti řeší během výuky, požádá je učitel, aby do původního textu nenahlíželi.
- 2.6** Opakování časování v přítomném čase. Učitel musí znovu zdůraznit, že studenti nemají používat osobní zájmena. Cvičení je vhodné jako domácí úkol.
- 2.7** Opakování časování v minulém čase. Učitel znovu upozorní, že studenti nemají používat osobní zájmena a že pomocné sloveso musí stát na druhém místě ve větě. Cvičení je vhodné jako domácí úkol.
- 2.8** Opakování časování v budoucím čase. Učitel musí znovu zdůraznit, že studenti nemají používat osobní zájmena. Cvičení je vhodné jako domácí úkol.

- 3.1** Před prvním čtením textu učitel se studenty zopakuje telefonní dialogy probírané v Manuálu I: *Tady XY, Můžu mluvit s panem ... , Moment, předám, chcete něco vzkázat? Zavolám později.* Opakování může vypadat například tak, že učitel jednotlivé věty telefonního hovoru napíše na lístečky, rozdá studentům a ti je musí seřadit podle logické posloupnosti.

Učitel nejprve nechá studenty přečíst si potichu a samostatně první dialog a odpovědět na otázky, které se k němu vztahují. Po kontrole odpovědí vysvětlí učitel nová slova:

a tak: učitel na tabuli nakreslí (jako v lekci 10) tři sbíhající se cesty, na jedné z nich sluníčko a vpravo od onich běžícího panáčka. Pod ně nakreslí sluníčko a vpravo od něj běžícího panáčka. Pak učitel ukáže na horní obrázek a řekne: „Veronika nechce sportovat (ukáže na panáčka a přeškrtně ho), protože je venku horko.“ (mezi panáčka a cesty nakreslí směrůvku ukazující zpět na sluníčko, tzn. zprava doleva). Pak ukáže na spodní obrázek a řekne: „Venku je horko (ukáže na sluníčko), a tak Veronika nechce sportovat (ukáže na panáčka, přeškrtně ho a mezi sluníčko a panáčka nakreslí směrůvku ukazující od sluníčka dopředu k panáčkovi, tzn. zleva doprava). Dále nevysvětluje, protože spojovacímu výrazu *a tak* se věnuje výklad později. Spojovací výraz *a proto* ve výkladu záměrně pomíjíme, aby studenty nepletla tvarová podobnost mezi *protože* a *a proto* a aby se tak studenti plně soustředili na významový rozdíl spojovacích výrazů.

bazén: učitel slovo užité v souvislosti s cvič. 1.1 znovu připomene: „Bazén je jako velká vana.“

dávají film: Češi neříkají „v kině je film“, ale „v kině dávají film“

bruslit: učitel nakreslí panáčka s kolečky pod botami, může také nakreslit krasobruslařské brusle. Vzhledem k popularitě inline bruslí jsme zvolili bruslení jako letní aktivitu, necháváme na učiteli, jestli představí bruslení také jako zimní sport

Jsi pro?: učitel se obrátí na některého studenta a oznámí mu: „Ty a já půjdeme zítra do kina. Jsi pro?“

Pokud student nepochopí, obrací se učitel se stejnou nabídkou postupně na ostatní studenty, dokud ji některý z nich nepřijme. Pak učitel třídě vysvětlí, že *jsi pro* znamená tázavé *ano?* Učitel také uvede tvar v množném čísle - *Jste pro?*

Studenti si sami potichu přečtou druhou část dialogu a odpoví na otázky. Po kontrole odpovědí učitel vysvětlí nová slova:

prší: učitel nakreslí na tabuli mráček a padající kapky vody

nechceš (něco dělat)?: učitel vysvětlí, že otázka s *nechceš* vlastně znamená *chceš* a obě možnosti napíše na tabuli. Zdůrazní ale, že otázka s *nechceš* je méně naléhavá. Udělá to tak, že přistoupí k některému ze studentů, tváří se neutrálně a zeptá se ho: „Chceš jít do kina?“. Než student stačí odpovědět, chytí ho učitel za ramena, zatřepe jím a o poznání hlasitěji zopakuje otázku: „Chceš jít do kina?!“. Učitel přistoupí k tabuli, ukáže na napsané *chceš* a řekne: „*Chceš* může znamenat, že jsem protivný“. Pak se učitel posadí za svůj stůl, usmívá se na třídu a jiného ze studentů se přívětivě zeptá: „Nechceš jít do kina?“ Znovu se vrátí před tabuli a řekne: „*Nechceš* je milejší než *chceš*.“ Pak učitel uvede příklady pro odpověď kladnou (ano, chci) i zápornou (ne, nechci).

Zdrobněliny jmen stejně jako význam kolokviálních výrazů *pa, jo* a *dneska* učitel označí za slova používaná mezi kamarády a uvede jejich nepříznamová synonyma. Na závěr čtou studenti dialogy ve dvojicích.

- 3.2** Studenti doplňují s pomocí obrázků slovíčka a fráze, které byly užity v dialozích 3.1 (nejen ty nově užité!). Pokud studentům nebude stačit obrázková nápověda, učitel jim poradí, ať si dialogy znovu pomalu přečtou a hledají slovíčka podle grafické nápovědy.

- 3.3** Studenti přiřadí čísla k větám podle jejich posloupnosti. Kontrolu provede učitel hlasitým čtením s celou třídou tak, že studenty postupně vyvolává. Poté si od třídy nechá znovu vysvětlit nová slovíčka a fráze. Nakonec se učitel třídy znovu zeptá, jaké koníčky znají. Vyžaduje, aby v označení koníčku vždy stálo sloveso (tzn. nikoliv *počítač*, ale *hrát počítačové hry*), a spojení píše na tabuli (z dvojice *jít / chodit* + infinitiv volí *jít: jít plavat*). Nad ně nadepíše vzorovou otázku *Zítra budeme / půjdeme ... , jsi pro?* a nechá studenty, aby chodili po třídě a vzájemně si navrhovali činnosti. Po chvíli učitel aktivitu zastaví, vzorovou větu nahradí otázkou *Nechceš...?* a nechá studenty pokračovat.

- 3.4** Studenti se snaží ve dvojicích vybavit si dialogy ze cvič. 3.1 a úryvky dialogů zapsat. Pomoci jim mají obrázky, které dialogy shrnují. Učitel poskytne třídě dostatek času na přípravu, ale dbá na to, aby studenti nelistovali zpátky na dialog 3.1, a nechá je rovněž zakrýt cvič. 3.3. Vybrané dvojice pak dialog přečtou celé třídě. Poté se učitel třídy zeptá, jestli jsou Ondřej a Veronika kamarádi a která slova znamenají, že jsou kamarádi (oslovení *Ondro, Verčo, tykání, ahoj, dneska, pa, jo*). Učitel studentům řekne, že Veronika a Ondřej jsou kolegové, Ondřej má Veroniku rád, ale zná ji málo. Požádá je, ať ve dvojicích znovu zahrajou první dialog, ale tentokrát ve zdvořilé podobě. Zeptá se proto, která nová slova budou studenti muset používat (vykání, *dobrý den* apod). Vybrané dvojice na závěr dialog znovu zahrajou.
- 4.1** Studenti samostatně doplňují slova pod obrázky. Orientují se přitom podle napovězených písmenek. Učitel zkontroluje frontálně s celou třídou tak, že si připraví zvětšeniny obrázků z učebnice. Při kontrole je studentům ukazuje a ptá se: „*Jak je venku?*“ a nechává studenty hromadně odpovídat. Poté rozdá proužky papíru, kterými si studenti zakryjí popisky v učebnici a pokračují s aktivitou ve dvojicích tak, že jeden klade otázku a ukazuje na některý z obrázků, zatímco druhý podle obrázku odpovídá. Ve svých úlohách se střídají.
- 4.2** Učitel nejprve upozorní třídu na novou otázku *Jaké bude zítra počasí?*, která se vztahuje do budoucna, zatímco *Jak je venku?* se týká stávajícího počasí. Tento protiklad je vytvořen záměrně proto, že fráze *Jaké bude zítra počasí?* je spojena se zpravodajstvím o počasí, u něhož se studenti setkají s přesnějším vyjadřováním než u nezávazného povídání o počasí. Cvičení opakuje slovní zásobu týkající se počasí. Opakovaná slovíčka studenti buď znají už z dřívějšíka (*zima, horko*), nebo se s ní setkali v předešlém cvičení. Studenti spojují věty a obrázky v prvních dvou sloupcích, pak ve druhých dvou sloupcích. Kontrolu provedou studenti ve dvojicích. Po kontrole může následovat ústní drilové cvičení na přítomné a budoucí tvary sloves pojmenovávajících počasí: studenti sedí v kruhu, začínající student si v duchu vybere některou z nových frází a vysloví ji v přítomném čase (např. *Dnes prší*). Po jeho levici sedící student naváže v budoucím čase *Dnes prší a zítra bude taky pršet*. Další student po levici si vybere zase novou frázi v přítomném čase, kterou po zopakování předchozích frází připojí atd. Učitel před touto aktivitou musí studentům sdělit, že slovo *taky* bude vždy následovat po tvaru *bude*: *Zítra bude taky tma, Zítra bude taky svítit slunce*.
- 4.3** Studenti pracují s mapou ČR, nad kterou je nadpis *Předpověď počasí na úterý 2. září*. Učitel třídě sdělí, že *předpověď počasí* říká, jaké bude zítra počasí. Na mapě jsou pomocí bodů a jmen vyznačena města. Učitel rozdělí třídu do dvojic a studenty ve dvojicích na A a B. Student A si zakryje text a obrázky studenta B, student B si zakryje text a obrázky studenta A. Pak dá učitel studentům pokyn, aby používali symboly ze cvič. 4.2, a poskytne jim přibližně minutovou lhůtu na jejich poslední zopakování. Pak do dvojic rozdá fotokopie symbolů z 4.2 bez popisků. Studenti si střídavě diktují počasí v jednotlivých městech. Diktující nahlas přečte první větu své předpovědi a čeká, až spolužák ukáže na fotokopii správný symbol. Ten pak oba na mapu přikreslí a vystřídají se. Na závěr může učitel studenty seznámit také s kolokviálnější variantou fráze *Jaké bude zítra počasí?* - *Jak bude zítra?*
- 4.4** Učitel odkáže na cvič. 4.3 tak, že se ptá celé třídy: „Ve kterém městě bude zítra ... (pršet)?“ Pak některého ze studentů požádá, aby přečetl zadání, a poté studentům znovu připomene, že předpověď v 4.3 platí pro 2. září a ve cvič. 4.4 je 1. září. Pak učitel přečte první příklad z cvičení (*Když bude zítra pršet, ... Když zítra nebude pršet, ...*) a znovu se studentů zeptá: „Ve kterém městě bude zítra pršet?“ Studenti odpoví nabídnutým řešením. V případě dotazů na slovosled ve větách se slovem *zítra* (*Když bude zítra pršet / Když zítra nebude pršet*) učitel studenty ujistí, že se při jiném slovosledu nedopouštějí chyby. Kontrolu provede frontálně se třídou tak, že nechává číst studenty věty nahlas a řešení vyžaduje v podobě *Lidé*

si povídají v

- 4.5** Učitel studentům ukáže, že s řešením musí začínat od druhé věty souvětí. Přečte nahlas druhou větu ve vzorovém příkladu (*a tak uklízím byt*) a pak studentům názorně prstem ukáže, že hledá nahoře ve cvič. 4.4 podobnou větu. Tu pak nahlas přečte (*budu uklízet byt*). Dále nahlas uvažuje: „Když bude ZÍTRA pršet, budu ZÍTRA uklízet byt. DNES uklízím byt, aha! DNES PRŠÍ, a tak uklízím byt.“ Učitel poskytne studentům dostatek času na řešení a pokud cvičení působí studentům obtíže, nechá je pracovat ve dvojicích nebo vypracovává příklady s nimi. Kontrolu provede tak, že vyvolaní studenti čtou jednotlivá souvětí a učitel na tabuli znázorňuje jejich význam pomocí šipek. Ty kreslí tak, že ukazují zleva doprava na důsledek, jak tomu bylo při vysvětlení spojky *a tak* ve cvič. 3.1.
- 4.6** Studenti spojují souvětí s významem příčinným a důsledkovým. Po kontrole lze cvičení rozšířit tak, že učitel připraví piktogramy znázorňující významy jednotlivých vět v souvětích (kapky deště, smeták, kbelík a hadr, mlha podle obr. z cvič. 4.1, dvě nabouraná auta, teploměr se rtutí nad nulou, kráčející panáček, sluníčko a teploměr se rtutí na 18°C, panáček na kole). Studentům pak piktogramy buď rozdá do dvojic, nebo piktogramy připevňuje na tabuli a mezi ně kreslí „příčinnou“ (zprava doleva) nebo „důsledkovou“ (zleva doprava) šipku tak, jak jsou významy zachyceny v mluvnickém odd. 4.7. Studenti podle piktogramů tvoří věty.
- 4.7** Studenti doplní napovězená slova do mluvnického vysvětlení. Protože považujeme význam příčiny a důsledku za velmi důležitý a přitom na úrovni A1 těžko vysvětlitelný, zvolili jsme kombinaci zjednodušeného vysvětlení („větší“ a „menší“ informace) a názorných obrázků. Slovní vysvětlení *Když používáme „protože“, informace ...* by ale mělo tvořit jen přídavek k vizuálnímu vysvětlení, a proto je ve zvláštním rámečku uvedeno až pod obrázkem. Pokud navzdory těmto dvěma přístupům bude významový rozdíl příčiny a důsledku studentům nejasný, neměl by se učitel snažit jej za každou cenu vysvětlit v probíhající hodině. Lépe bude, když se k příčinnému a důsledkovému souvětí opakovaně vrátí i v dalších hodinách.
- 4.8** Drilové cvičení, v němž studenti doplňují spojovací výrazy. Možné zadat za domácí úkol. Jako rozšíření úkolu může učitel studenty požádat, ať význam každé věty nakreslí jako obrázek. Ty pak budou studenti v příští hodině přiřazovat k souvětím ze cvič. 4.8, která si budou v různém pořadí předčítat ve dvojicích.
- 4.9** Studenti doplní spojky, kontrola proběhne hlasitým čtením. Cvičení je možné zadat jako domácí úkol.
- 5.1** Učitel studenty požádá, ať si zakryjou text v učebnici (obrázky pod textem ale zůstanou odkryté) a říká: „Jste doma a posloucháte rádio. V rádiu jsou zprávy a předpověď počasí. Dívejte se na obrázky. Bude odpoledne počasí A, nebo B? Bude zítra počasí A, nebo B?“ Potom čte dvakrát nahlas předpověď. Po prvním čtení nechá studenty, aby si porovnali svá řešení, a nakonec s nimi odpovědi zkontroluje. Při kontrole obrázků s počasím A, nebo B kreslí na tabuli symboly pro počasí, kterými jsou zachycena nová slova, a ptá se: „Které slovo v textu znamená ten obrázek?“ Správné odpovědi nad symboly nadepíše. Na závěr učitel studenty upozorní, že tato slova se používají ve zprávách v rádiu a v televizi a že stačí, když jim studenti budou rozumět. Učitel také studentům na mapě ukáže, které části ČR se říká *Morava*.
- 5.2** Studenti spojují nová slovíčka se staršími frázemi, které v lekci 11 používali. Učitel je před prací upozorní, že jim pomůžou popsané symboly na tabuli. Kontrolu provede učitel s celou třídou frontálně. Stupňující se intenzita některých meteorologických jevů je zachycena v přehledu slovní zásoby pomocí matematického znaménka „více než“: Je jasno. > Je polojasno. > Je zataženo. Učitel studenty na tento význam upozorní.

12

Lekce 12: Silniční provoz

V této lekci se studenti setkají s množstvím nové slovní zásoby. Učitel proto nesmí zapomínat slovní zásobu často opakovat pomocí různorodých aktivit. V souvislosti se slovní zásobou pojmenovávající různé činnosti vykonávané u benzínové pumpy a v autoopravně se v lekci objevuje mnoho dokonavých sloves. Užívání jejich nedokonavých protějšků by bylo komunikačně nenáležitě (*Potřebuju opravovat auto. Musíš mýt přední sklo a světla.*). Ačkoliv je užití dokonavých sloves v lekci vázáno na modální slovesa nebo fráze, v přehledu slovní zásoby jsou uvedena zaběhlým způsobem, tzn. ve tvaru infinitivu a 1. a 2. os. jedn. čísla. Na jejich zvláštní charakter je tedy upozorněno alespoň tak, že jsou popsána jako slovesa znamenající budoucí čas.

- 1.1 Učitel dá třídě pokyn, ať si zakryje cvič. 1.2, protože v něm jsou všechna uvedená slovíčka zpodobněna. Studenti si nejprve samostatně projdou slovíčka a podtrhnou ta, která jsou pro ně nová (*přechod, chodec, cyklista, motorka, silnice, křižovatka, semafor, benzin, nafta, autoopravna*). Význam známých slovíček si pak ve dvojicích názorně předvádějí: mohou je vysvětlit slovně, mohou je pantomimicky předvést, mohou slovíčko nakreslit. Všechny tyto možnosti učitel předvede. Když studenti skončí, zkontroluje učitel správné porozumění tak, že si známá slovíčka nechá od vyvolaných studentů vysvětlit.
- 1.2 Studenti do obrázku s neúplnými popisky doplňují hlásky podle vzorů ze cvič. 1.1. Kontrolu provedou studenti sami ve dvojicích porovnáním popisek.
- 1.3 Studenti doplňují slovíčka z předchozího cvičení do křížovky a učitel nakonec tajenku zkontroluje: *křižovatka*.
- 1.4 Opakování pádů podstatných jmen po předložkách. Před vypracováním cvičení si musí studenti zakrýt obrázek ve cvič. 1.5. Studenti nejprve doplní správné pádové tvary a řešení s učitelem hromadně zkontrolují. Pak je učitel rozdělí do dvojic a ve dvojicích na studenty A a B. Studenti A si nalistují úvodní obrázek 1.2, studenti B budou dál používat cvič. 1.4 (cvič. 1.5 zůstává zakryté). Pak učitel vysvětlí, že věty ve cvič. 1.4 popisují obrázek 1.2, že jsou ale některé špatně. Studenti je budou ve dvojicích hledat tak, že student B čte jednu větu po druhé, student A sleduje obrázek a znění vět schvaluje nebo odmítá (*Ano, to je dobře / Ne, to je špatně*). Špatně je šestá věta v pořadí: autoopravna není vlevo, ale vpravo vedle hotelu.
- 1.5 Studenti se snaží vzpomenout si na pokud možno všechna slovíčka ze cvič. 1.1 a správně je přiřadit. Učitel neprovádí frontální kontrolu, protože si studenti svá řešení opraví samostatně tím, že je porovnají se cvič. 1.1. Po porovnání se ale učitel zatváří zmateně a zeptá se celé třídy: „Prosím vás, kde je parkoviště?“ Na odpovědi typu *tady* nereaguje a otázku opakuje tak dlouho, dokud některý ze studentů

nepopíše polohu parkoviště vůči některému z ostatních objektů (např. *Parkoviště je vlevo vedle křižovatky*). Odpověď patrně nebude gramaticky správná, učitel proto na tabuli rychle zopakuje předložky s 2. a 7. pádem s uvedením příkladů (viz lekce 4). Studenti pak ve dvojicích simulují dotazování se na cestu v cizím městě a ptají se s užitím fráze *Prosím vás, kde je ...?* na polohu všech objektů na obrázku. Učitel chodí po třídě a opravuje případné chyby v pádech. Chyby, které se opakují, zapisuje na tabuli a na závěr je se studenty frontálně opraví. Učitel může studenty rovněž upozornit, že vedle pojmenování *autoopravna* se mohou setkat také s označením *autoservis*.

- 1.6** Studenti spojují značky a jejich slovní vysvětlení. Učitel před vypracováním nevysvětluje novou slovní zásobu. Naopak studenty požádá, ať se pokusí značky a významy spojit, i když nebudou rozumět všem slovíčkům. Po kontrole řešení učitel vysvětlí nová slova:

dostat pokutu: když děláme něco špatně, platíme policistovi peníze, pokuta jsou peníze pro policistu.
Pozor: *dostanu* znamená budoucí čas

těžký, těžší než: učitel se chopí stolu a snaží se jej vši silou nadzvednout, podaří se mu zvednout ho jen pár centimetrů nad zem. Pak třídě řekne, že stůl je těžký, a pokusí se o to stejné se židli, kterou nadzvedne snadno. Nakonec označí stůl za těžší než židli.

tuna: 1000 kilogramů, učitel váží x kg, tuna je x učitelů

kilometr za hodinu: když auto jede 12 km/h, jede pomalu, když auto jede 150 km/h, jede rychle

rychle, rychleji než: učitel může použít předešlý příklad

Na závěr studenti vybarví značky podle zadání.

- 1.7** Učitel studentům řekne, že budou do vět doplňovat frázi *dostal jsem pokutu*. Poté nahlas přečte infinitivní tvar z prvního zadání a vyvolaný student přečte převod tohoto infinitivního tvaru do souvětí s *protože*. Stejně uvedou následující souvětí s *a tak*. Učitel vysvětlí nová slova:

jít přes ulici: nakreslí cestu a panáčka jdoucího jejím středem z jednoho konce na druhý. Učitel řekne, že to znamená *jít po ulici*. Pak nakreslí druhého panáčka, který ulici napříč přechází. Řekne, že to znamená *jít přes ulici*.

svítit červená: slunce svítí, na semaforu nesvítí slunce, na semaforu svítí červená lampa

Učitel studentům dá pokyn, aby samostatně vypracovali řešení, a pak je nechá ve dvojicích sehrát jednotlivé dialogy naznačené v zadání cvičení: *Co se stalo? Dostal jsem pokutu, protože jsem šel pěšky po dálnici*. Po této párové aktivitě učitel zkontroluje řešení vyvoláváním studentů.

Spojení *dostat pokutu* se zatím objevuje jen v minulém čase. Učitel může tohoto spojení využít k zopakování minulého času. V takovém případě studenty požádá, aby infinitivy ze cvič. 1.7 převedli také do jiných slovesných osob.

- 2.1** Cvičení je přípravným krokem k následujícím aktivitám, které povedou až k výkladu o zájmených formách *něho, ni* a *ně*. Cvičení připomíná studentům kategorii rodu a kategorii množného čísla. Učitel studentům řekne, aby určovali rod jen v jednotném čísle, množné číslo stačí pouze rozpoznat. Učitel cvičení zkontroluje frontálně s celou třídou a v rámci opakování slovní zásoby si může od studentů nechat vysvětlit význam každého slova.

- 2.2** Studenti musí použít slova z cvič. 2.2 ve větách. Učitel jim připomene, že slova nevkládají do vět automaticky, ale že je také musí uvést ve správném pádě (v 1. nebo ve 4. pádě). Před samotným řešením proto studenti nejprve ve dvojicích projdou celé cvičení a určí, po kterých slovesech bude následovat čtvrtý pád. Učitel tuto klasifikaci sloves zkontroluje a poté pomocí příkladů zopakuje tvoření 4. pádu ženského rodu s *-a*, mužského vzoru životného a neživotného zakončeného tvrdou souhláskou a dále 4. pádu množného čísla ženského, středního a mužského neživotného rodu. Kontrolu provede učitel frontálně s celou třídou.

- 2.3** Toto cvičení navazuje na cvič. 2.2. Studenti hledají podstatná jména, na která odkazují zájmena ve větách. Studenti se nemusí orientovat jen podle rodu a čísla zájmen, ale i podle podobnosti vět cvič. 2.2 a 2.3. Podle uvedeného příkladu spojí věty z obou cvičení. Při kontrole čtou studenti věty nahlas a za věty připojují hledané slovo. Na závěr učitel ještě zdůrazní vztah podstatných jmen a zájmen tím, že rozdělí studenty do dvojic a požádá je, aby četli nejprve původní věty ze cvič. 2.2 a poté jejich obměny se zájmenem ze cvič. 2.3 (student A: *Nemám benzin a tak hledám benzinovou pumpu.* student B: *Hledám ji, protože nemám benzin.*).
- 2.4** Mluvnický přehled opakuje výklad zájmen z lekce 9 a přináší novou informaci o předložkových zájmených tvarech ve 3.os. - *ni, něho* a *ně*. Při konkurenci tvarů *něj* a *něho* byla dána přednost variantě *něho*. Tato varianta totiž obsahuje zakončení *-ho*, které studentům připomene koncovku 4. pádu přivlastňovacího zájmena *m-ého / tv-ého* a 4. pád zájmena *ho*. Tím, že je zvolena varianta kolokviální, je bližší mluvenému jazyku a proto předpokládáme, že se s ní studenti budou setkávat častěji než s variantou *něj*.
Studenti by měli být schopni do mezer správně doplnit nabídnutá slova. Distribuce těchto tvarů je zatím omezena na předložku *na*, protože s jinou předložkou se v této lekci nepracuje. Učitel přehled se třídou zkontroluje a odpoví na případné dotazy, snaží se přitom co nejvíc využívat příkladů z přehledu a vět ze cvič. 2.3. Studenti by měli být především schopni tato zájmena správně identifikovat, když se s nimi v komunikaci setkají.
- 2.5** Studenti vyberou správnou možnost. Cvičení vypracují samostatně, proto jej lze zadat jako domácí úkol.
- 2.6** Tento mluvnický přehled ještě jednou opakuje distribuci a význam tvarů *ni, něho* a *ně*. Studenti napovězená slova doplní a řešení si zkontrolují ve dvojicích. Ve výkladu je použito zájmeno *ono*, které učitel studentům připomene jako střední rod a zeptá se jich, která slova středního rodu znají.
- 3.1** Studenti si potichu přečtou dialog mezi policistou a řidičem. Učitel vysvětlí nová slova, pro pochopení pointy jsou obzvláště důležitá tato slova:
koktat: učitel řekne „Jmenuju se X a bydlím v Y.“ Pak tu samou větu zakoktá (např. koktá první slabiku každého slova). Poté znovu správně vysloví a vysvětlí, že mluví dobře, a po ještě jednou zakoktaném příkladu vysvětlí, že koktá.
rozzlobený: pes je zlý nebo hodný, tatínek je hodný nebo rozzlobený. Když děti neuklízejí svůj pokoj, je tatínek rozzlobený. Když mají děti špinavé oblečení, je maminka rozzlobená.
dopravní policista: pracuje na silnici, kontroluje auta, motorky a chodce
silniční kontrola: dopravní policista zastavuje auta a kontroluje je (pantomimická kontrola auta)
fuj: učitel řekne slovo a udělá znechucený obličej
dechová zkouška: učitel napodobí policistu podávajícího balónek a pak do imaginárního balonku foukne. Pak si jej jakoby prohlédne a řekne, že je to v pořádku. Pak do sebe obrátí pár imaginárních panáků, foukne do balonku, prohlédne si jej a řekne, že to je špatné a že zaplatí pokutu.
(rozbité) světlo: nakreslí čelní masku auta a ukáže na světlomety, pak přes jeden nakreslí prasklinky
technický průkaz: technický průkaz je občanský průkaz auta
říct: znamená to „říkat“
dostanu pokutu: spojení není pro studenty nové, učitel ale musí připomenout, že jde o sloveso, které znamená budoucí čas
Studenti na otázky odpoví ústně tak, že si je pokládají ve dvojicích. Písemné odpovědi mohou vypracovat za domácí úkol. Studentům může působit potíže pochopení poslední otázky, učitel v takovém případě otázku přeformuluje a zeptá se, jestli dopravní policista pracuje dobře. Odpovědi zkontroluje učitel frontálně, v odpovědi na poslední otázku se mohou studenti názorově lišit. Jen jako bonus

mohou studenti dialog sehrát jako scénku, raději by totiž měli pracovat s přirozenějšími frázemi ze cvič. 3.2.

- 3.2** Studenti mají určit, které věty říká policista a které řidič. Mluvího zapíšou do závorky za větu. Při kontrole s učitelem studenti nejprve uvedou mluvčího, např. *Policista říká: „Jel jste příliš rychle.“*
- 3.3** Studenti mají upořádat věty z předchozího cvičení do dialogu. První a poslední věta jsou napovězeny. Pořadí vět o technickém průkazu a dechové zkoušce je v rozhovoru libovolné, musí na ně ale navazovat odpovědi. Doporučené pořadí (podle začátku vět): *Dobry – Dobry – Jel jste – Já jsem – Ve městě – Tak dobře – Váš řidičský – Prosím, tady – Podrobíte – Proč – Dechová – Ach jo!* Dialog pak studenti nejprve přečtou ve dvojicích jako scénku, pak „řidič“ odloží text a snaží se podle „policistových“ replik odříkat z paměti svůj text co nejpřesněji. Poté si role vymění.
- 4.1** Do obrázku jsou vkresleny neúplné popisky, které uvádějí názvy jeho jednotlivých částí. Studenti srovnávají slovíčka v záhlaví cvičení a neúplné popisky a doplňují je. Kontrolu provede učitel tak, že na tabuli zhruba obkreslí obrázek z učebnice, ptá se na jednotlivá slovíčka („Kde je stojan?“) a vyžaduje, aby studenti popisovali jejich prostorové umístění na obrázku („Vpravo dole.“). Student, který odpověděl, pak přijde slovíčko na tabuli napsat. Význam slov učitel nevysvětluje. Jako rozšíření může mít učitel připraveny pásky papíru, kterými si studenti zakryjou slovíčka a snaží se vzpomenout si na názvy předmětů na obrázku.
- 4.2** Učitel by měl vysvětlit výraz *správně*, který se objevuje v zadání. Ukáže na obr. 4.2 a ptá se: „Pneumatika je dřevěná?“ Pokud studenti neodpovídají, sám kroutí hlavou: „Ne, pneumatika není dřevěná, to je špatně.“ Ptá se znovu („Skleněná? Ne, špatně!“) a naposled zvolí správnou možnost, která je už vyznačena ve cvičení („Gumová? Ano, pneumatika je gumová, to je správně.“). Učitel pak studenty požádá, ať se rychle podívají na všechna slovíčka ve cvičení a případně se ho zeptají na význam neznámých slov, měli by je však znát všechna. Poté studenti porovnáváním s obr. 4.1 samostatně vyberou správné odpovědi. Kontrolu provedou studenti ve dvojicích.
Vzhledem k požadovaným vstupním znalostem může být toto cvičení pro některé studenty velmi obtížné. Pokud učitel uvidí, že řešení působí studentům potíže, nechá je cvičení vypracovat ve dvojicích nebo ve skupinách.
- 4.3** Studenti si nejprve ve dvojicích ústně popíší obrázky (Muž a žena jedou autem, žena vidí benzínovou pumpu atd.). Učitel pak s třídou společně shrne ústní popisy.
- 4.4** Učitel požádá studenty, aby pod obrázky ve cvič. 4.3 doplnili věty ze cvič. 4.4. Musí je ale upozornit, že věty nejsou uvedeny ve stejném pořadí jako obrázky. Učitel se znovu zeptá, co je na prvním obrázku, upozorní studenty na svítící kontrolku a sám řekne: „Muž a žena jedou autem, v autě svítí malé světlo, muž a žena potom hledají benzínovou pumpu. Co znamená to malé světlo?“ Pokud se studenti nedotípi, že kontrolka znamená *není benzin*, řekne to učitel sám a požádá je, ať hledají mezi nabídnutými větami podobně znějící větu. Když studenti najdou větu *Máme málo benzínu*, učitel ji přeškrtně a přepíše pod první obrázek. Stejným způsobem se studenty najde a doplní popisek k druhému obrázku *Benzínová pumpa! A benzin je tam levný*. Při té příležitosti upozorní, že některá doplnění obsahují více vět a studentům názorně předvede, že se nesmějí orientovat podle teček, ale podle lomítek, která oddělují jednotlivá doplnění. Učitel se pak frontálně ptá všech studentů, co doplnili pod první, druhý, třetí ... obrázek.
Po kontrole vysvětlí nová slova:
nahustit pneumatiky: když chci nahustit pneumatiky, potřebuju kompresor, učitel může také napodobit manipulaci s ruční hustilkou

auto jezdí na (natural): auto potřebuje benzin, který se jmenuje natural

natankovat: dát benzin do nádrže, učitel může napodobit manipulaci s benzinovým stojanem

plnou nádrž: učitel nakreslí práznou nádrž (*Není tam benzin*), pak do nádrže udělá vlnky označující hladinu benzínu asi v jedné třetině výšky nádrže (*Je tam benzin, ale benzínu je málo*). Nakonec vlnky až úplně pod stropem nádrže (*Je tam hodně benzínu, nádrž je plná*).

litr: učitel nakreslí odměrkový sloupec (jako ve cvič. 4.5) a pak uvádí příklady (*Kolik stojí litr mléka? Kolik stojí litr kokakoly? Kolik stojí litr džusu?*)

Studenti tento příběh nebudou hrát jako scénku, k tomu je určeno cvič. 4.9.

- 4.5** Studenti spojí slova s obrázky. Všem slovíčkům by měli rozumět, protože se s nimi setkali buď v této lekci (*kanystr, litr*), v předešlých lekcích (*kbelík*) nebo v Manuálu I. Kontrolu provedou ve dvojicích mezi sebou.
- 4.6** Cvičení zavádí používání 2. pádu po výrazech množství. Významově je cvičení spojeno s tématem benzinové pumpy a silničního provozu, proto je omezeno na nádoby a tekutiny. Před vlastním cvičením si učitel nechá od studentů vysvětlit významy názvů tekutin, s nimiž se ve cvičení pracuje (*Co je to nafta, džus, voda, benzin?*). Poté učitel studenty nechá, aby si prohlédli cvičení. Vysvětlí jim, že obrázek se slovem patří dohromady a že oni budou psát slova místo obrázků tak, jak to ukazuje příklad. Kontrolu provede učitel se třídou frontálně (*kanystr nafty, sklenice džusu, kbelík vody, litr benzínu*). Po kontrole učitel napíše do sloupce 1. pádu názvů tekutin ze cvičení a ptá se: „To je nafta. Je to první nebo čtvrtý pád?“ Po odpovědi řekne: „Potřebuju naftu / benzin ..., naftu, je to první nebo čtvrtý pád?“ Tvary opět napíše do sloupce na tabuli tak, že nechá mezi tvary 1. pádu a 4. pádu mezeru. Nakonec přečte znovu spojení ze cvič. 4.6 a oznámí studentům: „Kanystr nafty, nafty, to je druhý pád.“ Tvary 2. pádu napíše do volné mezery a sdělí studentům, že 2. pád ženského a mužského rodu už znají, např. ze spojení *vedle školy* a *vedle hotelu*.
Jako rozšíření může učitel rozdělit studenty na A a B. Na tabuli poznačí části dialogu pro studenta A: *máte, potřebuju, mám chuť na*, pro studenta B: *kolik ... chcete?* a znovu pro studenta A: *prosím...* S pomocí těchto útržků pak studentům předvede dialog, ve kterém odřiká obě role (A: *Potřebuju naftu*. B: *Kolik nafty chcete?* C: *Prosím kanystr nafty*.). Studenti pak pokračují ve dvojicích a v rolích se střídají. Učitel během aktivity kontroluje, aby používali náležité pády a logická spojení (takže nikoliv např. *Mám chuť na naftu*).
- 4.7** Mluvnický oddíl by měli studenti dokázat doplnit samostatně v návaznosti na zopakování pádů a otázky *s kolik* z předešlého cvičení. Doplnění zkontroluje učitel společně se třídou, vysvětlí přitom případné nejasnosti. Ve cvičení nezdůrazňujeme 2. pád podst. jmen stř. rodu, ale uvádíme jeho příklad za vysvětlením, kdy se 2. pád používá. Na tento příklad musí učitel studenty upozornit, aby nedošlo k závěru, že se 2. pád označující množství podstatných jmen stř. rodu netýká.
- 4.8** Drilové cvičení na 2. pád je vhodné jako domácí úkol. Před jeho vypracováním by se měl učitel studentů zeptat, jestli slova *málo* a *hodně* také znamenají *kolik* (ano) a jestli i za nimi budou stát podst. jména ve 2. pádě (ano).
- 4.9** Studenti doplňují synovy repliky jak do rozhovoru s matkou, tak na následující straně do rozhovoru s prodavačkou. Učitel zdůrazní nejen to, že cvičení pokračuje na následující straně, ale také to, že věty k doplnění jsou nabídnuty zvlášť pro každou ze dvou částí. Učitel vyžaduje, aby si studenti neulehčovali práci a přepisovali celé odpovědi, protože dialog později sehraji jako scénku. Studenti doplní věty samostatně a společně s učitelem je zkontrolují. Učitel poté vysvětlí nová slova:
jo: *jo* znamená *ano*, *jo* říkáme, když mluvíme s kamarádem, *ano* říkáme, když mluvíme s nadřízeným
přední sklo: *přední* znamená vpředu, *přední sklo* znamená okno, které je vpředu v autě

mám natankovat: znamená *Bude dobré, když natankuju benzin?* Učitel se tváří nerozhodně a s tázavou intonací otázku s *mám* položí několika studentům (např. *Mám otevřít okno?*).

Na závěr sehrají studenti ve trojicích rozhovory jako scénku.

- 5.1** Studenti spojují spisovná slova z levého sloupce s jejich jednoslovnými nespisovnými nebo hovorovými ekvivalenty v pravém sloupci. Učitel řešení jen zkontroluje a vysvětlí, že by studenti při používání slov v levém sloupci měli dávat pozor, protože některá mohou lidi rozzlobit (např. když policistu osloví *policajte*). Učitel studentům také řekne, že bude zcela dostačující, když slovům z levého sloupce budou jen rozumět.
- 5.2** Učitel studentům cvičení představí jako opakování nových slov, která se v lekci 12 naučili. Požádá je, ať bez listování učebnicí doplní písmena do těch slov, kterým rozumějí, a ať pak do volného místa pod doplněná slova nakreslí jejich význam. Doplnění a obrázky si studenti zkontrolují mezi sebou.

13

Lekce 13: Práce, služby

Lekce 13 je určena především k osvojení bohaté slovní zásoby. Učitel by proto měl nově uváděnou slovní zásobu často a různými způsoby opakovat (může vyrobit pomoci obrázků v učebnici pexeso, domino, na začátku a na konci každé hodiny slovíčka zopakovat apod.).

- 1.1** Studenti mají za úkol popsat vlastními slovy význam uvedených slov. První a poslední uvedené slovo jsou nová slovíčka, proto jsou vysvětlena a současně tak slouží jako příklady. Učitel přečte zadání, pak nechá některého ze studentů přečíst charakteristiku slova *zed'* a zeptá se studentů: „Kde je tady ve třídě zed? Kolik je ve třídě zdí?“ Po správné odpovědi učitel studenty vyzve, ať opisují význam dalších slov. Požádá ještě třídu, aby mu vysvětlila slovo *stěhovat se*, návrhy píše na tabuli a pak studenty vyzve, ať si je ke slovu do učebnice napíší a pokračují samostatně. Svá řešení si studenti zkontrolují ve dvojicích a učitel na vysvětlení každého slova jednoho nebo dva studenty vyvolá. Slovo *plyn* je nové, pokud nebude stačit charakteristika v učebnici, učitel pantomimicky předvede škrtnutí sirkou, otočení plynovým kohoutem na sporáku (i s typickým syčením) a zapálení hořáku.
- 1.2** Studenti doplní názvy profesí k obrázkům, na nichž jsou povolání ztvárněna v návaznosti na významy ve cvič. 1.1. Řešení si studenti zkontrolují ve dvojicích tak, že střídavě popisují obrázky (Na obrázku je muž, opravuje plyn.) a doplňují k nim profese (To je plynář.). Učitel se zeptá třídy, jestli slovo *kadeřnice* má mužský nebo ženský rod.
- 1.3** Studenti doplní názvy profesí ze cvič. 1.2 do vět. Poté s učitelem věty nahlas přečtou. Učitel se přesvědčí, zda studenti chápou souvětí *ví, co dělat, když...* Může ho znovu vysvětlit:
ví, co dělat, když...: V domě nejde elektřina. Co musím dělat, když v domě nejde elektřina? Já nevím. Nevím, co musím dělat, když v domě nejde elektřina. Elektrikář ví. Elektrikář ví, co dělat, když v domě nejde elektřina.
 Na závěr učitel vysvětlí zcela nová slova:
nejde (elektřina): znamená *není elektřina*, ale Češi nikdy neříkají *není elektřina*
opravit: znamená *opravovat*, ale *opravovat* znamená teď (přítomný čas), *opravím* znamená budoucí čas
položít: studenti znají rozkazovací způsob *Polož to!*, který jim učitel připomene, vid nevysvětluje
stříhá: učitel ukazováčkem a prostředníčkem napodobí nůžky a stříhá si ofinu
teče: pokud je ve třídě umyvadlo, učitel předvede názorně, jinak vysvětlí (člověk jde, voda nejde voda *teče*)
utíká plyn: plyn jde ven ze sporáku, je to špatné, voda *teče*, plyn *utíká*
otevřít: studenti znají slovo *otevřeno*, učitel názorně předvede s dveřmi nebo oknem, vid nevysvětluje
- 1.4** Studenti doplní věty ze záhlaví cvičení do bublin, které „říkají“ jednotlivé postavy. Studenti se při doplňování orientují podle známých slovíček. Učitel při kontrole vysvětlí nový výraz:
nefunguje: počítač je špatný, a tak *nefunguje*, musíme ho dát do opravy
 Na závěr můžou studenti ve dvojicích sehrát jednotlivé situace jako scénky: jeden pantomimicky předvede situaci, druhý ji pojmenuje pomocí některé z uvedených frází.

- 1.5** Studenti spojí jednotlivé části vět, které dohromady tvoří popis nějakého problému a žádost o pomoc. Cvičení je přípravou na následující aktivitu, při které budou studenti takto získané věty používat (např. *Musíme dát auto do opravy, neznáte nějakého dobrého automechanika?*). Učitel nejprve studentům předvede rozdíl mezi frázemi *neznáte nějakého dobrého ...?* a *Rychle, potřebuju ...!* Vejde klidně do třídy, vybere si nějakého studenta, pozdraví ho, zeptá se, jak se má, jakoby mezi řečí zmíní o nějakém z drobných problémů ve cvič. 1.4 a nevzrušeně se mimochodem zeptá: „Neznáte nějakého dobrého ...?“ Poté se studentů otáže, jestli je daný problém malý, nebo velký. Po správné odpovědi (malý) učitel vyjde ze třídy a zděšeně do ní znovu vtrhne, uvede nějaký vážný problém ze cvič. 1.4 a volá: „Rychle, potřebuju ...!“ Poté se znovu se zeptá, jestli je daný problém malý, nebo velký. Učitel problematiku shrne otázkou: „Co říkám, když mám malý problém? Co říkám, když mám velký problém?“
- Po tomto názorném příkladě učitel studentům ukáže fráze v levém sloupci a požádá je, ať je spojí s větami uprostřed. Upozorní je, že při řešení musejí dávat pozor, jestli je to malý (*Neznáte nějakého dobrého ...?*), nebo velký (*Rychle, potřebuju ...!*) problém. Studenti musejí rovněž rozlišovat, jestli hledají slovo ženského (*Neznáte nějakou dobrou ...?*), nebo mužského (*Neznáte nějakého dobrého ...?*) rodu. Nakonec učitel upozorní na třetí sloupec, ze kterého musí studenti zvolit profesi. Postup, jak povolání vybrat, učitel nahlas okomentuje: „Teče voda. Je to malý problém? Ne, velký! Rychle, potřebuju... Koho potřebuju? Teče voda, potřebuju elektrikáře? Ne, potřebuju instalatéra!“
- 1.6** Ve cvičení jsou otištěny inzeráty na služby. Studenti se musejí zorientovat v nabízených službách a najít pomoc pro každou ze situací uvedených v zadání. K situaci v zadání pak připojí číselnou značku vhodné havarijní služby. Protože některé z inzerátů nabízejí širokou škálu úkonů, mohou studenti k některým haváriím najít více poskytovatelů služeb. Po kontrole ve dvojicích učitel napíše na tabuli frázi *V mém bytě ...* a studenti opakují dialog z předešlého cvičení (*Neznáte nějakého dobrého.../ Potřebuju rychle*) tak, že se střídají v roli nájemníka stíženého havárií a rádce (*Instalatér má číslo ...*). Student-rádce diktuje studentu-nájemníkovi čísla havarijních služeb, zatímco student v roli nájemníka má inzeráty se službami zakryté a diktovaná telefonní čísla si zapisuje na zvláštní papír. Správnost čísel zkontroluje učitel frontálně tak, že studentům na inzeráty přímo ukazuje. Učitel by neměl vysvětlovat všechna nová slova, která se v inzerátech objeví. Pokud se v hodině vytvoří časová rezerva, zopakuje učitel se studenty jen známá slova. V takovémto případě nechá studenty přečíst vždy jeden inzerát a pak je nechá opisovat významy těch slov, kterým rozumějí.
- 1.7** Učitel studentům poradí, že pomoc můžou hledat také na internetu. V zadání cvičení je přepis toho, jak na internetu používané symboly číst. Slovní vyjádření symbolů čte třída skupinově a učitel je přitom ještě píše na tabuli. Poté si studenti zakryjou přepisy v učebnici a čtou symboly z tabule v pořadí, v jakém na ně učitel ukazuje.
- Když už čtení symbolů nečiní třídě potíže, vyvolá učitel několik studentů, aby nahlas přečetli mailové adresy a internetové stránky uvedené v druhé části cvičení. Po hlasitém čtení pokračují studenti ve dvojicích tak, že jeden z nich čte adresy a stránky v libovolném pořadí, zatímco druhý se snaží co nejrychleji ukázat prstem, kterou z nich jeho spolužák právě čte.
- Po aktivitě učitel vysvětlí rozdíl mezi *stránkou* (na stránce můžeme číst informace o firmě) a *adresou* (na adresu píšeme e-mail). Pokud studenti mají své vlastní e-mailové adresy, vzájemně si je nadiktují. Za domácí úkol můžou studenti hledat v inzerátech ze cvič. 1.6 adresy a stránky firem a napsat, jak by je vyslovovali (vé vé vé ...).
- 1.8** Učitel se nejprve ptá třídy na jednotlivé řemeslníky (např. „Kdy voláme elektrikáře?“) a zopakuje tímto způsobem všechny havarijní situace, které mohou být postihnout. Poté uvede studenty do situace v dialogích 1.8 tak, že jednoho studenta učitel určí jako pana Sýkoru a postaví ho ke dveřím. Pak představí třídě situaci: „Je pondělí. Já jsem malý Honzík a to je souseď pan Sýkora.“ Nato učitel vyjde ze třídy

a za dveřmi „zvoní“, dokud student neotevře. Učitel pak vzlykaje a mna si pěstičkami oči předvádí plačícího Honzíka a řekne první Honzíkovu repliku (*Pane Sýkoro, můžete nám pomoci?*). Ukáže tak, že malý Honzík má problém a potřebuje pomoc. Učitel přečte nahlas repliku pana Sýkory (*Zavoláme elektrikáře*) a ptá se třídy: „Jaký je to problém?“ Když studenti s pomocí příkladu odpoví (*nejde elektrina*), vyzve je učitel, ať hledají problémy v úterý, ve středu atd. Studenti pracují samostatně, řešení zkontrolují ve dvojicích a nakonec frontálně s učitelem. Učitel ještě vysvětlí nová slovíčka:

krucipísek: když jsme rozzlobení, používáme ošklivá slova, *krucipísek* je málo ošklivé slovo, učitel bouchne pěstí do stolu a rozzlobeně slovo vysloví

zdrobněliny *Honzík, sestřička, maminka, tatínek*: malé děti neříkají *sestra*, ale *sestřička*, slovo *sestřička* je milejší a hezčí než *sestra*

no: učitel požádá některého studenta, ať se jej zeptá, co dělal včera. Po položení otázky dlouze přemýšlí, mne si bradu a pak s nerozhodným *nóo* začne odpovídat.

Po vysvětlení slov studenti sehraji dialog ve dvojicích jako scénku, mohou vymyslet další havarijní situace.

- 2.1** Před doplněním slov do mezer by měl učitel se studenty zopakovat cvič. 2.6 v lekcí 5, nebo studentům alespoň pomocí příkladů připomenout tvoření čtvrtého pádu mužského životného rodu. Pak napíše na tabuli názvy nově probíraných profesí v prvním pádě (graficky zdůrazní všechny háčky nad koncovými souhláskami) a nahlas před třídou uvažuje: „To je instalatér. Zavoláme ...“, dokud některý ze studentů neodpoví: „Zavoláme instalatéra.“ Učitel se pak ptá: „Instalatér“ je první, nebo čtvrtý pád? „Instalatéra“ je první, nebo čtvrtý pád?“ Učitel se rovněž zeptá na slovesa, která vyžadují předmět ve čtvrtém pádě: „Která slovesa musí mít čtvrtý pád? Sloveso „zavolat“, která slovesa ještě?“ Takto projde čtvrté pády všech profesí, dbá na výslovnostní odlišení *r-ř* a opravuje koncovky podstatných jmen s měkkou souhláskou. Po tomto souhrnu studenti samostatně doplňují mluvnický přehled. Při kontrole se musí učitel přesvědčit, že studenti rozumějí větě *Když má mužský rod životný háček... : lze ji přeformulovat na mužský rod životný má háček, a tak ...*
- 2.2** Učitel před doplňováním vysvětlí sloveso *vidět*: zírá na některého studenta a říká: „Vidím pana XY.“ Pak si zakryje oči a říká: „Nevidím pana XY.“ Učitel přečte první větu, ale před doplněním se zastaví a čeká, dokud studenti neodpoví *instalatéra*. Pak je požádá, ať odpověď napíšou a pokračují samostatně. Kontrola proběhne frontálně s celou třídou.
- 2.3** Studenti musí rozhodnout, jestli použít první, nebo čtvrtý pád. Musí se rovněž rozhodovat mezi koncovkami ženského rodu zakončeného na *-a, -i* a mužského rodu životného s měkkým nebo tvrdým zakončením. Cvičení je vhodné jako domácí úkol.
- 2.4** Před vypracováním cvičení napíše učitel na tabuli slova *dělník, doktor a plynař* a příklad typu: *To je jeden dělník, to jsou dva dělní...? Čeká, dokud studenti nevedou správný tvar množného čísla. Pak napíše na tabuli rovnici $k+i=ci$. Stejně postupuje od příkladu *zedník* k rovnici $k+i=ci$. Nakonec ukáže na slovo *plynař* a napíše rovnici $ř+i=ři$. Upozorní studenty, že mají psát věty v minulém čase (*včera*) a nejprve je nechá cvičení vypracovat ústně tak, že je na jednotlivé příklady vyvolává. Teprve poté studenti vyřeší úkol písemně. Po závěrečné frontální kontrole učitel zopakuje pravidla pro tvoření prvního pádu množného čísla podle cvič. 2.3 v lekcí 9.*
- 3.1** Před čtením textu učitel položí třídě otázky: „Kde je tady ve třídě topení? Je teď venku mráz?“ Studenti si nejprve potichu přečtou text a odpoví na otázky dole pod ním. Odpovědi zkontrolují ve dvojicích a poté frontálně s učitelem. Po kontrole učitel vysvětlí nová slovíčka a fráze:
přijít: já jsem doma, můj kamarád jde do mého domu, můj kamarád **přijde**. *Při-* znamená *jít tam, kde někdo čeká*.
To je omyl: když voláme špatné telefonní číslo, je to omyl

nejde to: nemůžu to udělat. *Chtěl jsem jít do kina, ale nejde to.*

začínat: pracuju od devíti hodin znamená, že začínám pracovat v devět hodin. V kolik hodin začíná náš kurz češtiny?

Mám přijít v devět?: učitel vysvětlí, že *mám* tady neznámá, že něco držíme v ruce, ale že to znamená *Bude pro vás dobré, když přijdu v devět?* Modální užití *mít* se objevilo už v lekcí 12.

končit: pracuju do šesti hodin večer znamená, že končím práci v šest hodin. V kolik hodin končí náš kurz češtiny?

Kolik si účtujete za hodinu práce?: znamená, kolik stojí hodina vaší práce?

Učitel může také využít věty *je mráz* ke krátkému zopakování počasí.

Studenti se po vysvětlení rozdělí do dvojic, čtou druhou část dialogu (tzn. rozhovor Sýkory a opraváře) a po prvním přečtení si vymění role. Pokud se studenti zeptají, proč se ve cvičení objevuje dokonavý (*opravit*) i nedokonavý (*opravovat*) tvar téhož slovesa, řekne jim učitel, že sloveso *opravit* používají lidé ve větě *Můžete přijít opravit...?* a dále rozdíl nevysvětluje.

Po přečtení může následovat tato aktivita: učitel připraví lístečky počtem odpovídající počtu studentů ve třídě, na polovinu těchto lístečků popíše problém (např. *nejde elektřina, jsem doma do devíti ráno a od čtyř odpoledne, kolik si účtujete za hodinu práce?*) a na polovinu z nich uvede pracovní podmínky firmy (____ *sklenář, začínám v sedm, končím ve čtyři, účtuju si 300 Kč; _____ elektrikář, začínám v sedm, končím ve tři, účtuju si 450 Kč*). Lístečky učitel rozdá, čímž vznikne skupina opravářů a skupina lidí v nouzi. Učitel „opravářům“ vysvětlí, že do volného místa na lístečku musejí napsat své jméno, a tím se spolu s profesí představovat (*Karel Šrám, sklenář, prosím*). Studenti-opraváři pak vytvoří uprostřed třídy kruh a studenti s problémem vytvoří vnější kruh. Každý z nich si vybere studenta ve vnitřním kruhu, postaví se k němu a „volá“ do firmy (napodobí zvonění a představí se). Podle odpovědi partnera ve vnitřním kruhu (*Karel Šrám, sklenář, prosím*) pak buď popíše svůj problém a začne domlouvat čas opravy a zjišťovat její cenu, nebo se omluví (*To je omyl, promiňte*) a postoupí ve směru hodinových ručiček k dalšímu volnému „řemeslníkovi“, dokud nenajde toho pravého. Když se všichni najdou a domluví se, požádá učitel některou z dvojic, aby dialog předvedla celé třídě. Pak lze lístečky zamíchat a nechat hrát studenty druhé kolo.

- 3.2** Studenti spojí podněty a reakce na ně. Jako rozšíření aktivity mohou studenti popisovat svůj pracovní den (*začínám, končím*), vysvětlit, co dělají v práci apod. Učitel je ale musí upozornit, že pracovníci ve službách obvykle nezmiňují cenu, kterou od zákazníků žádají, (je to de facto informace o platu). Pokud se ale ptá zákazník, musí jej pracovník informovat. Tento popis pracovního dne je vhodný jako domácí úkol.

- 3.3** Úkolem studentů je uspořádat věty od první do poslední jedenácté. Studenti budou pracovat samostatně a učitel je musí upozornit na to, že ne všem slovům budou rozumět. Ve skutečnosti by měli studenti (alespoň trochu) rozumět každému z výrazů, protože i v nových slovech můžou odhalit již známá slovíčka:

přinést: studenti už znají sloveso *nést*, **přinést** znamená *nést tam, kde někdo čeká*

na počkání: studenti už znají sloveso *čekat*. *Na počkání* znamená, že oprava není dlouhá a že člověk může čekat.

Po kontrole pořadí vět dialogu požádá učitel dva studenty, aby dialog znovu přečetli. Pak studentům vysvětlí, že pracovníci ve službách jsou někdy trochu protivní nebo trochu líní. Proto je dobré napsat si věty, které budou studenti používat, když pracovníci ve službách nebudou milí. Po tomto vysvětlení rozdělí učitel studenty do dvojic, v každé dvojici bude jeden řemeslník a jeden zákazník (studenti si mohou vybrat profese). Zákazník bude mít za úkol přesvědčit neochotného řemeslníka. Studenti pak scénky zahrají před celou třídou.

- 4.1** Opakování řemeslnických profesí. Sloveso z tajenky studenti doplní do věty. Cvičení je vhodné jako domácí úkol.

14

Lekce 14: Zdravotnická zařízení

Osvojení slovní zásoby lekce 14 bude pravděpodobně obtížné. Učitel by proto měl často a různými způsoby novou slovní zásobu opakovat (může vyrobit pomocí obrázků v učebnici pexeso, domino, na začátku a na konci každé hodiny slovíčka zopakovat apod.).

- 1.1** Učitel nejprve připomene instrukci *nepatří*: je to špatné. Studenti určí nevhodná slova, řešení kontrolují ve dvojicích. Pokud jde skupině cvičení snadno, může učitel na závěr chtít po studentech také slovní vysvětlení, např. a) *koleno* není „uvnitř“ těla, b) *lékař* nepracuje s léky c) na *most* nejdeme, když jsme nemocní d) *zdravý* není zdravotní problém, ostatní ano d) *náplast* není lék.
- 1.2** Učitel studentům objasní instrukci *Co tam ještě patří* tak, že na prstech počítá uvedené fráze jednu po druhé, u čtvrté se zarazí a zeptá se: „Co ještě?“ Nahlas s tázavou intonací přečte nabízené možnosti a počká, dokud některý ze studentů správně neodpoví. V závislosti na šikovnosti třídy učitel opět vyžaduje kromě odpovědi také vysvětlení (*Mám prŕjem*, když jsem nemocný, *Dávkování: 1 tableta denně* je informace na léku, *Co je vám?* říká doktor). Učitel může studenty nechat popsat nebo předvést situace, ve kterých se používají nehodící se věty.
- 1.3** Učitel čte nahlas slova z nabídky vpravo a ptá se třídy: „Zlomenou nohu ... jsem zlomenou nohu, mám zlomenou nohu, bolí mě zlomenou nohu, nebo je mi zlomenou nohu?“. Úvodní části frází z levého sloupce přitom vyslovuje důrazněji. Když studenti správně odpoví, pobídne je učitel, ať hledají slova, která dohromady tvoří správné věty, a ať je pomocí čar spojují. Učitel musí studenty upozornit na nová slova:
hůře: učitel řekne: „Je mi špatně,“ tváří se podle toho a ukazuje palcem dolů. Pak řekne: „Je mi hůře,“ zatváří se ještě zničeněji a rukou s palcem ukazuje ještě níže.
lépe: učitel řekne: „Je mi dobře,“ usmívá se a ukazuje palcem vzhůru. Pak řekne: „Je mi lépe,“ úplně září a ukazuje výš.
 Kontrolu provede učitel se třídou frontálně, každou zdravotní potíž nechá studenty pantomimicky předvést. Je vhodné, aby studenti po kontrole obtáhli tužkou provedené spojovací čáry čtyřmi barevnými pastelkami, pro každý typ fráze odlišnou barvu.
- 1.4** Cvičení opakuje dialogy mezi doktorkou a pacientem z lekce 10, doktorčiny a pacientovy repliky jsou ale odděleny. Studenti se rozdělí do dvojic a ve dvojicích se rozdělí na A a B. Studenti si musí zakrýt repliky svého spolužáka (tzn. student A si zakryje pasáž studenta B a naopak). Poté si vzájemně diktují své repliky a každý do své části dialogu zapisuje chybějící věty. Repliky si diktují střídavě tak, že začíná student A (doktorka), jehož úvodní větu si student B (pacient) poznačí a diktuje pak pacientovu reakci. Učitel během diktátu kontroluje, že studenti nenahlížíjí do textu svého spolužáka ani ho nemají odkrytý. Po skončení diktátu si studenti porovnají pravopisnou přesnost s originálem

a dialog v obměněných dvojicích přehrají jako scénku. Tímto cvičením končí úvodní, opakovací pasáž lekce.

- 2.1** Studenti zůstanou rozdělení do dvojic, učitel ale nejprve frontálně s celou třídou zopakuje řadové číslovky. Obrázek představující novou slovní zásobu je přetištěný dvakrát: ve verzi studenta A je popsána jedna polovina piktogramů, ve verzi studenta B je popsána chybějící polovina. Vzhledem ke zkratovitosti obrázků je není možné popisovat, studenti proto postupují zleva doprava a ptají se pomocí řadových číslovek: „Co znamená první, druhý, třetí ... obrázek?“ Učitel má připravené zvětšeniny těchto obrázků, na kterých ale chybějí popisky. Během práce ve dvojicích dá každému studentovi jednu zvětšeninu. Když studenti skončí doplňování, zkontrolují si pravopis nových slov podle učebnice. Pak se učitel ptá celé třídy: „Kde je psychiatrie, oční oddělení...?“ a student s odpovídajícím obrázkem jej musí zvednout a odpovědět: „Psychiatrie, oční oddělení ... je tady.“ Nato učitel napíše název oddělení na tabuli.

Další možnou aktivitou pro upevnění slovní zásoby je hledání partnera. Učitel nechá polovinu studentů obrázky a druhé polovinu vymění obrázky za názvy zdravotnických oddělení, která jsou zachycena na obrázcích první skupiny. Studenti pak znovu chodí po třídě a hledají své partnery, aniž by si obrázky nebo nápisy ukazovali (*Kde je psychiatrie? Nevím / Tady.*). Slova a obrázky ve hře je možné několikrát vyměnit.

- 2.2** Učitel studentům pomocí uvedeného příkladu předvede, že mají nejprve doplnit chybějící hlásky do slova a pak k němu dokreslit piktogram ze cvič. 2.1. Požádá je, ať se snaží cvičení řešit z paměti i za cenu toho, že nedoplní všechna slova. Kontrolu provedou studenti ve dvojicích.

- 2.3** Učitel názorně předvede, že v prvním sloupci jsou slova ve „statickém“ významu, zatímco ve druhém sloupci jsou slova v „pohybovém“ významu. Udělá to tak, že přečte první příklad *V nemocnici je oční oddělení*, intonačně zdůrazní *je*, načež sedne si na židli a založí ruce, aby dal jasně najevo, že nemá v úmyslu se z místa hnout. Poté přečte příklad z druhého sloupce *Jdu na oční oddělení*, vstane, názorně kráčí a opakuje přitom: „Jdu na oční oddělení.“ Studenti pak samostatně spojí oba sloupce. Při frontální kontrole učitel tvoří fráze s použitím slov z levého sloupce a vyvolává jednotlivé studenty, aby k učitelem vytvořeným větám připojili „pohybovou“ variantu.

- 2.4** Učitel musí studentům nejdříve objasnit význam nových slov, která se objevují ve větách v levém sloupci:

cítit: učitel se nejprve štipne na několika místech na levé ruce, po každém štipnutí volá: „Au!“ Pak volně svěsí pravou ruku, štipne se do ní, tváří se udiveně, pak do ní píchá tužkou, nakonec jí levou rukou pohybuje (pokládá netečnou pravačku na stůl apod.) a říká třídě: „Necítím pravou ruku.“ Potom se znovu se štipne, tentokrát do krku („Au!“) a pak znovu do pravé ruky (nic).

vyrážka: učitel si červeným fixem nebo červenou křídou udělá na ruce tečky, tváří se, jako že ho tečky svědí a drbe si je

alergie na kočky: slovo *alergie* by měli studenti znát. Učitel rukou s „vyrážkou“ hladí imaginární kočku, pak si na ruku nadělá víc teček, čichne si k ní a začne kýchat. Sdělí studentům, že *když jsou blízko kočky, jsem nemocný, protože mám alergii na kočky*

poprvé: studenti znají slovo *první*, učitel vysvětlí, že *poprvé* je jako *první* a pokládá studentům otázky, ve kterých se slovo objevuje: „Kdy jste poprvé řídili auto? Kdy jste poprvé plavali? Kdy jste poprvé vařili jídlo?“

Učitel by měl také upozornit na větu *Mého bratra zranila elektřina*: zraněný je bratr, ne elektřina. Studenti spojí zdravotní potíže s odděleními, která při nich poskytují pomoc. Učitel řekne studentům, že kontrolu provedou ve dvojicích. Levý sloupec rozdělí čarou za větou *Mám na ruce vyrážku* na dvě poloviny a studenti pak ve dvojicích postupují jako při kontrole cvič. 2.3 s tím rozdílem, že roli učitele

převezme vždy jeden ze studentů. Jeden student čte levý sloupec a druhý čte pravý, po dělicí větě si úlohy vymění. Závěrečnou frontální kontrolu provede učitel obdobně s celou třídou.

Pro další aktivitu si učitel připraví věty z levého sloupce rozstříhané na proužky papíru tak, že na každém proužku je jedna věta. Před rozdělením proužků mezi studenty se vrátí ke slovům, která na tabuli napsal při cvič. 2.1, a nechá si studenty nadiktovat jejich „pohybové“ varianty. Poté učitel studenty rozdělí na tři skupiny a doprostřed každé skupinky položí hromádku s pěti problémy. Jeden student ze skupiny tahá proužky a hlasitě čte věty, ostatní musí co nejrychleji zareagovat správnou replikou zdravotní sestry z pravého sloupce (*Jděte na / do / k ...*). Po vyčerpání všech pěti proužků si studenti zopakují všech 15 replik zdravotní sestry (pokud možno bez dívání na tabuli) a přejdou k další hromádce.

- 2.5** Studenti budou doplňovat popisky do obrázku areálu nemocnice. Před zahájením práce je učitel upozorní na zdobnělinu *parčík*: opiše ji jako malý park a připomene jim zdobnělinu jména *Honzík* v lekci 13. Vysvětlí i další nová slova:

budova: *budova* znamená *dům*

nové slovo *sanitka* by studenti měli pochopit z kontextu.

Cvičení je možné řešit tak, že studenti čtou samostatně text a doplňují popisky, nebo si text pod obrázkem zakryjou a text čte nahlas učitel. Doporučujeme druhý způsob, protože lépe simuluje reálnou situaci, v níž se ptáme na cestu v neznámém prostředí. Kontrolu provede učitel se studenty frontálně.

- 2.6** Studenti vycházejí z obrázku doplněného při předchozím cvičení. Samostatně si přečtou návody a doplní chybějící cíle. Učitel se třídy zeptá, co to je zkratka *zdr. sestra* a nezkrácenou podobu *zdravotní sestra* napíše na tabuli. Cvičení je poněkud složitější v tom, že stejně jako v běžném hovoru kombinuje „statické“ a „pohybové“ varianty názvů zdravotnických zařízení. Učitel musí upozornit na zřetelně nevyjádřené „statické“ případy *před parčíkem musíte jít*: řekne třídě, že to znamená *Když budete stát před parkem...* Po vyřešení si studenti cvičení zkontrolují ve dvojicích.

- 2.7** Studenti doplní do mluvnického přehledu nabídnutá slova. Mluvnický přehled se vrací k učivu z přehledu 2.6 sedmé lekce. Pro zjednodušení se ale v tomto přehledu pracuje jen s předložkami *mezi*, *před*, *za* a *vedle*. Po doplnění a kontrole učitel studenty upozorní, že stejné pravidlo platí pro místní určení *vzadu* – *dozadu*, a dohlédne, aby si studenti poznačili také tento jev.

- 2.8** Studenti znovu vycházejí z doplněného obrázku ze cvič. 2.5. Nejprve si musejí jen ústně popsat cestu ve dvojicích. Vybrané dvojice pak dialog zahrají jako scénku, ostatní studenti poslouchají a kontrolují správnost. Zapsání popisů do volných řádků cvičení je vhodné zadat jako domácí úkol.

- 3.1** Učitel nejprve studentům ozřejmí nové slovo použité v zadání:

rozhovor: když jeden člověk mluví s druhým člověkem je to rozhovor

Požádá studenty, ať si potichu a rychle přečtou text a odpoví na otázky, které napíše na tabuli: *Kolik lidí v rozhovoru mluví? Kde lidi jsou?* Po splnění těchto úkolů učitel vysvětlí nová slova:

zvracela jsem: předvede nebo vysvětlí, že jídlo jde dovnitř ústy a když je člověku špatně, jde ústy taky ven

klepat: zaklepe na dveře

Kdo je na řadě?: řekne studentům, že čekají v ordinaci a rozdělí jim doby čekání (*Vy čekáte dvacet minut, vy čekáte deset minut, vy čekáte sedm minut...*). Pak odejde ze třídy, vrátí se a položí jim otázku *Kdo je na řadě?* Pokud studenti nereagují, ptá se jich *Jak dlouho čekáte?* (začne tím, který čeká nejkratší dobu) a odpovídá *Vy nejste na řadě*, dokud se nedostane k nejdéle čekajícímu studentovi.

cizinec, cizinka: já jsem Čech / Češka, já nejsem cizinec, vy jste cizinci

zdravotní pojištění: učitel použije jako příklad svůj plat, vysvětlí studentům, že dává jednou za měsíc tolik a tolik peněz na *zdravotní pojištění* a potom může jít do nemocnice bez peněz. Ukáže studentům svou kartičku zdravotní pojišťovny.

Učitel studenty rovněž upozorní, že lidé často říkají *sestřička* místo delšího *zdravotní sestra*.

Učitel rozdělí studenty do skupin po třech a nechá je číst rozhovor. Po prvním čtení studentům rozdělí rozhovor rozstříhaný na jednotlivé věty a nechá je jej složit. Po kontrole, kterou provedou skupiny samostatně srovnáním svého řešení se vzorem v učebnici, si studenti role vymění a čtou jej znovu.

3.2 Studenti samostatně spojují fráze ze cvič. 3.1 a obrázky vpravo od nich. Řešení zkontrolují ve dvojicích.

3.3 Studenti si samostatně přečtou dialog a odpoví *Ano*, nebo *Ne* na otázky pod ním. Učitel před čtením vysvětlí nová slova a fráze:

teplota: když je člověk zdravý, má teplotu 36,5-37 stupňů Celsia. Když je člověk nemocný, má teplotu 38-41 stupňů Celsia. Teplotu měříme teploměrem (nakreslí jej na tabuli).

Užíváte nějaké další léky?: když začínáte užívat nový lék, musí váš doktor znát vaše staré léky. Nový lék a staré léky někdy nejdou dohromady a dělají problémy.

hůř než včera: učitel se zeptá třídy, co to znamená *hůře* (viz vysvětlení ve cvič. 1.3). Pak třídě vysvětlí, že píšeme *hůře*, ale když mluvíme rychle, říkáme *hůř*.

ordinační hodiny: znamenají, kdy je lékař v ordinaci

objednat se: říct několik dní dopředu, kdy přijdeme na kontrolu

ústa: učitel ukáže

Po cvičení studenti odpoví na čtyři otázky vztahující se k textu. Při kontrole ve dvojicích si zkontrolují odpovědi *Ano* a *Ne*, po této kontrole je ale učitel požádá o slovní zdůvodnění a poskytne dvojicím delší časovou lhůtu. Při druhé frontální kontrole chce učitel znát zdůvodnění. Studenti se nakonec rozdělí do skupin po čtyřech a rozhovory 3.1 a 3.3 hrají jako scénky.

3.4 Učitel studentům nejprve ukáže věty hned pod zadáním cvičení, které budou studenti rozdělovat do sloupců pacienta, sestry a doktora. Přečte dvě nebo tři z vět nahlas a zeptá se: „Kdo to říká? Pacient, zdravotní sestra, nebo doktor?“ Upozorní, že počet řádků odpovídá počtu frází, které do toho kterého sloupce patří: „Tady budou čtyři věty, tady budou tři věty.“ Je možné, že studenty splete zařazení fráze *Musím se objednat?* do pacientova sloupce, protože ve cvič. 3.3 informuje o nutnosti objednat se zdravotní sestra (*Musíte se objednat.*). Učitel vysvětlí, že zdravotní sestra tuto větu v 1. os.jedn.č. nemůže logicky použít. Po frontální kontrole studenti vymýšlejí vlastní dialogy, ve kterých se snaží využít všechny tyto fráze.

3.5 Před analýzou a doplněním mluvnického přehledu učitel spolu se studenty zopakuje kategorii mluvnického rodu tak, že studentům diktuje slova různých rodů, ptá se jich na rod diktovaných slov a odpovědi si nechává jednoduše vysvětlovat. Učitel proto musí dbát na to, aby uváděl neproblematické příklady (vyhne se proto slovům ženského rodu zakončeným souhláskou, slovům mužského rodu zakončeným na -a apod.). Po doplnění přehledu jej učitel se studenty zkontroluje a zdůrazňuje přitom řízenost tázacího zájmena rodem podst. jména: na tabuli napíše příd. jméno *dobrý* ve všech třech rodech, na rody jednotlivých tvarů se třídy zeptá a odpovědi si nechá jakkoliv zdůvodnit (např. „-ý znamená mužský rod“). Pak na tabuli napíše podst. jméno a požádá třídu, aby podst. jméno spojili s některým z tvarů. Správné řešení si učitel nechá znovu zdůvodnit.

3.6 Studenti doplňují otázky, učitel je před řešením požádá, aby psali celé věty. Studenti budou ve cvičení pravděpodobně značně chybovat, učitel jej proto zkontroluje frontálně s celou třídou a za každým řešením upozorní na vázanost s podst. jménem nebo se slovesem: „Pracuje dobře. Pracuje je slovo

nebo sloveso?“ Učitel tak třídu připravuje na následující mluvnický přehled.

- 3.7** Mluvnický přehled studenty zjednodušeně seznamuje se způsobem distribuce přídavných jmen nebo příslovčí. V rámci možností zvoleného metajazyka je představena vázanost příd. jména na podst. jméno, které studenti identifikují díky rodu („Pro slovo, které má mužský, ... rod, používáme slovo s „-ý“, ...“), a vázanost příslovce na sloveso („Pro sloveso používáme slovo s „-e“ nebo s „-ě“). Autor si je vědom, že toto zjednodušení je velmi hrubé. Nutnost volit mezi příd. jménem a příslovcem je však v lekci 14 omezena pouze na výrazy *dobrý, dobře, lepší, lépe, špatný, špatně, horší, hůře*, a pro ně je (třebaže) zjednodušené vysvětlení dostatečné. Užití příslovce ve větách s *být*, které pojmenovávají zdravotní stav, učitel studentům představí jako jev, který si musí paměťově osvojit.
- 3.8** Studenti podle kontextu věty zvolí buď příd. jméno, nebo příslovce. Kontrolu provedou nejprve ve dvojicích a poté ještě frontálně s učitelem. Učitel musí studenty upozornit na záměrně zvolený tvar *zubaře*, který se opticky shoduje s nabídnutým příslovce *dobře*: připomene jim, že jde o 4. pád podst. jména, a že proto musí být i přídavné jméno ve 4. pádě.
- 3.9** Před vyplňováním mluvnického přehledu se učitel vrátí se studenty k textu cvič.2.5. Na tabuli napíše *první stupeň* a vpravo *velký* a *malý*. Přečte přídavná jména nahlas a rukou přitom ukazuje do úrovně stehen (*malý*) a prsou (*velký*). Pak pod *první stupeň* napíše spojení *druhý stupeň*, rukou ukáže níž a výš než v předchozím případě a požádá studenty, ať v textu 2.5 najdou věty s druhým stupněm těchto přídavných jmen. Po správné odpovědi *Ta menší budova je ORL, v té větší budově je vpravo praktický lékař* studenti doplní mluvnický přehled. Učitel přehled zkontroluje hlasitým čtením a upozorní, že v mluveném projevu se studenti setkají s variantou *líp* a *hůř*.
Ve cvičení pod přehledem se studenti musejí rozhodovat mezi přídavným jménem a příslovcem, kladný nebo záporný význam je označen bílým nebo černým „smajlíkem“. Toto cvičení je možné vynechat, pokud je skupina slabší. Cvičení je vhodné zadat jako domácí úkol.
- 4.1** Studenti vybírají ze tří možností pacientovu odpověď. Nejdřív si musejí celý dialog přečíst, protože správnou variantu určuje kontext. Učitel proto i v průběhu práce studenty kontroluje a připomíná jim, že si před volbou pacientovy věty musejí znovu přečíst lékařčiny repliky, které jí předcházejí i následují. Studenti svá řešení zkontrolují nejprve ve dvojicích, poté společně s učitelem. Učitel pak objasní spojení:
kartička pojišťovny: to znamená zdravotní pojištění, ukáže vlastní kartičku pojišťovny
že ne? že ano?: když něco dobře nevíme, končíme větu s *že ne?* nebo s *že ano?* Učitel uvede příklad (musí odpovídat skutečnosti) *Vy máte sestru, že ano? Vy nemáte psa, že ne?*
Studenti dialog přečtou dvakrát ve dvojicích tak, že jeden čte nahlas lékařčiny repliky a druhý se snaží odříkat z paměti pacientovy reakce, po prvním přečtení si vymění role.
- 4.2** Studenti spojí kolokviální a spisovné výrazy. Kontrolu provedou ve dvojicích.

15

Lekce 15: Vzdělání a kvalifikace

Téma „Vzdělání a kvalifikace“ je téma velmi široké a může se ukázat jako téma pro studenty příliš náročné. Proto doporučujeme, aby učitelé pečlivě zvažovali, co všechno z obsažené slovní zásoby a ze zařazených frází ve výuce použijou. Učitelé rovněž nesmějí zapomínat, že většinu zde uvedené slovní zásoby budou studenti používat pouze pasivně. Je samozřejmé, že se při výuce budou učitelé soustředit hlavně na konkrétní potřeby studentů, a tak by měli cvičení volně doplňovat na míru šitými příklady inzerátů či životopisů.

Předtím, než učitel se studenty začne patnáctou lekcí, je třeba zopakovat názvy povolání a s nimi související činnosti. Učitel nakreslí na tabuli hvězdicí, do jejíhož středu napíše spojení „pracuju jako ...“. Pak se obrátí na třídu a využije profesí jednotlivých studentů (Pan X pracuje jako...? zedník), které připisuje ke hrotům hvězdice. Když si už studenti na další názvy profesí nevzpomenou, ptá se učitel na náplň každého z uvedených povolání (Co dělá uklízeč? Uklízí, myje podlahu, ...). Názvy vykonávaných činností učitel připojuje k povoláním ve formě infinitivu.

1.1 Učitel nechá studenty spojit slova s obrázky. Zdůrazní, že studenti mají spojit jen ta slova, kterým alespoň trochu rozumějí. Ačkoliv si budou studenti zcela jisti jen významy slov *doktor*, *automechanik*, *zdravotní sestra* a *instalatér*, měli by správně odhadnout také význam slova *stavební dělník*. Poté učitel popíše zbylé obrázky slovně a studenti doplní zbývající slovíčka:

pracovník ostrahy: má psa

skladník: řídí malé nákladní auto.

Učitel rozdá studentům lístečky s názvy profesí a jejich náplní práce (*opravovat auto*, *léčit lidi*, *pracovat s doktorem*, *hlídat továrnu*, *stavět dům*, *řídít malé nákladní auto*, *opravovat umyvadlo*). Nová slovíčka *hlídat* a *stavět* nevysvětluje, protože studenti musejí jejich význam odhadnout podle profese. Studenti pak chodí po třídě, ptají se, odpovídají si slovesy a podle nich hádají povolání: „Co v práci děláte?“- „Hlídám továrnu.“ „Jste pracovník ostrahy?“- „Ano.“ Na závěr učitel napíše infinitivy na tabuli a přesvědčí se, že studenti správně pochopili jejich význam.

1.2 Studenti doplní do vět názvy profesí a řešení si ve dvojicích zkontrolují.

1.3 Učitel dá studentům pokyn, aby do cvičení doplnili tři slova ze cvič. 1.2. Studenti se mohou orientovat podle kontextu vět nebo podle počtu písmen v hledaných slovech. Po doplnění a kontrole učitel zopakuje se studenty téma „vzdělání“: ukazuje nížko při zemi a říká: „Dělník je vyučený, má nízké vzdělání, chodil do školy deset let a potom pracoval.“ Podobně vysvětlí další stupně vzdělání. *praxe*: dělník pracuje čtyři roky, a tak má praxi. Praxe znamená, že dělal tu práci, a tak ji umí dělat dobře.

středoškolské vzdělání: chodil devět let na základní školu a potom čtyři roky na střední školu

specializace: jsem učitel, ale neučím všechno - neučím matematiku, neučím angličtinu, učím češtinu, čeština je moje specializace

vysokoškolské vzdělání: chodil devět let na základní školu, potom čtyři roky na střední školu a potom pět let na vysokou školu. Učitel poukáže, že stejně jako bubliny je vzdělání odstupňované: vyučení stojí na žebříčku vzdělání nízko, střední škola výše a univerzita nejvýše.

Na závěr studenti popíší své vzdělání tak, že znovu chodí po třídě a s pomocí vzorových otázek si vyměňují informace: „Jaké máte vzdělání?“- „Jsem vyučený.“ „Máte nějakou specializaci?“- „Ne.“

- 1.4** Učitel nejprve objasní slovo *inzerát*: když hledám práci, čtu inzeráty na internetu nebo v novinách. Vybraný student pak přečte zadání cvičení a učitel se třídy zeptá: „Kolik je nezaměstnaných lidí? (sedm) Kolik je inzerátů? (sedm) Máme jeden inzerát pro jednoho nezaměstnaného.“ Pak studenty upozorní, že mnoha slovům v inzerátech nebudou rozumět, ale že se toho nesmí bát. Napoví jim, ať se orientují podle práce nebo podle města. Cvičení je náročné, proto musí učitel poskytnout třídě dostatek času. Při kontrole učitel po studentech vyžaduje jakékoliv zdůvodnění („Proč je to správný inzerát pro Pavla? Protože inzerát hledá pracovníka ostražáka a Pavel je silný a nebojí se.“). Učitel zatím nevysvětluje nová slova (zkratka *ŘP sk.B* je vysvětlena ve cvič. 2.3).

- 1.5** Cvičení má studentům ukázat, že pomocí již známých slov jsou s to odhadnout alespoň částečně význam slov nových. Proto musí cvič. 1.5 předcházet zopakování slov s podtrženými základy, aby bylo jisté, že studenti tato slova skutečně znají. Učitel pak napíše na tabuli slova *zaměstnavatel* a *zaměstnanec*. Pak ukazuje třídě písmenko po písmenku a podtrhává je: „Tady je z, tady je taky z,“ , až dospěje do stavu *zaměstnavatel* a *zaměstnanec*. Pak shrne, že slova *zaměstnavatel* a *zaměstnanec* vypadají podobně: „Tady je „ý“, tady je „ice“, to nevypadá podobně, ale slova vypadají podobně“. Poté studenty odkáže na zadání cvičení a znovu zopakuje, ať hledají podobná slova a podtrhávají části, které se s výchozími slovy shodují.

Po spojení slov a kontrole se učitel přesvědčí, že studenti mají alespoň přibližnou představu o významu nových slov. Nechá přitom studenty používat frázi *To je asi něco jako ...*, kterou napíše na tabuli („Platit“, „platové“, to je asi něco jako peníze. „Byt“, „ubytování“, to je asi něco jako bydlet.). V této fázi není důležitá gramatická správnost a dokonce ani správné porozumění novému výrazu, ale schopnost studentů odhalit příbuznost slov. Studenti se o významech nejprve dohadují ve dvojicích nebo malých skupinkách, poté je rychle ověří s učitelem a nakonec nová slova vyhledají a podtrhnou v inzerátech. Po podtržení slov čtou studenti inzeráty znovu a nahlas a za každým z nich řeknou učiteli, čemu alespoň trochu rozuměli („Platové ohodnocení“, to je asi něco jako „peníze“ a „hodně“). Nakonec učitel studentům význam všech těchto slov objasní (*vyučení* by už měli znát z prvního dílu učebnice):

životopis: informace o tom, co jsem dělal, názorný příklad ve cvič. 2.3

pracovník: člověk, který pracuje

platové ohodnocení: peníze, které dostanete jednou za měsíc

zaměstnanec: ředitel továrny je *zaměstnavatel*: má práci pro lidi, dělník a inženýr jsou *zaměstnanci*: dělají práci pro ředitele

nástup: datum, odkdy jste v nové práci

zdravotní stav: když jsem zdravý, můj zdravotní stav je dobrý

ubytování: není to můj dům, ale bydlím tam, můžu mít ubytování v hotelu nebo u kamaráda

- 1.6** Na toto vysvětlení frází a slovíček musí učitel studentům poskytnout dostatek času. Učitel upozorní, že slova z tohoto cvičení se objevují v prvních třech inzerátech. Ve cvičení jsou použita zcela nová slova a fráze. Učitel studenty nejprve požádá, ať si v inzerátech barevně podtrhnou slova a slovní spojení z levého sloupce (odliší se tak od slov podtržených v předešlém cvičení, kterých bylo méně). Pak učitel požádá studenty, ať s pomocí podobně vypadajících slov spojí oba sloupce. Pokud učitel vidí, že cvičení působí studentům velké obtíže, vypracovává je s nimi. Přitom obrací jejich pozornost na

příbuzná slova a vede je k tomu, aby se podle nich orientovali v definicích. Na závěr čte učitel s třídou nahlas inzeráty a barevně vyznačená slova si nechává vysvětlovat.

- 1.7** Učitel postupuje jako v předešlém případě, tentokrát ale studenti musí tři slovní spojení odhadnout, protože na ně neodkazuje žádné příbuzné slovo (*závodní stravování, trestní bezúhonnost, příspěvek na stravné*). Kontrolu významů provede učitel jako v předešlém cvičení. Na závěr učitel studentům sdělí, že tato slova zřejmě nebudou nikdy aktivně používat a že stačí, když jim budou rozumět. Další slovíčka ze cvič. 1.4 učitel vysvětlí studentům podle jejich individuálních potřeb a zájmu (například bývalým stavebním dělníkům inzerát pro dělníky), nevysvětluje tedy všechny inzeráty všem studentům. Nejvhodnější nicméně bude, když učitel přinese do hodiny skutečné inzertní noviny a rozebírá se studenty inzeráty, které si vyberou oni sami.
- 1.8** Studenti rozdělí nabídnutá slovní spojení do sloupců podle toho, zda se jedná o nabídky zaměstnancům, nebo o požadavky zaměstnavatelů. Oproti cvič. 1.6 a 1.7 se zde nově objevuje zkratka SŠ, učitel odkáže studenty na cvič. 1.3 a nechá je hádat, o který typ vzdělání jde. Po kontrole rozdělení nabídek a požadavků požádá učitel studenty, aby si zakryli cvič. 1.6 a 1.7. Studenti si pak mohou ve dvojicích slovní spojení znovu vysvětlovat, mohou spojovat rozstrížená slovní spojení (Nabízíme závodní lékařskou – péči) nebo mohou spojovat výrazy s piktogramy, které jim učitel připravil (např. závodní lékařská péče = obrázek doktora apod.).
- 1.9** Studenti budou hodnotit inzeráty, proto je nejprve třeba zopakovat použité výrazy a ujistit se, že studenti útržkům inzerátů rozumí. Studenti odpoví tak, že do první mezery napíší kód inzerátu a do druhé mezery zdůvodnění. U inzerátu 4128 12 učitel vyjmenuje výhody pracovního poměru na dobu neurčitou, u kódu 23225 učitel studentům řekne, že VŠ znamená vysokoškolské vzdělání. Na závěr učitel řešení frontálně zkontroluje a okomentuje.
- 2.1** Učitel studenty požádá, ať ještě neotáčejí na stránku s průvodním dopisem, ale ať si vyhledají cvič. 1.4. Když to studenti učiní, učitel se jich zeptá: „Na který inzerát dopis odpovídá?“ a nahlas předčítá dopis s vynecháním úvodních adres a číselných kódů tak dlouho, dokud některý ze studentů nepozná, na který inzerát dopis reaguje. Pak studenti čtou potichu a samostatně průvodní dopis. Po přečtení klade učitel třídě otázky:
Kdo píše? Pro koho je dopis? Jaké má dopis datum? Na který inzerát dopis odpovídá? Co Denisa studovala a kde pracovala? Co Denisa umí? Co poslala Denisa dohromady s dopisem?
 Po ústním zodpovězení dotazů učitel studentům zadá písemné zodpovězení otázek ve cvič. 2.2. Na závěr musí učitel třídu upozornit, že věty se slovy *ráda* a *přátelským* jsou fráze, které v průvodním dopise všichni lidé používají, a že tedy nepůsobí příliš citově zbarveně.
- 2.2** Cvičení je možné zadat jako domácí úkol. Nezávisle na jeho vypracování ale učitel s třídou znovu přečte celý dopis a jeho jednotlivé pasáže okomentuje, např. že první adresa znamená, kdo dopis píše, atd. V souvislosti s touto problematikou se učitel stává tak trochu personalistou a v souladu s informacemi obsaženými v Modulu 2 Manuálu I vysvětlí studentům některé zásady ucházení se o práci:
- průvodní dopis se píše, když zaměstnavatel vyžaduje životopis,
 - v průvodním dopise musíme jasně uvést, na který inzerát odpovídáme,
 - v průvodním dopise musí být méně informací než v životopise,
 - cílem průvodního dopisu je dostat pozvání na přijímací pohovor, a tak musí dopis zaujmout,
 - pokud je to možné, adresujeme průvodní dopis konkrétní osobě (oslovení *vážená paní / vážený pane* + jméno), v opačném případě oslovujeme obecně *vážený,*
 - místo jazyků je možné uvést řidičský průkaz nebo schopnost pracovat s počítačem,
 - průvodní dopis se píše na stroji nebo počítači, jen podpis je rukou.

Učitel studentům vysvětlí pouze nejdůležitější slova a fráze:

odpovídám na vaši nabídku zaměstnání pro ...: nabídka zaměstnání znamená inzerát, ale je to hezcí slovo

Myslím, že moje vzdělání a praxe odpovídají Vaším požadavkům: umím všechno, co chcete, já jsem zaměstnanec, kterého hledáte

Uvítám Vaše pozvání k přijímacímu pohovoru: budu rád, když se sejdeme a budeme mluvit o práci

S přátelským pozdravem: Na shledanou

Učitel zdůrazní slovo *přijímací pohovor*: když hledáte práci, mluvíte se zaměstnavatelem, říkáte, co umíte, kde jste pracoval(a)

Na závěr studenti sami napíší svůj průvodní dopis a odpoví na konkrétní inzerát z novin, které učitel přinesl.

- 2.3** Kvůli názornosti ve cvičení otiskujeme životopis, který navazuje na průvodní dopis ze cvič.2.1 a na jeden z inzerátů ze cvič.1.4. Doporučujeme, aby učitel studentům představil také jakýkoliv vzorový strukturovaný životopis z internetu a ukázal jim tak životopis tematicky nezávislý na učebnici.

Učitel se nejprve ptá třídy, co musí člověk napsat do životopisu. Opakuje tak učivo z prvního dílu učebnice. Ty z jejich návrhů, které odpovídají požadavkům strukturovaného životopisu, zapisuje na tabuli a shrnuje je pomocí bodů ze cvič. 2.3 (studenti: „Musíme napsat, kde jsem pracoval.“ učitel: „Ano, kde jsem pracoval, to znamená *praxe*“). Po tomto úvodu si studenti samostatně přečtou životopis ve cvič.2.3 a zeptají se učitele na neznámá slova. Učitel upozorní třídu, že údaje o věku a rodinném stavu nejsou v životopise povinné a že je tedy studenti nemusejí uvádět.

Učitel musí studenty informovat o tom, že důležitým bodem jsou *kurzy a školení*, kde mohou studenti „prodat“ své znalosti jazyků a další mimoškolní znalosti. V souvislosti s tímto bodem učitel vysvětlí základní typy řidičských průkazů (A: slabé motorky, B: osobní auta, C: nákladní auta, D: autobusy). Pak se vrátí se studenty k inzerátu RT 213 ve cvič.1.4 a nechá je hledat, jaký řidičský průkaz je podle inzerátu dobré mít.

- 2.4** Studenti odpovídají na otázky vztahující se k informacím ve cvič.2.3. Učitel je nejprve vyzve, aby si otázky pečlivě přečetli a zeptali se jej na případné nejasnosti. Pak studenti samostatně odpoví a své odpovědi si ve dvojicích zkontrolují. Na závěr učitel odpovědi zkontroluje frontálně.

Za domácí úkol studenti napíší vlastní životopis. Učitel jim při zadání tohoto úkolu vysvětlí, co musejí při psaní životopisu dodržovat: že nejvýše stojí poslední zaměstnání, že musejí co nejlépe popsat svou praxi, že obvyklý rozsah je jedna A4 a že na konci musí stát kontaktní adresa. V následující hodině učitel životopisy vybere, čte je bez udání jmen a studenti hádají, čí životopis je právě čten.

- 2.5** Učitel nejprve zopakuje fráze, které se studenti v souvislosti s reakcí na inzerát naučili v Manuálu I. Poté zopakuje novou slovní zásobu ze cvič. 1.8. Nakonec učitel na tabuli napíše neúplnou frázi *Č_ t/ js_ m v_ š _nz_ r_ t _ m_ m z_ j_ m _ t_ pr_ c_* (Četl jsem váš inzerát a mám zájem o tu práci). Ptá se studentů na možná doplnění: „Co tady bude? A, E, I...?“ Správné tipy zapisuje na jejich místa do mezer a ty špatné píše pod frázi a škrta je. Když je fráze doplněna, připojí k ní reakci *Dobře, co chcete vědět?* a s jedním ze studentů sehraje scénku. Učitel se při ní stylizuje do role telefonujícího žadatele, tzn. nejprve imaginárně vytočí číslo, nechá „telefon“ chvíli vyzvánět a pak zopakuje úvodní frázi i s číslem inzerátu (**kuch 231207**). Když na ni student zareaguje dříve navrženou větou, začne se ho učitel vyptávat na podrobnosti: „Nemám praxi, ale studoval jsem střední školu, obor kuchař-číšník. Dobrý výdělek znamená kolik korun za měsíc?“ apod. Pak rozdělí studenty do dvojic a poskytne jim dostatečnou časovou lhůtu, aby si připravili podobný dialog na inzerát [3421 675](#). Vybrané dvojice pak své dialogy před třídou předvedou.

Po tomto úvodu učitel nechá studenty přečíst si samostatně telefonický rozhovor ze cvič. 2.5. Z důvodu co nejvěrnějšího zachycení telefonního hovoru vypisujeme všechny číselné údaje slovy. Po přečte-

ní jim vysvětlí, že na inzeráty **kuch 231207** a **3421 675** můžeme telefonovat, protože nechtějí životopis a kontakt je telefonní číslo. Inzerát **4128 12** ale chce životopis, a tak je lepší nejdřív poslat životopis a pak telefonovat a chtít přijímací pohovor. Pak učitel vysvětlí nejdůležitější fráze:

U telefonu: učitel u ucha drží imaginární sluchátko, zeptá se v telefonu sám na sebe a odpoví s použitím fráze

Odpověď(a) jsem na váš inzerát kód: studenti znají frázi *odpovězte*

Je to nabídka zaměstnání pro: inzerát nabízí práci pro ...

Dostal(a) jste můj dopis v pořádku?: máte můj dopis v pořádku?

Můžete zavolat později?: teď nemám čas, je deset hodin, můžete zavolat později, v deset hodin deset minut?

Studenti pak dialog ve dvojicích čtou nahlas a nakonec si jej upraví podle vlastních zaměstnání a v úlohách se vystřídají, takže každý se uchází o přijímací pohovor ve svém oboru.

2.6 Studenti si samostatně přečtou dialog, který velmi obecně zachycuje přijímací pohovor. Přestože nepředpokládáme, že by se studenti na úrovni A1 mohli bez pomoci zprostředkovatele účastnit přijímacího pohovoru se všemi podrobnostmi týkajícími se pracovních podmínek, chceme studentům poskytnout zjednodušený příklad takového pohovoru. Za nejdůležitější fráze tedy považujeme dvojici *Umíte ...?, Ukažte!*, dále *Nabízím vám ... pracovní úvazek s platem...* a *Souhlasíte?, Souhlasím / Nesouhlasím*, ze slovní zásoby to je spojení *zkušební doba*.

Po samostatném přečtení se studenti ptají na výrazy, se kterými se dosud nesetkali:

Ukažte!: učitel se ptá libovolného studenta: „Umíte psát / číst?“ (Ano), „Ukažte!“ (učitel nasadí výraz očekávání a tváří se zvědavě). Takto se učitel ptá, dokud některý student nepředvede požadovanou činnost. Pak se ptá na jinou schopnost.

Souhlasíte?: *souhlasit* znamená *Jste pro?*

zkušební doba: je dlouhá tři měsíce, zaměstnavatel kontroluje, jak zaměstnanec pracuje, když zaměstnanec pracuje ve zkušební době špatně, nebude mít práci

smlouva: učitel si připraví „smlouvu“ odpovídající dohodnutým podmínkám v dialogu (především plat 16.000 je vyveden velkými číslicemi) a pak s některým ze studentů rychle zopakuje podmínky (Plat 16.000, souhlasíte? Tady je smlouva.). Učitel smlouvu vlevo podepíše, posune ke studentovi a ukáže, kde ji má podepsat on. Po podpisu si učitel v roli zaměstnavatele potřese se studentem rukou na znamení uzavřené dohody.

Po vysvětlení potřebných slov studenti ve dvojicích přečtou dialog, po prvním přečtení si vymění role a přečtou jej znovu. Učitel mezitím na tabuli napíše: *Mám tady dnes přijímací pohovor, Umíte ...?, Ukažte!, Nabízím vám plný pracovní úvazek s platem...*, dále *Souhlasíte?, Souhlasím. Kdy můžu nastoupit?* Pak studenty požádá, ať ve dvojicích připraví přijímací pohovor, v němž uvedené fráze použijou. Studenti pak pohovor předvedou před třídou a za domácí úkol napíšou písemně.

3.1 Studenti se pokusí z paměti doplnit chybějící písmena a řešení zkontrolují frontálně s učitelem.

Autor: Mgr. Ondřej Matula
Odborná supervize: Mgr. Jana Čemusová
Odborné posudky: doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSs.
Mgr. Barbora Štindlová
Grafická úprava: Pavel Strnad
Vydal: Člověk v tísni, o. p. s. 2007

ISBN 978-80-86961-43-9